

Юрій Грешко

**Таємниця холодного
Свальбарду**

Пригодницький роман

Брошнів-Осада
МПП «ТАЛЯ»
2019

УДК 821.161.2
Г85

Юрій Грешко Таємниця холодного Свальбарду.
Брошнів-Осада: МПП «ТАЛІЯ», 2019 р. - 204 с.
ISBN 978-617-7505-24-4

Автор ілюстрацій: Володимир Борис.

УДК 821.161.2

ISBN 978-617-7505-24-4

Науковий факт: У 50 - ти кілометрах від м. Львова, у селі Стільськ, дійсно знаходяться руїни стародавнього міста - столиці держави Білих Хорватів, яка діяла на Заході сучасної України у 8 - 10 століттях. Площа міста перевищувала тодішній Київ у багато разів, а населення сягало близько 45 тис.осіб.

Усі організації та історичні постаті, що описані у романі, дійсно існували насправді. Сюжет є вигаданим і будь-які збіги з реальними людьми чи подіями - випадковий.

ПРОЛОГ

Річка Тірас (Дністер), IX століття

Дракар швидко плив проти течії, гнаний південним вітром на північ. Чотирикутне вітрило, щедро наповнене потоком повітря, немов боки перегодованої буйволиці, загрожувало от-от луснути від перенасичення. Ванти та штаги, котрі підтримували щоглу, тріщали та скрипіли, проте надійно виконували свою функцію. Веслярі, відклавши весла, співали хвалебний гімн Одінові, дякуючи за попутний вітер і хорошу погоду.

Позолочена голова дракона, яка прикрашала ніс корабля, впевнено дивилася вперед, відлякуючи водяних духів, тролів чи будь-якого неприятеля, що ризикнув би кинути виклик.

– Тірас сьогодні чистий і прозорий, мов гірський потік, – сказав капітан Бірнір.

– Отже, чекаємо на ясний та сонячний день. Як гадаєш, Торгриме, до завтрашнього ранку допливемо до Стольськграда?

– Один веде дракар своєю могутньою рукою, гадаю, будемо навіть швидше.

Високий, рудобородий воїн у багатих обладунках відійшов від капітана й зупинився перед бочкою, що стояла біля основи щогли. Великим дерев'яним ковшем набрав води.

– Торгриме, тут можна пити просто з Тіраса, вода чиста, мов сльоза.

– Ти краще пильно дивись за берегом, а не за водою! – Торгрим кинув на воїна злий погляд і на одному диханні осушив ківш.

Обтрусивши вуса та бороду, він знову підійшов до Бірніра.

– Моє серце неспокійне. Ти знаєш, який цінний вантаж ми веземо! А всі поводяться як після Йоля. Співають, п'ють мед!

– Вибач, Торгриме, але ти сам наказав усе тримати в суворій таємниці.

Рудобородий вікінг дістав із скрині великий, дерев'яний тубус, який радше нагадував відро. Зняв кришку й капітан побачив декілька скручених пергаментів.

– Коли ми це довеземо додому, то станемо повноправними правителями норвегів, а може й інших народів. Всі конунги та ярли схиляться перед силою грецького вогню, а хто посміє виступити проти, той відчує на собі гнів Молота Тора. Ми спалимо їхні дракари та міста. Заберемо в рабство їхніх жінок та дітей!

Торгрим розгорнув один сувій. На ньому була зображена схема якогось пристрою, що мав розміщуватись на носі корабля. Дрібні грецькі літери описували принцип його побудови.

– Імператор Лев, мабуть, луснув від злості, коли йому доповіли про зникнення його наукового радника, разом із найціннішими пергаментами.

– Дзвони тривоги було чути від гавані “Золотого Рогу” до самого Понту, – засміявся Торгрим. – Шкода, що Арістід помер від лихоманки, великий розум мав чоловік!

– Гадаю, не розумніший був від тебе. Ти легко розберешся у його записах. Сам Тор визначив тебе своїм обранцем і благословив вогнем із неба.

– Я ледь оклигав після цього.

Торгрим закотив рукави й показав рубці від глибоких, суцільних опіків.

– Дар Тора і грецький вогонь зроблять тебе наймогутнішою людиною Півночі! – капітан хотів обійняти товариша й обернувся, вже підіймаючи руки, але так і застиг розгублено.

Торгрим стояв перед ним і дивився очима, сповненими жаху. Із його шиї, у ділянці горла, стирчав наконечник стріли. Кров неспинними потоками лилася по шиї, під кольчугу. Губи беззвучно ворушились, намагаючись щось сказати, але кров, яка почала їх заливати, перетворила ймовірні слова на тихеньке булькотіння. Торгрим впав на коліна і, піднявши востаннє голову, благально подивився на Бірніра. Тремтячою рукою він дістав невелику дощечку, яку ховав за пазухою і простягнув капітанові. Проте сказати вже нічого не зміг, голосно захрипівши, він повалився на дно дракара.

– Тримати оборону! На нас напали!

Капітан витягнув меч а й кинувся на ніс корабля.

– Зробити заслін із щитів!

Вікінги з мечами та щитами в руках зайняли оборонну позицію. Навкруги запанувала тиша, тільки звук хвиль, що розбивалися об корпус корабля, порушував її.

– Он де вони! – закричав один із воїнів. – Загін лучників!

Немов підтверджуючи свою присутність, на вікінгів полетіла хмара стріл. Більшість із них застрягла в корпусі дракара або у щитах, проте одна влучила воїнові просто в око. Його відтягнули вбік, де він лежав, не подаючи ознак життя.

– Це візантійці! Бачите гостроверхі шоломи!?

– От лукаві падлюди! Напали із засідки!

Воїни рвалися в бій. Північна кров не терпіла підступу, безчестя та поразки. Вони викрикували войовничі гасла та прокльони в бік ворогів. Наступні стріли прилетіли з вогнем. Одна з них підпалила вітрило. Капітан сам кинувся гасити вогонь.

– Всі на весла! Відходимо!

Команда зі злістю та незадоволенням виконала наказ. Бірнір стомлено опустився біля мертвого друга.

– Ех, Торгриме! Що я князю Яромирові скажу? У Стольськграді він обіцяв справити бенкет на твою честь. А тепер що?

Капітан обхопив розбурхане волосся руками й закричав у безсилу відчаї.

ЧАСТИНА ПЕРША

РОЗДІЛ 1

Львів, Україна, наш час

Свіжий літній ранок у великому місті як завжди наповнював життя мешканців озоною прохолодою, радісним щебетанням птахів та метушнею автомобілістів, які вічно кудись поспішають. Початок літа ознаменовує себе тим, що листя на деревах ще яскраво смарагдового кольору. Більшість людей ще не встигла піти в омріяні відпустки, а студенти інтенсивно складають екзаменаційну сесію.

Саме цього ранку вся свідомість молодого чоловіка, який сперся на заднє вікно автобуса, була зайнята складанням іспиту з хірургії в медичному університеті. Максим Серeda, студент п'ятого курсу, почувався впевнено. Іспит він провалював всього раз у житті й одразу виправив цей недолік у біографії. Він не любив довгими вечорами готуватись за книжками, а дотримувався принципу, що потрібно вчитися на всі сто під час лекцій та практичних занять, а вільний час поза універсом варто присвячувати особистому життю, зустрічам із друзями, хобі.

Останнім часом особисте життя та хобі тісно переплелись. Дівчина, яка все більше входила в його життя, запросила на археологічні розкопки, які проводили за 20 км від міста та інтригували щоразу

цікавішими знахідками. Із Жанною, студенткою історичного факультету, Максим познайомився пізніше тому на святкуванні Дня студента. Рідкісне поєднання природної краси, грації та гнучкогорозуму зробило свою справу. Жанна для Максима стала кимось значно більшим, ніж подругою. Археологічній експедиції, серед якої було чимало студентів, необхідний був медик, а коли керівник розкопок, професор Гнат Качинський почув, що Максим поглиблено захоплюється археологією, миттєво затвердив його кандидатуру, зауваживши, що копати землю доведеться набагато частіше, аніж колоти ін'єкції.

Максима переповнювала радість, яка зсередини тиснула на все його єство – 15 діб разом із Жанною! На дивовижно красивій природі! Він давно про це мріяв.

Раптом автобус здригнувся, різко загальмувавши. Більшість пасажирів втрималася на своїх місцях, проте деякі боляче відчували на собі закони фізики. Хапаючись за поручень, Максим встиг побачити, як спортивне BMW останньої моделі на шаленій швидкості, не реагуючи на сигнал світлофора, збило дівчину-підлітка на пішохідному переході. Від сильного удару дівчина підлетіла в повітрі та впала на металевий бордюр, вдарившись об нього грудною кліткою.

На мить час завмер, тільки шалений стукіт серця нагадував про тривожну реальність життя. Вибігаючи з автобуса, Макс чув, як гальмують численні

автомобілі, схвильовано перегукуються люди в натовпі, що скупчувався навколо місця події. Якась поважна пані істерично закричала:

– Вбили! Вбили!

– Пропустіть, я медик! – прокричав Макс, розштовхуючи ліктями натовп.

Просунувшись поміж щільним скупченням людей, Максим побачив постраждалу дівчину років тринадцяти. Біле довге волосся розтріпалося, частково закриваючи зблідле обличчя. Дівчина, немов викинута на берег риба, намагалася хапати повітря ротом, проте їй це не вдавалось. Її руки шукали невидимого зашморгу на шиї, який їй не давав можливості дихати, і не знаходили.

Максим миттєво оцінив ситуацію, інстинктивно стиснувши пальцями срібний хрестик на грудях – так завжди робив у критичних ситуаціях. Очевидними були розрив верхнього відділу трахеї, внаслідок удару об бордюр і неможливість через це дихати. Життя школярки висіло на волосині, яка от-от мала обірватися. Для порятунку залишалися секунди.

– Потрібен гострий ніж, кулькова ручка, серветки і спирт, – голос студента-медика від хвилювання став хриплий. Буквально за мить якісь руки з різних сторін простягнули розкладний ніж із прапором Швейцарії, білу кулькову ручку, з якої точними маніпуляціями Максим зробив коротку трубочку, та пачку паперових

серветок. Із крамниці поряд продавець, біжучи, ніс пляшку високоякісної горілки. Нашвидкуруч поливши антисептиком нехитрі інструменти та операційне поле, Максим, визначивши місце, точним рухом зробив розріз шкіри, підшкірної клітковини та трахейного хряща. Промокнувши кров, він у маленький отвір вставив трубку, у той момент постраждала зайшлася надривним, грудним кашлем, видихаючи через трубочку згустки крові та слиз. Глибокі, свистячі звуки вдихання та видихання найбільше здивували саму пацієнтку, яка хоч і була в шокованому стані, своїм потьмареним розумом не могла зрозуміти, як повітря потрапляє до легень, минаючи ротові та носові ходи.

Люди задоволено загомоніли, багато хто почав аплодувати, проте всі звуки заглушила сирена екстреної медичної допомоги, яка різко загальмувала неподалік.

З'явилася бригада лікарів, які намагалися пробратися до місця події.

– Ти міг її зарізати! – сказав огрядний фельдшер із червоним обличчям.

– Натомість він її врятував, – милозвучний жіночий голос належав лікарці з приємним поглядом та коротким чорним волоссям.

– Студент? – коротко запитала вона.

– П'ятий курс закінчив, – так само лаконічно відповів новоспечений рятівник.

Лікарка підійшла до постраждалої, яка важко дихала, оглянула її і сказала:

– Трахеостомія виконана відмінно, єдине що без дотримання стерильності, зважаючи на польові умови. Але цю проблему ми вирішимо за допомогою антибіотиків.

Натовп знову схвально загудів і заплодував. Реальність усього, що відбулося, тільки тепер повноцінно почала входити у Максимову свідомість. Радість, збудження, збентеження і ще низка незрозумілих емоцій охоплювали думки молодого хлопця. Він попрямував до найближчої стоянки таксі, бо попереду ще складання іспиту. Рука його несвідомо ще стискала маленький срібний хрестик на грудях.

РОЗДІЛ 2

Уже вдруге за сьогодні для Максима звучали аплодисменти. Цього разу у виконанні студентів та викладачів Медичного університету. Звістка про його вчинок швидко ширилася інтернетом через відео, яке виставили очевидці аварії. На момент, коли Максим переступив поріг *alma mater*, його вже очікувало кілька десятків тріумфуючих осіб. Іспит було зараховано майже автоматично. Декан факультету довго тис його спітнілу руку, одночасно трясучи усіма своїми численними підборіддями.

– Ми гордимся вами, дорогий студенте! Ви довели, що наш університет дає ґрунтовні знання!

Викладачка основ реаніματοлогії, завжди стримана та задоволена собою, розпитавши про деталі інциденту, поблажливо промовила:

– Ну що ж, трахеостомія – це завжди ризик, завжди високий відсоток смертності при таких маніпуляціях. Ви вчинили мужньо, ухвалили правильне рішення, єдино правильне при такій травмі. Ви – молодець!

А потім були численні емоційні розмови з іншими викладачами, однокурсниками і навіть журналістами. Аж поки повітря навколо Максима наповнилося запахом знайомих парфумів, і голос, який завжди хотілося слухати, промовив:

– Ну, що, герою, здається, потрібно тебе рятувати від неминучої людської слави, яка зіпсувала немало благородних душ!

Цупкі руки підхопили Максима за лікоть і повели до головного входу. Консьєрж, пенсіонер Василь Герасимович, підвівся було зі свого місця, щоб теж висловити героєві дня своє захоплення, але молода пара настільки швидко промайнула повз його кремезну фігуру, що він лише зміг помітити розкішне, каштанове волосся його супутниці, що розвівалося на вітрі.

– “Кожен серйозний успіх у житті чоловіка має супроводжувати якась чарівна жінка. Бо інакше, він буде неповний”, – по-філософськи зауважив Василь Герасимович. На мить він заглибився у віддалені коридори своєї пам’яті, усміхнувся і поважно зачовгав до свого робочого місця.

РОЗДІЛ 3

На виїзді з міста багатоповерхівки змінювалися красивими будиночками. Зелені дерева, автозаправки і склади швидко пропливали за вікном мікроавтобуса. Подекуди з'являлися широкі луки, вкриті коврою зеленої трави, і розмаїття квітів, час до часу повз пролітали з гуркотом автомобілі, яким не терпелилось якнайшвидше обігнати повільний, неповороткий бус. Максим вдивлявся в чудові замиські краєвиди, роздумуючи про недавні події та лаконічно відповідаючи на Жаннині запитання та репліки.

– Розкопки тривають менше тижня, а вже набули слави найуспішніших за останнє десятиліття. Знахідки здатні суттєво доповнити історію. Донедавна майже ніхто не чув про столицю білих хорватів – місто Стільськ, а воно у X столітті було майже у 25 разів більшим від тодішнього Києва.

– Справді? – Максимова увага все більше зосереджувалася на Жанні. – Це приблизно понад 20 гектарів площі!

– Так і було. Від річки Дністер до міста підходив судноплавний десятикілометровий канал, яким до пристані підпливали торговельні кораблі навіть із самої Візантії. Між іншим, про білих хорватів згадує у своїх мемуарах імператор Костянтин Багрянородний, а у “Повісті временних літ” про них пишуть вісім разів.

Жанна, задоволена Максимовою увагою, продовжувала:

– У Х столітті ще неохрещений князь Володимир Великий після тривалої облоги захопив місто і спалив його. Здається, професор Качинський натрапив на поховання полеглих воїнів, які обороняли твердиню. Хоча серед знахідок трапляється чимало предметів, які належали русичам.

– Володимирових воїнів тут полягло небагато. Князь хитрістю захопив місто, тому організованого опору не було, а радше – хаотична різанина.

Ці слова промовив русявий молодик із надмірною вагою та типовим виглядом “ботана”.

– Знайомся, Максиме, це Сергій Корольов, мій однокурсник та товариш, – Жанна виголосила ці слова трохи урочисто.

– Сергій просто ас в археології, його поважають всі професори нашого універу, попри те, що він є студентом. Минулого літа на розкопках в Ольвії ми знайшли дивний предмет. Професор з Одеси й науковці з Києва поняття не мали що це, а Сергій розгадав. Це був кам’яний антикітерський механізм, прилад для астрономічних обрахунків, за допомогою якого давньогрецькі мореплавці обчислювали рух небесних тіл. Знахідку визнали унікальною і згадали про Корольова у статті журналу “Британська археологія”.

Корольов потягнувся до Максима, щоб потиснути руку, і недбало кинув:

– Мені просто поталанило, я перед тим бачив подібний предмет у матеріалах експозиції одного

грецького музею, – проте легкий рум'янець свідчив, що похвала йому імпонує.

Жанна ще багато розповідала про археологічні знахідки, історію, баталії та науковців. Сергій часто вставляв свої коментарі, акуратно поправляючи окуляри на м'ясистому носі. А Максим зосереджено вдавав, що уважно слухає, при цьому пильно розглядаючи тонкі риси Жанниного обличчя, каштанове волосся, трохи сутулі плечі й витончено довгі пальці рук, якими Жанна досить енергійно жестикулювала під час розповіді. Сонце якраз перебувало позаду неї, створюючи променисту ауру навколо її голови. Ледь помітна усмішка, разом із легким жартівливим примруженням очей, видавало в ній те, що вона не залишила поза своєю увагою глибинний погляд Максима.

– Ну, що герою-рятівнику, ти прихопив рукавички для копання? А то твої делікатні лікарські долоні швидко мозолями обростуть.

Максим здивовано закліпав очима.

– Здається, мама вчора поклала до рюкзака, – сказав хлопець. – А руки у мене не такі вже й делікатні. Все ж таки регулярно спортзал відвідую.

Тоді ж мікроавтобус звернув із головної автотраси на напівґрунтову дорогу, яка, пролягаючи через села, закінчувалась на місці колись славної столиці білих хорватів.

РОЗДІЛ 4

Табір археологів був розташований біля соснового лісу, під великим схилом, власне на якому колись і стояло давнє місто. Декілька великих наметів, запарковані автомобілі та польова кухня, з якої великою білою колоною піднімався у небо дим, розносячи на всю околицю неймовірний запах каші з м'ясом. Пахло так, що чоловіки в полях, відчувши його, кидались до своїх домівок, перевіряти кулінарні здібності своїх дружин.

Сонце на небосхилі вже впевнено обрало західний напрямок. Із лісу виглянули пастухи, женучи череду корів до села, а дзвіночки на шиях виявляли їхнє наближення бринячими звуками. Автобус зі студентами припаркувався біля наметового табору. Ступивши на твердий ґрунт, Максим найперше відчув свіжість сільського повітря, сповненого ароматом лугових квітів і соснової хвої. Взявши із багажника сумки з речами, студенти попрямували до наметів. Із всієї когорти відокремилися троє: Максим, Сергій та Жанна, які вирішили поселитися разом.

– Не “Nilton”, але жити можна, – сказала Жанна, падаючи на своє ліжко. – Головне на ніч добре закривати намет. Кажуть, тут багато змій, а вони вночі повзуть на тепло людських тіл. От прокинешся вранці, а біля тебе метрова гадюка дрімає.

– Гм, не радісна перспектива, – пробурмотів Сергій, який понад усе в житті цінував домашній затишок і комфорт.

– А я найбільше не люблю комарів. Дивно, коли Всевишній творив світ і живих істот, чим він керувався, створюючи таку погань?

Макс присів на своє ліжко й почав викладати речі до тумбочки. Сергій кинув погляд на Максима, поправив на носі окуляри і професорським тоном сказав:

– Якщо б не комарі, то весь тваринний та рослинний світ був би іншим. Ними харчуються багато видів птахів і земноводних. Комарина личинка здатна профільтрувати за годину один літр води у водоймі. Після загибелі вони своїми поживними елементами збагачують ґрунт. Крім того, комарі-самці запилюють багато рослин, оскільки є вегетаріанцями і харчуються квітковим пилком.

– А комарихи – п'ють кров! – Жанна голосно розсміялася.

Аж раптом до намету заглянула Марина Воронович, Жаннина однокурсниця.

– Ви йдете на ознайомлення з розкопками? Буде можливість обрати собі ділянку для роботи. Якщо поспішите, то ще встигнемо на вечерю!

Максим перший зірвався на ноги, за ним прудко прошмигнула Жанна, лише Сергій почав бурчати, що йому вкотре не дали перевести дух. Хоча також поплентався слідом.

РОЗДІЛ 5

Місце розкопок, на якому вже розпочалися археологічні роботи, було розташоване десь за 800 м від табору. До нього дійшли швидко. Червоні прапорці та яскраво-жовта стрічка огороджували велику площу землі, на якій вже виднілися перші пошарові зрізи ґрунту. Загалом ділянок було приблизно десять, розміром декілька метрів квадратних.

Заступниця керівника групи, доцент Зоряна Недільська про щось впевнено розповідала. До неї студенти і попрямували.

– Загалом розкопуємо захоронення X століття. Усі фрагменти знайдених артефактів старанно очищуємо щіточками і складаємо в пронумеровані ящики. Пізніше разом зробимо опис та історико-мистецький аналіз предметів. З вами буде працювати професор Гнат Качинський, професор Іван Коник і я. У будь-яких незрозумілих ситуаціях – звертайтеся.

Одразу ж посипалися питання, але друзі вже відійшли вбік. У Максима задзвонив телефон.

– Слухаю! Так, так. Добре, я зрозумів. Скоро буду!

– Це водій мікроавтобуса. Приїхала бабуся і мама дівчини, яку я сьогодні вранці рятував. Знайшли мене тут, якісь гостинці привезли. Мушу вийти до них.

– О! Делікатеси та випічка нам не завадять! – Сергієве обличчя просвітліло.

– У мене таке враження, що в житті ти думаєш лише про дві речі: науку і їжу! – Жанна поплескала Сергія по випуклому животі.

– Мислення вимагає багато енергетичних затрат, відповідно потрібно більше вуглеводів, білків! – Сергій не любив, коли акцентували на його огрядності.

– Ну ти біжи, а ми тут отримаємо призначення і для тебе. Щоб швидше було, біжи навпростець, через схил.

РОЗДІЛ 6

Пагорб, яким підіймався Максим, був пологим. Дерев на ньому майже не росли, лише поодинокі кущі, дика ожина та чагарники. Обабіч стежки, яка змійкою звивалася угору, маленькими валунами траплялися мурашники, по яких тисячами повзали їхні невтомні мешканці, щось шукаючи чи переносячи з місця на місце. Це нагадало Максимові рідний мегаполіс. Незчисленна кількість розумних або напіврозумних істот щось шукає і знаходить, щось втрачає, щось здобуває. А ще кохає, радіє, сміється і плаче. А якісь, можливо, вищі істоти десь згори мовчки спостерігають над мегамурашником людей і дивуються нашій примітивності.

Нарешті чагарники закінчились, і Максим вийшов на плоску вершину схилу, звідси було видно село, ліс, табір археологічної експедиції, автомобільну стоянку і групу людей поряд із ними. «Мабуть, це мої гості», – подумав Макс, пришвидшуючи ходу.

Аж раптом земля стала провалюватися під ногами. Перед очима все змішалось: небо, трава, ґрунт і власні руки, які безрезультатно намагалися схопити якусь невидиму опору. Усе відбулося за дві секунди. Із гуркотом та скреготом Максим зник у метровому отворі, який виник на місці недавнього перебування хлопця. Тільки порошок від сухої землі невеликою хмарою піднявся в повітря. Перше відчуття – тупий

біль у спині та ліктях, а також поболювала потилиця, якою вдарився. Максим лежав на підлозі із кам'яних тесаних брил. Земля, сухе коріння і трава полегшили удар, але все одно він застогнав. Хлопець перебував у якомусь приміщенні, а на висоті чотирьох метрів над ним виднівся великий круглий отвір із рваними, нерівними краями та обірваними коріннями рослин, через яке було видно блакитне небо.

– Куди це я потрапив! – простогнав Максим, незграбно намагаючись сісти.

Очі поступово адаптувалися до напівтемряви, крім того, осів пил, який піднявся через падіння. Максим побачив, що він перебуває у великому залі. Камінчики і грудки землі, які падали з отвору, вдаряючись, створювали відлуння. Повітря було важке і пахло цвіллю. Посередині цього великого склепу лежав великий предмет.

“Саркофаг”, – подумав Максим, зводячись на ноги. Розглядаючись на всі боки, він помітив ще по три менші саркофаги під кожною стіною, разом дев'ять, а ще біля однієї стіни – вхід, завалений великим камінням. Одразу було помітно, що гробниці не порожні. Біля місця падіння Максим побачив у гробах скелети в старовинних обладунках, які покривали більшу частину тіла. Було видно лише кістки рук, ніг та світло-бурі черепи, на яких одягнені шоломи, що чимось нагадували чаші без ніжки. Максимові стало

моторошно у цьому царстві мертвих, але він одразу пригадав усі свої численні заняття у морзі з трупами і страх миттєво зник. Натомість з'явилася цікавість.

– Що це за місце? – Макс дістав із кишені телефон, поглянув на монітор і, переконавшись, що мережа є, увімкнув ліхтарика. Найбільше справляв враження об'єкт у центрі склепу.

Сам саркофаг мав форму великого човна, завдовжки майже 5 метрів, у центрі якого Макс побачив тіло, ймовірно, воїна, зростом приблизно 1 метр 80 сантиметрів, одягненого у велику кольчугу, яка сягала колін. На його грудях лежав щит. Череп похованого містився у великому овальному шоломі, який на рівні очей закінчувався металевою напівмаскою, що чимось нагадувала незграбні залізні окуляри. Вище від голови і в ногах покійного лежало повно дрібних предметів. Світло ліхтаря впало на велику посудину із жовтого металу, келихи, тарілки, дрібні підвіски, браслети, золоті та срібні монети. Від хвилювання Максимові забракло кисню. Він набрав телефонний номер і злякався власного хриплого голосу:

– Жанно! Слухай мене дуже уважно і не став зайвих запитань! Біжи в табір, знайди Качинського, Коника – всіх хто є, і піднімайтеся на пагорб в напрямку місця розкопок. Я тут крізь землю провалився! – Макс подумав про те, як це по-ідіотському звучить. – Тому не забудьте багато мотузок, драбину й ліхтарика!

Хлопець глибоко вдихнув і закашлявся.

– Я цілий, не хвилюйся, але поквартесь, бо мені не дуже комфортно у цій ямі!

Обійшовши саркофаг спереду, він побачив доволі великий камінь, який можна було швидше назвати кам'яною плитою. Підійшовши впритул, Максим набрав повні груди повітря і подув на нього. Багаторічний шар пилу розсіявся з частини поверхні й відкрилися написи. “Руни” – здогадався хлопець. Цей тип письма ні з чим не переплутаєш. Він чимось нагадує сліди пташиних лапок, які вони залишають взимку на снігу. Написів було доволі багато, але, вирішивши нічого без фахівців не чіпати, Максим знову підійшов до центру саркофага і побачив ще один цікавий предмет.

Це була велика булава, точніше, бойовий молот. Один кінець його був тупий і широкий, як і у ковальських молотків, а протилежний звужувався у конус. Але найдивніше те, що метал, з якого він виготовлений, був дуже дивного кольору. Ніби срібний, але з чітким блакитним відтінком. На молоті також були рунічні написи та візерунки. Максим подумав, що це навіть не зброя, а шедевр зброярського мистецтва. Здувши з поверхні пил, хлопець виявив, що молот добре зберігся. Якщо шолом, щит та кольчуга потьмяніли й покрилися іржею, то бойовий молот виглядав як новий.

– Дивно! – пробурмотів Максим. У цей момент над головою зашаруділо, почулися голоси.

– Ей! Максиме! Ти живий? Як тобі вдалося потрапити у цю діру? В отворі з'явилася сива шевелюра професора Качинського, позаду нього була Жанна, Сергій і ще люди.

– Тримайся! Ми спускаємось!

Через якийсь час підігнали дизель-генератор, протягнули освітлення. У склепі перебувала майже вся археологічна група, так що він видався вже не таким просторим, крім того бракувало вентиляції. У професора Гната Качинського від хвилювання трусилися руки і голова. Він обережно брав предмети із саркофага, щіточкою очищав від пилу і складав на похідний столик.

– Це немисливо! Курганне поховання скандинавського конунга на Західній Україні! Це сенсація всесвітнього масштабу.

– Сенсація номер два – добре збережений рунічний камінь із написами. Експерт із рунічного письма професор Рибачук уже в дорозі. До години часу буде тут.

Зоряна Недільська поправила зачіску і поплескала шефа по плечу:

– Про нас напишуть у підручники з археології. Тут золотих прикрас і посуду з десятків кілограмів.

Вона взяла до рук масивного золотого браслета

у формі декількох переплєтєних між собою золотих мотузок, які закінчувались зміїними головами. Поряд лежали золоті застібки для плаща, кулони, фігурки різних тварин, амулєти, золотий обруч із коштовним камінням. Золоті монєти із грецькими та арабськими написами. На окремому столі поклали золотий посуд: дзбан, кєлихи, тарілки.

– Хтось старанно подбав, щоб покійний провадив достойне загробнє життя у Вальхалі, – зауважив Іван Іванович Коник. – Крім того, з ним поховали ще дев'ятеро осіб: п'ятеро воїнів і чотири жінки, можливо, служниці.

– Одна – точно не служниця! – сказала Жанна. – Біля неї лежав золотий гребінь, два золотих браслєта із коштовним камінням.

– Це точно! – профєсор Качинський підійшов до Жанни та Зоряни. – На жіночих тілах одяг повністю зітлів і розсипався, залишились тільки скелєти. Хоча і їх транспортувати будемо надзвичайно обережно. Кістки дуже крихкі, від удару чи падіння відразу розсипляться на порох.

– Цікаво, скільки років цьому похованню? – Максим вперше подав голос.

Гнат Качинський підняв окуляри і потер втомлені очі:

– Експєрти зроблять радіовуглецевє дослідження. Але очевидно – йому понад тисячу років. Особливої

уваги потребує хімічне дослідження молота, я ніколи не бачив такого сплаву ні у повсякденному житті, ні, тим паче, на розкопках.

– Ми його зважили – 27 кілограмів! – озвалась Зоряна Недільська. – Ручка дерев'яна, із мореного дуба, також доволі добре збереглась.

– Це ж яку силу треба мати, щоб махати такою штуkenцією! – Жанна не приховувала щирого здивування.

– Середньовічні воїни – це гора м'язів. У проміжках між війнами вони постійно обробляли землю, заготовляли сіно, ловили рибу. У бою завданням воїна було нанести декілька точних ударів молотом по супротивнику, оскільки для оборони, захисних блоків він малоефективний, – Максим, не приховуючи захоплення, провів рукою по темно-коричневій ручці молота.

– Ми викликали експертів із фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України, завтра до обіду будуть тут. – М'який голос професора Івана Коники у цьому підземеллі змінив свій тембр і звучав якось дивно.

– Крім того, – продовжував професор, – сюди вже їде директор Інституту археології Яків Берн, директор Національного історичного музею Тарас Федоркевич і ще багато хто. Завтра тут буде людно. Ми виставили деякі фото на сайті Інституту археології. Вже були

дзвінки із Британського музею, з музею вікінгів із Осло, з Копенгагена, Нью-Йорка. Усі в один голос наголошують, що це сенсація і хочуть брати участь у дослідженні знахідок.

– Це ви занадто поспішили! – Гнат Качинський роздратовано відкинув голову назад. – Пріоритет у вивченні захоронення і його скарбів повинен мати наш університет і наша група!

Професор Іван Коник тільки зняковіло стеною плечима, хоча присутні розуміли, що він першим повідомив високе керівництво, шукаючи в них прихильності та похвали. Усьому університетові була відома його амбіційність.

Тут всі обернулися на шум. Із пробитої у стелі діри драбиною спускався Сергій Корольов та професор Юрій Рибачук, який через свій невисокий зріст та клиновидну борідку був дуже схожий на казкового гнома.

– Друзі! Маю честь представити вам професора Юрія Рибачука, лінгвіста, філолога-германіста, учасника багатьох археологічних експедицій на півночі Європи та Ісландії.

Гнат Качинський взяв гостя під руку і підвів до інших.

– Крім того, пан Юрій тісно співпрацює з факультетом лінгвістики Університету в Осло, його вважають досвідченим руністом.

– Дякую, дякую, Гнате, за теплі слова! За визнання мого смиренного служіння науці. Я як почув, що саме ви відкопали, то не гаяв ні секунди, а відразу до вас. Хвала Богу, що це не далеко від міста. О, Боже!.. Це він!

З цими словами, зігнувшись як знак питання, професор Рибачук повільно почав підходити до великої кам'яної плити, яка спиралася на підніжжя саркофага. Здавалося, що він його зараз розцілує.

Сергій підійшов до Максима.

– Марія Євдокимівна, це мама Марини, дівчини, яку ти сьогодні врятував, передала тобі цілий мішок гостинців, а також залишила свій номер, щоб ти їм зателефонував, коли закінчиш свої справи.

– Найдивніше те, – сказав Максим, – що якщо би вони не приїхали і я не побіг до них через пагорб, то ніколи б не знайшов усього цього.

Він жестом вказав на гробницю.

– Якщо б ти її зранку не врятував, то тоді б і ніхто не приїжджав, – Сергій вказівним пальцем поправив окуляри на носі.

РОЗДІЛ 7

– Я готовий зачитати переклад, – обличчя Юрія Рибачука торжествувало. – За стилем – це старий футарк, нині добре відомий, тому з перекладом труднощів не було. Отже: “Камінь цей воздвигнутий на честь Торгрима Носа, якого після повернення від Візантійського імператора Лева VI, званого Мудрим, на цих землях вбили імперські шпигуни року 6395 від сотворення світу, за Візантійським літочисленням. Тут похований він і його славні воїни. Учень Тора і мудрець з мудреців, бенкетуй вічно у Вальхалі й не соромся подвигів своїх нащадків”.

– Це 887 рік за нашим календарем, – видав Сергій Корольов, гордий, що швидко зумів вирахувати цю дату.

– Точно! Так і є. – професор Рибачук заглянув у свій блокнот.

– На молоті також є рунічний текст: “Цей молот – дарунок грізного Тора, який зіслав його з неба у вогні, на славу мужніх героїв Каупанга”.

– Каупанг – це поселення вікінгів у Норвегії, поблизу сучасного міста Ларвік. Видно наш шановний хьовдінг Торгрим Ніс звідти родом.

– А що таке хьовдінг? – запитала Жанна, проводячи рукою по рунному каменю.

– Хьовдінг – це вельможа, знатна людина, феодал,

– пояснив Рибачук. – Враховуючи кількість скарбів і прислуги, які з ним поховали – це був багатий і впливовий вікінг. Тим паче, якщо сам Візантійський імператор замовив його вбивство.

– Ймовірно, він повертався з Константинополя додому, на північ, і у якихось справах заїхав по Дністру до Стільська, столиці хорватів, а тут десь і потрапив у засідку візантійських ассасинів, – припустила Зоряна Недільська.

– Все! З теоріями завтра будемо розбиратися, а зараз всім спати. Вже нова доба почалася! – професор Качинський широко розпростер руки, як гігантська квочка, що хоче обійняти всіх курчат, почав усіх відтісняти до виходу із драбиною.

– Максиме, Сергію, допоможіть забрати молота, я хочу оглянути його краще, і так не засну вже сьогодні.

Качинський виглядав досить втомленим, проте очі його горіли вогнем ентузіазму і дитячою непідробленою радістю науковця, який натрапив на terra incognita, який вже тут сон!

– Об'єкт опломбовуємо і передаємо охоронній фірмі до завтрашнього ранку, – сказав нудним голосом Іван Іванович Коник. Не забувайте своїх речей!

РОЗДІЛ 8

Над табором археологів запанувала ніч. Червневі ночі вже досить теплі, але ще не задушливі. Заспокійливо та монотонно сюрчали цвіркуни, десь далеко за селом на ставку влаштовував концерт невгамовний жаб'ячий хор, віщуючи хорошу погоду. У якомусь сільському дворі пробудився надто ревний до служіння пес і голосно загавкав. А місяць на тлі нескінченного Чумацького Шляху лише, як німий свідок, своїм холодним сяйвом освітлював село, ліс, намети та автостоянку.

Із-за сторічних смerek обережною ходою, крадучись, вийшло троє осіб. Це були радше тіні, а не люди, оскільки одягнені були повністю в чорний одяг, який приховував їх на фоні смерекового лісу. На мить зупинившись, вони ретельно оглянули наметовий табір і попрямували до нього. Двері одного мікроавтобуса з гуркотом відчинилися. На запилену дорогу зіскочив невисокий, огрядний чоловік. Це був Іван Іванович Коник. Троє у чорному відразу підійшли до нього.

– Я вас вже зачекався, – прошепотів Коник, із острахом озираючись. – Він у професора Качинського,

у його наметі, а сам професор ще не спить. Іван Іванович вказав своїми товстими пальцями, які були подібні до сардельок, у напрямку великого намету, у якому світилась настільна лампа.

Один із трьох зняв маску з голови.

– Добрий вечір, професоре. Я – Ріхард Краузе. Після вашого повідомлення одразу помчав в аеропорт, і ось я тут. Хвала Богові, що із Берліна сюди летіти менше двох годин, – він потис Коникові руку.

– Вибачте за недосконалу англійську, – Краузе іронічно усміхнувся. Коник роздивився його лице: стовідсотковий блондин, сорокарічного віку, вище середнього зросту, міцної статури.

– Найголовніше, професоре! Ви принесли те, що я вас просив?

Іван Іванович облизав сухі губи й дістав з-за пазухи маленький пакунок.

– Так, гер Краузе. Вона тут, – він простягнув пакунок і присвітив ліхтариком.

– Ви гарно попрацювали, друже, – сказав німець, передаючи пакет одному зі своїх супутників. – Вас чекає фантастична нагорода.

Він подав знак, кивнувши головою іншому чоловікові в чорному камуфляжі.

– Завжди радий допомогти таким поважним людям! – Коникове обличчя, схоже на млинець, розповзлося у щирій усмішці. На якусь мить він

завмер, вже не усміхаючись. Очі його закотилися, а з рота полився потічок крові. Професор повільно осідав на землю. Позаду чоловік у чорному витягнув ножа з його потилиці й акуратно витер об піджак жертви.

– Der Fallist nicht vorbei! Gen schneller voran!¹ – коротко віддав наказ Краузе.

Усі троє попрямували до наметового табору. У цей час за тридцять метрів від цього місця гілки куців розкрилися і з них вилізли Максим та Жанна, які під час романтичної прогулянки стали випадковими свідками страшної події.

– Здуріти можна! Ти бачив? Він вбив його! – Жанна тремтіла. Вона схопила Макса за руку і так сильно стиснула, що він зціпив зуби від болю.

– Жанно! Потрібно терміново повідомити поліцію – біжи в село. Перша хата біля магазину – там живе дільничний інспектор. Він вчора заходив до нас в табір. Поспіши!

Максим обійняв дівчину, а потім практично відштовхнув її у напрямку сільських будинків. Не озираючись, він чув легкі Жаннині кроки, які стрімко віддалялися. Весь напружений і з важким серцем хлопець крадькома пішов до наметів.

Професор Гнат Качинський сидів за робочим столом, який йому люб'язно надала місцева сільська рада. Перед ним лежав стародавній бойовий молот.

---

1   Справу не закінчено! Вперед! Швидше! (з нім.)

Завбачливо відсунувши всі папери і книжки, професор розглядав його крізь збільшувальне скло. Періодично щось занотовуючи у зошит, щось шепотів собі беззвучно, ворущачи губами. Попри глибоку ніч, про сон він навіть не думав. Його вражала грандіозність їхнього відкриття. Зрозуміло, що вікінги ходили в походи цілим відомим тоді світом: від Каспія до Північної Америки. Проте коли знаходиш гробницю вікінзького вождя у себе під носом – це вражає. Відкриття внесе нові елементи у знання про культуру вікінгів, а також доповнить уявлення про Стільськ – місто-столицю держави білих хорватів. Ці пагорби та схили таять у собі ще багато невідомого, багато цікавого. Це точно....

Ось так роздумуючи, професор відчув подув холодного нічного повітря у себе на обличчі і різко підвів голову. Перед ним стояло троє людей у чорному. В одного він побачив пістолета із довгим глушником. Професор випрямив спину, щоб стати на ноги, але однієї миті все зникло з-перед очей і залишилась одна темрява, яка повністю охопила свідомість, а потім і її не стало.

РОЗДІЛ 9

Капітан поліції Василь Васильович Данилюк спав міцним сном. Його грудна клітка рівномірно піднімалась й опускалась. Обличчя, посічене зморшками, випромінювало спокій і мир. Йому снився хороший сон. Ніби начальник райвідділу викликав його, Василя Данилюка, на урочисті збори. Виголосив йому подячну промову і нагородив похвальною грамотою за хорошу службу, а також вручив солідну грошову премію. Високе начальство потиснуло капітанові руку, а всі присутні заплескали в долоні. Група дівчат почали бити в барабани та марширувати. Дивно... Хто їх вчив так барабанити? Зовсім не в такт – гуп, гуп. Гуп – гуп – гуп – гуп...

Дільничний зірвався з ліжка і сів. Потрусив сонною головою і протер заспані очі. Хтось посилено лупив у його вікно. Він миттю скочив на ноги і підбіг до нього. Молода, красива, але страшенно схвильована дівчина, задихаючись, повідомила страшну новину:

– Там – бандити, вони вбили професора Коника ...
Ножем! Біжімо швидше! Максим залишився за ними стежити. Він у небезпеці!

Інтелігентний вигляд дівчини і переконливість, з якою вона майже тягнула його за руку, змусила поліцейського діяти миттєво. Натягнувши штани, він

швидко набрав номер голови сільради.

– Степановичу! На табір археологів напали злочинці! Є жертви. Бери свій мисливський карабін і чекай мене. Я через дві хвилини буду.

Натягаючи куртку, капітан Данилюк спитав Жанну:

– Телефон при собі маєш?

Та кивнула головою і показала телефон.

– Телефонуй у поліцію, нехай висилають підмогу. І на “швидку” також подзвони. Скажи, у нас надзвичайна ситуація, стрілянина. Нехай дадуть бригаду!

Не обертаючись, дільничний вибіг з будинку. Жанна встигла побачити, що у руках він мав кобуру з пістолетом.

*****

Коли Максим увійшов до намету, його чекало моторошне видовище. Професор Качинський сидів за робочим столом, голова його була схилена набік, а у лобній ділянці було видно вогнепальне поранення, з якого кров залила половину обличчя. Професорові руки безсило звисали, а на столі, де попередньо лежав молот, нічого не було. Максим обережно виглянув із намету й побачив, що злочинці вже майже дійшли до узлісся, саме до того місця, де вони прикінчили Коника. Навіть звідси його лежачу громіздку фігуру

було видно в невисокій траві.

Із протилежного боку почувся шурхіт. Максим повернув голову. Бігли двоє: капітан Василь Данилюк і голова села Володимир Степанович Кіт із мисливською рушницею в руках. Задихаючись та обливаючись потом, вони зупинились біля хлопця.

– Он де вони! – прохрипів Максим. Від шоку голос його не слухався. – Їх троє, у них пістолети та ножі!

– Сиди тут і не висовуйся! – наказав поліцейський, біжучи у напрямку втікачів.

– Де Жанна? – спитав Макс, але йому вже ніхто не відповів.

– Стій, а то буду стріляти! – закричав капітан Данилюк і вистрілив у повітря з пістолета.

Поблизу одночасно загавкало декілька собак і в будинках та наметах люди почали вмикати світла. Максим побачив, що злочинці зупинились і місце їх перебування осяялось жовтими спалахами пострілів. Данилюк і Кіт залягли, продовжуючи стріляти. Потім зірвалися з місця і продовжили переслідування. Люди в чорному більше не відстрілювались, мабуть, добігли до лісу. Поліцейського з помічником також вже не було видно. Максим обережно, пришвидшуючи темп, йшов у напрямку недавньої баталії. Проходячи повз мертвого професора Коника, він подумав, що вся трагедія сталася через його зраду. Якби він не

подзвонив цим людям, усі були б живі та здорові.

Врешті в лісі Макс побачив труп одного з нападників. Куля влучила прямісінько у серце, а отже, смерть була миттєвою. Злочинець лежав на спині, розкинувши руки і ноги. З-під куртки висунувся горезвісний білий пакет, який вони забрали у Коника.

“Це, очевидно, є майном нашої експедиції”, – подумав Максим. Кінчиками пальців він дістав пакунок, у якому був якийсь невеликий предмет, схожий на маленьку книжку. Він поклав його до кишені куртки. Навколо нього було тихо, лише чути голоси і гупання дверей автомобілів з боку табору. Труп нападника в чорному лежав нерухомо, але у Максима з’явилося відчуття, що він зараз зірветься на ноги. Тому хлопець розвернувся і швидко пішов геть.

РОЗДІЛ 10

У таборі ніхто не спав. Тіло професора Коника накрили білим простирадлом. Студенти між собою стривожено обговорювали останні події. Зоряна Недільська сиділа заплакана у кріслі й зігнулася, охопивши голову руками. Усе це нагадувало розбурханий серед ночі вулик, коли бджоли метаються у різні боки, не знаючи, що їм робити.

Одночасно приїхала поліція на двох автомобілях з мигалками, а з лісу вийшов капітан Данилюк з головою сільради Котом. Дільничний опирався на плече голови села і тримався рукою за свій бік, з-поміж його пальців сочилася кров.

– Таки втекли! – проричав Данилюк. – Але я одного з них поклав.

– Мовчи, Васю! Тобі не можна зараз розмовляти.

Голова сільради Володимир Кіт підвів поліцейського до лавки і допоміг сісти.

Максим краєм ока помітив, що із поліцейського мікроавтобуса вийшла Жанна, проте кинувся за аптечкою, щоб надавати допомогу пораненому дільничному.

– У вас все буде гаразд, – Максим зняв манжет тонометра з руки полісмена, – якщо би була внутрішня кровотеча, то артеріальний тиск був би низький, а він у вас навіть трохи підвищений. Зараз прийдуть лікарі і про вас подбають.

– Не хвилюйся, синку, це не перше поранення, я два роки Афгану пройшов, смерть бачив, але сьогодні з нею зустрітися не маю жодного бажання.

До них підійшло ще двоє поліцейських.

– Я заступник начальника райвідділу майор Михайло Попович, – відрекомендувався один. – Це правда, що ви зблизька бачили одного з нападників без маски?

Максим ствердно кивнув.

– Так.

– Тоді я маю ретельно занотувати ваші покази. Необхідно запускати операцію “Перехоплення”, кожна секунда – на вагу золота.

Макс і поліцейські пішли до одного з наметів.

*****

Максим увійшов у свій намет, коли майже світало, а з ним – Жанна та Сергій.

– Хто б міг подумати, що Коник – зрадник. Це він привів бандитів, а вони, замітаючи сліди, прирізали його. Так йому і треба! – Сергій сердито засопів і сів на своє ліжко.

– Як ти можеш так говорити! Він був живою людиною, у нього залишились діти! – Жанна стомлено подивилась на Сергія.

– До речі! В мене для вас новина! Я забрав пакет, який нападники відібрали в Коника.

Максим дістав із куртки великий паперовий конверт і розкрив його. У ньому була невелика дощечка з написами.

– Це також руни. Як на камені у гробниці, – Сергій направив світло настільної лампи на об’єкт їхньої уваги. – А матеріал – швидше за все кістка – китова або моржева.

– Дивіться, тут карта! – майже закричала Жанна. – І хрестиком позначене місце. Цікаво, що це означає?

Максим взяв до рук кістяну пластину і підніс її ближче до лампи.

– Так виглядає, що це острів, але ми не знаємо, де він розташований. Давні вікінги не вміли позначати широту та довготу.

– Але ж дивіться! Тут є написи, – не вгамовувалась Жанна.

– Я це беру на себе. Зараз сфотографую і вранці покажу Рибачукові. Типу, десь мені попалася така фотографія, і потрібно ці руни перекласти.

Сергій дістав телефон і акуратно зробив знімок.

– Вже ранок, – втомлено промовив Максим, позіхаючи. – Давайте годинку подрімаємо.

– Я точно не засну! – сказала Жанна жалісливим голосом. – На моїх очах сьогодні вбили людину!

– А мені не дає спокою карта на шматку кістки. Там, мабуть, щось цінне сховане, можливо, ще один курган.

– Якщо зовсім не спати, будемо вдень ходити, немов варені, – буркнув Максим, зручно вмощуючись під покривалом. – А день обіцяє бути не менш насиченим, ніж вчорашній.

Жанна впала у своє ліжко і миттю заснула. Лише Сергій продовжував пильно розглядати кістяну поверхню з рунічними написами.

РОЗДІЛ 11

Ріхард Краузе їхав нічною дорогою і перебував у глибоких роздумах. По суті, операція провалена. Основна мета не досягнута. Карта залишилася десь у лісі, разом із мертвим Шварцом. Бос буде дуже незадоволений... Він не любить невдач, а ще більше не любить тих, через кого вони стаються.

Німець побачив у себе на рукаві смерекові голки і з відразою струсив їх.

“Але не все ще втрачено!”. Краузе набрав телефонний номер і ламаною російською сказав:

– Вибачте за такий пізній дзвінок. Ваш номер мені дав ваш товариш Володимир Обруч'юв із Берліна. Я дуже потребую вашої допомоги.

Запам'ятавши адресу і ввівши дані в навігатор, він відчув, що на душі стало спокійніше. Завжди легше і впевненіше жити на світі, коли ти маєш план. Він повернув голову і подивився на заднє сидіння автомобіля. Там, поруч із співробітником, у мішку лежав молот. Краузе стиснув кермо і стрімко почав набирати швидкість.

*****

Григорій Іванович Савченко, а у кримінальному середовищі більше відомий під псевдо “Сава”, був стривожений та роздратований, і не тільки через те,

що його дорогоцінний сон перервали, а це не дуже корисно для п'ятдесятирічного організму. До нього звернулася людина від “Барона”, давнього знайомого ще з сибірської тюрми, де наприкінці вісімдесятих їм довелось разом відсиджувати термін. Авторитетний “зłodій у законі” останніх двадцять років жив у Берліні й був одним із ватажків російської мафії у Західній Європі. За останній час їм доводилося декілька разів перетинатися і все з ініціативи “Сава”. Переконливе слово “Барона” допомогло вирішити низку конфліктних справ із кавказцями та албанцями на його користь. Тепер “Савині” послуги знадобилися “Баронові”. Ну що ж: “Умівши брати, умій і віддавати”. Він відчинив навстіж вікно і свіже, прохолодне ранкове повітря заповнило кімнату. В цей момент у двері подзвонили. Через монітор “Сава” побачив, що разом із його охоронцем стоять ще двоє незнайомців. Він вдихнув глибоко й натиснув кнопку.

– Заходьте!

“Сава” слухав розповідь німця з непідробленою цікавістю. Археологічні розкопки... гробниця вельможного вікінга, скарби... І зацікавленість цього блондина з холодними риб'ячими очима до якоїсь кістяної таблички з давніми написами, які нібито мають надзвичайну духовну цінність. Найбільше він здивувався, навіть роззявивши рота, коли Краузе сказав:

– У цьому пакеті 100 тисяч євро готівкою. Дуже прошу, допоможіть повернути артефакт. Після успішного закінчення отримаєте ще 50 тисяч.

Від щойно почутого у кримінального авторитета захвилювалася кров, в очах загорілися недобрі вогники в передчутті можливості зірвати такий джек-пот. Але своїх емоцій він не виказав. Спокійно і твердо відчеканюючи кожне слово, “Сава” підбадьорив гостя.

– Ситуація зрозуміла. Я маю своїх людей у поліції, за декілька годин я буду знати всю необхідну інформацію. Гадаю, скоро ваша безцінна реліквія знову повернеться до вас.

– Ваш оптимізм тішить.

– Не хвилюйтеся, гер Краузе, вважаю себе спеціалістом із ризикованих операцій і провів їх у житті чимало. Їдьте до себе в готель і відпочивайте, а незабаром чекайте хороших новин.

РОЗДІЛ 12

– І ви хотіли це від мене приховати?!

Професор Рибачук був весь багровий від гніву.

– Зрозумійте, пане Юрію, ми не знали, чи можемо вам довіряти! – Сергій Корольов винувато дивився на Рибачука. – Адже професор Коник виявився зрадником і призвів до трагедії.

– Хто знає, скільки археологічних знахідок постраждали через цього перевертня. – Максим не хотів ні перед ким виправдовуватися і крім цього він вважав себе першовідкривачем “Стільського кургану”.

Юрій Іванович Рибачук належав до людей із холеричним темпераментом, а отже, швидкі емоційні спалахи змінювалися на повільне душевне затишшя. Очі його подобрили, обличчя розгладилось від зайвих зморшок і він спробував усміхнутися.

– Ну гаразд, сперечатися не будемо. Переклад цієї кістяної карти-пластини простий:

“У Свальбарді я залишив своє серце і дар Тора”.

– І все? – здивовано запитав Максим.

– І де цей Свальбард? Що це за місце? – хлопці поїдали професора своїми допитливими поглядами.

– І тут я, мої юні друзі, також маю відповідь, – Рибачук витримав паузу. – Наука дотепер вважала, що Свальбард, а сьогодні він називається острів Шпіцберген, відкрили та обжили вікінги у XII сто-

літті. Проте це історичне джерело свідчить, що це було зроблено ще в IX столітті, а може й раніше.

– Шпіцберген – це ж найпівнічніша точка Норвегії, острів у Північно-Льодовитому океані. Там є декілька містечок і всесвітнє сховище насіння, – Сергій, як завжди, проявив ерудицію.

– Усе правильно, Сергію. Більшість населення острова – норвежці, але є російське населення – приблизно 18 %. Росія має певні територіальні амбіції на цю землю. Шпіцберген розташований на перехресті багатьох шляхів в Арктиці. Хто ним володіє, той і контролює ці шляхи.

– Нам обов’язково потрібно туди потрапити, – схвильовано сказав Максим. Нападники не даремно полювали за цією картою. Там щось є, і, мабуть, цінне.

Професор Рибачук сів у крісло і почав ще раз розглядати кістяну пластину. Кущисті брови та напружені м’язи обличчя, рухаючись, свідчили про інтенсивність потоку його думок.

– Безумовно. Ця карта варта уваги. Але все не просто. Це край світу, інша держава. Потрібно все узгодити з норвежцями і діяти з ними спільно. Крім того, на таку експедицію потрібно масу грошей, яких немає. А тут роботи хоч греблю гати! Ні, це точно не відбудеться цього року!

*****

Цілий день у таборі працювала слідчо-оперативна група. Поліцейські допитували свідків, складали протоколи допитів. Криміналісти оглядали місця злочинів, збирали речові докази, різноманітні сліди присутності тут злочинців минулої ночі. Найбільшу цікавість слідчі виявили до Максима та Жанни, оскільки вони були головними свідками вбивства професора Коника й бачили одного з нападників в обличчя.

Допит тривав уже понад годину. Слідчий, високий брюнет середніх років, дивився на Максима похмурими очима.

– Отже, ви не помітили, яким саме предметом нападник наніс професорові удар в потилицю?

– Пане слідчий, я вам вже двічі це повторював, було темно й деталі важко було розгледіти. Одне можу додати: удар був один і дуже точний. Професор Коник навіть не застогнав. Думаю, він помер миттєво.

– Маю відзначити, ви досить уважна та спостережлива людина. Надали досить детальний опис одного із злочинців, – слідчий зачитав з аркуша: “Високий блондин із короткою стрижкою, зріст 1 метр 75см. Обличчя овальне, без особливих прикмет. Голос не надто низький. Говорив англійською з акцентом. Потім німецькою, прізвище

– Краузе. Ім'я – не запам'ятали”. У цей момент поліцейський закашлявся і, відклавши папір, сказав:

– Ви надали нам надзвичайно цінну інформацію, і ми вам вельми вдячні. Велике прохання до вас, залиште всі можливі ваші координати, де ми б могли вас розшукати у випадку необхідності.

– Гаразд, – Максим підвівся з крісла. – Я можу бути вільним?

– Звичайно! Ми вам зателефонуємо.

Максим майже по військовому повернувся до виходу і вийшов, не обертаючись. Слідчий провів його довгим поглядом, потім схилився над столом і щось записав у блокнот.

РОЗДІЛ 13

Ріхард Краузе стояв на балконі свого готельного номера, пив запашну каву й насолоджувався історичним містом, яке багато чим нагадувало рідний Берлін. Нічого дивного, сотні років ця частина України була у складі Австрійської імперії і місцева архітектура – це відголосок колоніального минулого. “Деся цими вулицями у 1943 році, мабуть, прогулювався мій дід, Вольфганг Краузе”, – подумав Ріхард. Він супроводжував спеціальну експедицію СС до Криму, як науковий консультант із семіотики та давніх мов. Нічого надзвичайного вони там не знайшли, а скарби лежали у них під носом, всього за 20 кілометрів звідси. І ніхто про них не знав...

Роздуми німця перервав телефонний дзвінок. Говорив “Сава”:

– Гер Краузе! Ситуація досить складна. У ніч, коли ви побували на розкопках, вас бачив якийсь студент, він підслухав вашу розмову із професором Коником і здав ваше прізвище поліцейським, а також описав вашу зовнішність.

Краузе стиснув губи так, що вони побіліли. Вираз обличчя його нагадував яструба, який побачив свою жертву.

– Пане Григорію! Ви маєте варіанти, як вирішити цю проблему?

“Сава” закашлявся.

– Безумовно, гер Краузе! Мої люди цим займаються. Я вас попрошу через годину бути в мене.

Краузе вимкнув телефон і зайшов до кімнати. Він не хотів втратити жодної хвилини. Взявши з крісла свій піджак, і на секунду оцінюючи себе, подивився у дзеркало, а потім вийшов із номера.

*****

У цей час в таборі археологів було багатолюдно і він здалека нагадував великий мурашник. Власне табір згортав свою роботу. Було ухвалено рішення призупинити археологічну експедицію у зв'язку із трагічною загибеллю її керівника.

Одні студенти згортали намети, пакували речі в автобус. Деякі закінчували ще свій пізній сніданок під сонячним промінням, яке, рухаючись небосхилом, все більше припікало.

Максим із наплічником за спиною підійшов до Жанни та Сергія, які якраз закінчували ранкову трапезу.

– Я повертаюсь до Львова, не чекатиму всіх, – сказав Максим. – Маю вдома багато роботи.

– А я думала, ми разом поїдемо.

Жанна з докором поглянула на хлопця.

– І ми не обговорили, як будемо діяти далі з картою Шпіцбергена.

Сергіїв рот був набитий недожованим бутербродом, тому назва острова прозвучала нерозбірливо та смішно.

– Зустрінемося увечері, принаймні з тобою точно, – Максим поцілував Жанну і, розвернувшись, швидко покрокував у напрямку автобусної зупинки наприкінці села.

*****

Сільська дорога виявилась доволі стрімкою, позаду залишилися останні будинки. Свіжий літній вітерець колихав віття яблуневих садів і приємно освіжав обличчя. Якась жінка поважного віку, переганяючи дорогою стадо гусей, пильно вдивлялася у хлопця, марно намагаючись впізнати у ньому свого односельця. На віддалі кількасот метрів Максим помітив обриси автобусної зупинки і сповільнив темп. Цікаві та драматичні події останніх днів, м'яко кажучи, приголомшили його. Дивна знахідка гробниці вікінгів і трагічні наслідки, що сталися потім, змусили хлопця подивитися на світ уже дорослими очима. У середовищі науковців-ентузіастів, які присвятили своє життя науці, дослідженню історії рідного краю, завівся зрадник. Як Юда Іскаріотський в оточенні Ісуса та апостолів. Він за 30 срібняків продав старовинний артефакт злочинцям, які його потім вбили, позбуваючись зайвого свідка.

Мабуть, карта на кістяній пластині надзвичайно цінна, якщо цей німець, не моргнувши оком, миттєво вбив професорів Коника та Качинського. Одна надія, що цього мерзотника знайдуть і повернуть старовинний молот, який він викрав.

Так розмірковуючи, Макс підійшов до зупинки і присів на лавку. Нікого більше не було. Згідно з інформацією, яку йому надали, десь скоро мав би бути рейсовий автобус або доведеться зупинити попутні автомобілі.

Якраз один мікроавтобус, їдучи у напрямку села, круто розвернувся і під'їхав до зупинки. Симпатична, чорнява дівчина, років тридцяти, відчинила вікно і привітно запитала:

– Підкажіть, будь ласка, де тут є медпункт. Ми туристи, відпочивали неподалік, але моєму чоловікові стало зле, мабуть, тиск піднявся.

Вона очікувано подивилася на Максима.

– Медпункт – у центрі села, приблизно кілометр звідси. Але я можу допомогти вашому чоловікові, я медик і маю з собою тискомір.

Максим побачив, що поруч із жінкою сидить кремезний чоловік із дуже короткою стрижкою.

– Ой! Ми би були дуже вдячні, – усміхаючись, відповіла жінка і відчинила дверцята. Макс підійшов до них, на ходу розсуваючи замок сумки, щоб дістати тонометр та фонендоскоп.

– Давайте на задньому сидінні, – запропонувала незнайомка. – Там буде зручніше.

“Хворий” вийшов з автомобіля і підійшов до Максима. Тут Макс побачив ще двох чоловіків у спортивних костюмах і лисих, які пильно дивилися на нього відверто злобним поглядом.

Максим зробив крок назад. Цієї миті хтось йому на голову різко натяг чорний мішок і він відчув, як щось колюче та гостре вперлося між ребра.

– Заріжу, як курку, лише спробуй пискнути! Прощідив “пацієнт” і попхав хлопця до салону, де сильні руки його підхопили і посадили, надійно фіксуючи своїми тілами з обох боків.

Незнайомка завела мікроавтобус, і він, набираючи швидкість, помчав геть від села.

РОЗДІЛ 14

Коли Максим розплющив очі, то не відразу зрозумів, де перебуває. Голова боліла як від дикого похмілля, нудило й затерпла ліва рука. Хлопець побачив, що його пристебнули кайданками до труби.

“Мабуть, вкололи якийсь транквілізатор”, – подумав він, озираючись навкруги. Хлопець перебував у напівпідвальному приміщенні з невеликими двома вікнами, заваленим різним господарським мотлохом. Перед ним стояло двоє людей. Один – середнього зросту, коротко підстрижений, широкоплечий із початковою стадією ожиріння. Другого Максим одразу впізнав. Це був Ріхард Краузе, високий блондин, з водянистими очима, інтелігентного вигляду і стильно одягнений. Вони уважно вивчали свого полоненого. Ознаки притомності, які він почав демонструвати, вивели господаря підвалу із мовчанки.

– Що, тварюко, очухався! Усе веселе для тебе тільки починається!

– Гер Григорію! Залиште нас наодинці, – попросив німець.

“Сава” незадоволено зиркнув на Краузе, а потім на Максима і, покидаючи їх, буркнув.

– Навіщо таїтися, його доля і так вирішена!

Коли двері підвалу з гуркотом щільно замкнулися, Краузе майже впритул наблизився до хлопця.

– Я хочу поговорити, – сказав він англійською.

– Будь ласка, – без ентузіазму відповів Максим. – Тіло ще погано йому підкорялось.

– Від нашої розмови буде залежати ваше життя, – сказав німець і по-хижацькому примружився.

Максим підвів голову і подивився на Краузе.

– Вам знайомий цей символ? – хлопець майже перед очима побачив руку німця із масивним золотим перснем на пальці, у середині якого був зображений меч, пов’язаний стрічками із двох сторін. По кругу було щось написано рунами, доволі дрібним шрифтом.

– Ні, – коротко відповів Максим.

– Це символ організацій, до якої я маю честь належати. Вона називається “Аненербе”, щось чули про це?

– Так! Це спецпідрозділ СС, який займався науковими дослідженнями й експериментами над людьми у нацистській Німеччині.

Краузе розсміявся.

– Сама назва “Аненербе” означає “спадщина предків”. Початково організація не мала з СС нічого спільного і входила до складу Головного управління раси і поселення, яке в Німеччині перевіряло арійське походження кандидатів на керівні посади Рейху. Але в 1939 році Генріх Гімлер підпорядкував “Аненербе” СС і став її президентом.

Максим не зводив з Краузе очей, між тим він продовжував.

– У довоєнні роки і до 1945 року “Аненербе” займалося найрізноманітнішими проектами в різних наукових напрямках. Були створені відділи астрономії, біології, геології, лінгвістики, сходознавства й багато інших. Мого діда, Вольфганга Краузе, професора-лінгвіста, директора Інституту рунології в “Аненербе” на той час вважали найкращим спеціалістом з рунології та скадинавістики у світі. За заслуги перед світовою наукою він був звільнений від Нюрнберзького процесу й успішно працював в університеті до 1963 року.

Так от, під час археологічної експедиції “Аненербе” у Норвегії, 1943 року, на розкопках стародавнього міста в Каупанга, мій дід натрапив на житло багатого вікінга Торгрима Носа, який був кимось на кшталт Леонардо да Вінчі у Флоренції XV століття. В нього була велика майстерня і кузня. Серед інших цінних знахідок, найунікальнішою виявилась бойова сокира, яка була викувана з невідомого металу, який хімічно визначити тоді не вдалося. Проте на сокирі була вигравірована падаюча з неба Зірка і напис “Дар Тора”.

Максим від почутого мимоволі роззявив рота.

– Ви хочете сказати, що гробниця...

– Саме так! – вигукнув Краузе. – Ви знайшли поховання самого Торгрима Носа, хоча це дуже дивно, що на цих землях. Вважаю, що це знак з неба. Це доля!

Очі Краузе загорілися якимось надприродним шаленством. Він почав ходити по кімнаті.

– Я прочитав про вас, Максиме, в інтернеті. Ви недавно героїчно врятували людину; ви майбутній лікар, освічений, знаєте багато мов, цікавитесь археологією, знайшли гробницю Торгрима. Ви потрібні мені й нашій організації. Ми давно відійшли від примітивного окультизму. Після поразки у війні нам було несолодко. Ми – поза законом. Але про нас ніхто не знає. Ви будете представляти “Аненербе” у Східній Європі. Цікава робота плюс матеріальний достаток.

Німець допитливо поглянув на хлопця. Максим важко зітхнув.

– Ви знищуєте людей. Ви вбили Гната Качинського, чудового науковця і... професора Коника.

Краузе вдав, що не почув.

– Знахідки молота й сокири – унікальні! Вони виплавлені з метеориту, який колись впав у Норвегії. Його хімічний склад не має аналогів ні серед земних порід, ні у відомих нам метеоритах. Він частково складається з нікелю та заліза, проте лєвова частка – це паладій, майже 50 %, родій – 10 % і платина – 9 %. Сама зброя з такого металу є рідкісним історичним артефактом, і ціна її – мільйони євро. Але експедиція мого діда знайшла лише невеликі залишки метеориту.

Німець перейшов майже на шепотіння.

– Згідно з переконливими припущеннями, карта на моржевій кістці вказує на секретну майстерню Торгрима Носа на острові, який вікінги називали Свальбард.

– Звідки ви це дізналися! – здивовано вигукнув Макс.

– Твої земляки допомогли мені, – Краузе посміхнувся і жестом голови показав у напрямку, куди пішов “Сава”.

– Вони викрали карту в поліції.

Максим стиснув зуби.

– Так от, на Свальбарді може бути частина невикористаного, унікального метеориту. А це гроші! Дуже багато грошей! Та унікальні можливості для досліджень!

Максим з ненавистю випалив:

– Ви – злочинці! Ваше місце – у в’язниці!

Обличчя Краузе стало серйозним.

– Тепер ти все знаєш. Приєднуйся або помреш. Крім того, ми обов’язково знищимо твою подругу. Вона мене бачила.

Німець підійшов до металевих дверей і голосно постукав. Коли двері відчинили, він повернувся і сказав:

– Даю тобі трохи часу подумати, але дуже небагато. Я поспішаю.

РОЗДІЛ 15

Максим усім своїм єством відчував смертельну небезпеку, яка над ним нависла. Серце шалено калатало в такт пульсуванню крові у висках. Тіло покритися липким, холодним потом. Думки закрутилися у безладному хаосі.

“Насамперед – заспокійся!”, – сказав сам собі. Хлопець декілька разів глибоко вдихнув та видихнув, тихо прошепотів молитву, яку його ще в дитинстві навчила мама, і спокій почав повертатися, як і ясність розуму. “Доля допомагає сміливим”, – згадав Максим давньоримську приказку, а мудрець Цицерон у “Тускуланських бесідах” додав: “Сміливим допомагає не тільки доля, а ще більше розум”. Він почав уважно роздивлятися навкруги. Типовий підвал житлового будинку. Стелажі з різноманітними інструментами, ящики, вішак із старим одягом, металева бочка, нічого особливого. Вільною рукою Макс перевіряв кишені, нажаль, нічого корисного.

Його ліва рука була прикована кайданками до труби, яка напівовальною дугою стирчала із стіни. Очевидно, що відімкнути замок було нереально. Він смикнув декілька разів трубу – усе безрезультатно. Тоді зі всієї сили натиснув на неї – і диво! Труба трішки зарухалась вперед. Потягнув на себе – пішла на сантиметр назад. Хапаючись за цю можливість, Максим почав розхитувати трубу: вперед, назад.

Вибравши правильно кут й опершись ногою у стіну, він потягнув трубу на себе та досить легко витягнув її. У стіні залишилось дві круглі дірки. Швидко знявши брашет із труби, хлопець не став випробовувати долі й аналізувати стану труб чи стін. Він миттю підсунув бочку до вікна і виліз на неї. Вікно відчинилось відразу. Максим, довго не думаючи, протиснувся крізь нього й опинився у саду, поряд із будинком. Через п'ять метрів від нього височів великий цегляний паркан, але знову доля усміхнулась сміливцю: біля паркану ріс великий і гіллястий горіх. Макс, зігнувшись, підкрався до дерева і, як прудка мавпа, видерся на необхідну висоту. Стрибок – і він вже на паркані. Спустивши ноги, тримаючись руками за виступ, стрибнув...

Приземлившись, він, не втримавши рівноваги, гепнувся на бік, проте швидко підвівся.

«Пощастило, що не було собак», – подумав Максим. Він розглянувся на всі боки і зрозумів, що перебуває біля великого будинку, оточеного лісом чи парком. Вдалині чути було звуки автомобілів. Туди й вирішив бігти Максим. Раптом позаду нього загуркотіли, відчиняючись, великі ворота, і хлопець побачив, що не даремно. На нього вискочило троє охоронців, одного Макс впізнав, це той, що вдавав хворого, коли його викрадав. Враховуючи, що тільки в полі зору було дві відеокамери на мурах будинку, не важко здогадатися, звідки вони взялися.

Розум нічого не зміг запропонувати Максимові, на порятунок прийшли ноги. Він дременув щодуху, як ошаленілий заєць, поміж деревами, не озираючись, Навздогін було чути тупіт ніг та крики:

– Стій, падлюко!

– Застрелю, мерзото! Стій!

Ліс був рідкий, поміж соснами можна досить легко бігти, на боці Макса окрім того були молодий вік та фізична підготовка, натомість сильним та натренованим качкам, які більшість життя провели у спортзалі, тягаючи залізо, важко було змагатися з легким та спритним юнаком, який, немов вітер, мчав до рятівної траси.

Зненацька Максим почув постріл, потім ще один. Трохи повернувши голову, він побачив, що один з переслідувачів, присівши на одне коліно, цілиться у нього. “Єдиний вихід – хаотична траєкторія бігу”, – промайнула думка.

Десь поруч куля, влучивши в дерево, вибила шматки кори. Петляючи і виконуючи фантастичні зигзаги, він добіг до дороги. Щоб потрапити на неї, потрібно було піднятися на досить стрімкий вал. Довелось уповільнитись. У цей момент він відчув, як болюче жало вкусило його за ліве плече. Схопившись долонею за уражене місце, почав підійматися вгору. На рукаві сорочки Макс намацав маленьку горизонтальну подряпину, куля лише зачепила його, крові майже не видно.

У цей час на трасі показався великий автобус. Макс почав активно жестикулювати, прохаючи зупинитись. І на превелику радість юнака автобус пригальмував та відчинив двері. Коли троє охоронців вибігли на дорогу, автобус з втікачем уже набирав швидкість на відстані півкілометра від них.

*****

“Сава” оскаженив. Він кулаком бив у лице охоронця, який мав наглядати за хлопцем, викрикуючи прокльони та лайку:

– Як можна було не перевірити трубу? Ти що не знав, що її у сусідній кімнаті ще минулого літа обрізали?

Нещасний охоронець зі скривавленим обличчям тільки бурмотів:

– Пробачте, бос.

Краузе, який стояв поруч і спостерігав за ексекуюцією, тихо сказав:

– Мені терміново потрібно виїжджати із вашої країни. Хлопець побіжить до поліції. І в мене, і у вас будуть проблеми. Я вилітаю до Берліна, я маю інший паспорт. Вам потрібно також кудись виїхати на деякий час.

“Сава” нагородив німця ненависним поглядом. Ще б пак! Стільки клопотів приніс!

– І не дратуйтеся так, у нашій роботі потрібен холодний розум.

Краузе легенько кивнув кримінальному ватажкові

й пішов геть. А “Сава” розгублено стояв біля побитого охоронця.

– Дай цигарку, – попросив “Сава”, хоч уже минуло двадцять років, як кинув цю шкідливу звичку.

*****

Автобус, який підібрав Максима, як виявилось, перевозив місцевий церковний хор, тому й зупинився на автотрасі, що є заборонено. Проїхавшись близько двадцяти хвилин із побожними пенсіонерами й заспокоївшись, Максим обдумав план дій. Він вирішив найперше йти до професора Рибачука, оскільки точно відомо, що Краузе часу гаяти не буде і якнайшвидше полетить на Шпіцберген шукати скарби Торгрима Носа. Дорогою він попросив у людей телефон і подзвонив до Жанни.

– Зустрічаємось у Рибачука через 30 хвилин. Це дуже важливо.

Він знав, що Жанна не підведе й обов’язково прийде. Місце, де його утримували викрадачі, виявилось елітним дачним поселенням біля обласного центру. Тому через півгодини Максим жваво йшов центром міста у напрямку Національного університету.

– Професор у себе? – запитав Макс у секретарки, яка здивовано розглядала його пошарпаний зовнішній вигляд.

– Так, у нього студенти.

Макс покрутив дверну ручку й увійшов до кабінету.

РОЗДІЛ 16

У кабінеті генерала Степана Матвійовича Головчука було світло та затишно. Високі стелі та широкі вікна створювали відчуття простору та психологічного комфорту. Коли багато світла та місця, тоді людина почувається себе як мінімум на голову вище від колег, які змушені тіснитися в обмежених, вузьких кімнатках, де важко навіть дихати на повні груди.

Одну половину кабінету займав великий стелаж із сотнями томів різноманітних книжок та робочої документації. Саме біля них завжди любив прохажуватись генерал, шукаючи якесь рішення, як от зараз. Він повернув сиву голову в бік робочого місця і зупинив погляд на картині, яка висіла над столом. Це була “Юдит з головою Олоферна”, копія відомого полотна Джорджоне да Кастель Франко. Зовсім юна єврейська героїня стоїть з великим мечем над відрубаною головою полководця Олоферна, ворога всіх євреїв. Цю картину йому подарував його попередник, йдучи на пенсію:

“Цей біблійний сюжет, – сказав він, символізує нашу професію, адже Юдит була професійною шпигункою, а ви, Степане Матвійовичу, очолюєте Службу зовнішньої розвідки держави”.

В цей момент у двері постукали, і секретарка доповіла:

– До Вас професор Рибачук зі Львова зі студентами.

– Запросіть.

За мить у дверях з'явилася невисока фігура професора Юрія Рибачука, за ним йшов молодий чоловік із коротким чорнявим волоссям. Такого ж віку красива дівчина. Останнім зайшов огрядний студент із професорським виглядом.

– Привіт, Юро! Вітаю у столиці!

Із цими словами генерал обійняв професора.

– Ну проходьте, сідайте! – господар кабінету жестом запросив всіх до великого овального столу.

– Друзі, представлю вам мого однокласника, товариша дитинства та юності Степана Матвійовича Головчука. Посаду, яку він обіймає, ви мали можливість прочитати на дверях, коли сюди заходили.

Професор Рибачук говорив трохи офіційно.

– А це мої студенти й колеги – Максим, Жанна та Сергій – ми приїхали щодо дуже важливої справи: наша експедиція знайшла старовинне варязьке захоронення. Багато скарбів та артефактів.

– Чув-чув і бачив... по телебаченні. Вітаю! – генерал Головчук широко усміхнувся.

– Але нас обікрали, забрали безцінний історичний артефакт, карту іншого захоронення. Крім того викрали Максима і хотіли навіть вбити.

Обличчя генерала змінилося на очах. Із добродушного дачника, на якого він був схожий, вмить перевтілювався у серйозного, підтягнутого, із проникливим поглядом і кам'яним обличчям військового.

– Розкажіть детально! – сухо промовив господар кабінету.

Під час Максимової розповіді генерал Степан Головчук не вимовив ані слова. Тільки щось записував на аркуші. Лише коли хлопець почав говорити про “Аненербе”, він підвів очі й пильно подивився на Максима.

– Заяву у поліцію подали?

– Та ні, відразу до Києва виїхали. П'ять годин – і ми тут.

– Це добре, генерал підвівся і підійшов до гостей з іншого боку столу.

– Схоже, що бандити мають у поліції інформатора, а може і не одного. Я записав дані про можливий унікальний хімічний склад молота, який ви знайшли і його метеоритне походження. Дам вказівку експертам, щоб проаналізували фото, які ви виставали на сайті відразу після знайдення. Це може бути цікаво. Він задумливо подивився у вікно.

– А як бути нам? – професор Рибачук весь нахилився вперед. – Максимове та Жаннине життя у небезпеці. Вони ж бачили того Краузе.

– За це не хвилюйтеся, – відповів генерал. – Я негайно даю команду нашому управлінню у Львівській області зайнятись цим “Савою”. А вас усіх попрошу залишитись і переночувати тут у нас, в Києві. У службовій квартирі. Вас туди завезуть та поселять. А завтра вранці ми з вами знову зустрінемось і продовжимо розмову.

Рибачук ствердно кивнув головою, а студенти між собою переглянулися.

– Спасибі тобі, Степане! Я знав, що ти про нас подбаєш, – професор встав, а за ним і всі інші. – Тоді до завтра!

РОЗДІЛ 17

Москва

вул. Велика Луб'янка, 2

*Штаб-квартира Головного управління
Федеральної Служби Безпеки Російської Федерації.*

– Разрешите, товарищ генерал?

– Входите, полковник. Что у вас?

До кабінету начальника служби оперативної інформації та міжнародних зв'язків генерала Бориса Нефьодова ввійшов чоловік у строгому, темно-синьому костюмі й розпочав доповідь:

– Борис Ильич! Нами получена шифрограмма от нашего агента из Западной Украины. Он главарь местной криминальной группировки, но пять лет назад завербован нашими агентами и работает на нас. Так вот, экспедиция Львовского университета, недалеко от города, раскопала гробницу какого-то вождя викингов девятого века. В ней ученые нашли боевой молот из уникального метеоритного сплава. Состав: палладий – 50 %; родий – 10 %; платина – 9%. Кроме этого, они нашли карту нарисованную на кости моржа, которая указывает место захоронения самого метеорита на острове Шпицберген в Северно-Ледовитом океане. Этим очень заинтересовалась некая тайная организация “Ананербе” из Германии. Карта уже у них. Всем

заправляет некий Рихард Краузе. Он убил во Львове двух археологов и его разыскивают украинские власти, а скоро и Интерпол.

– Да, интересная история, – генерал Нефьодов, раздумывая, жонглировал олівцем поміж пальцями.

– Борис Ильич, ми уже навели справки, действительно, несколько дней назад археологи нашли древний нордский курган и среди прочих находок на сайте есть фотографии этого молота.

– Правда? И что в этом интересного для нас?

– Первое. Мы уточнили у экспертов-химиков, это действительно уникальный состав метеорита. Такого в истории еще не было. Палладио-родиевого сплава на Земле просто не существует, и это уже сенсация.

Второе, этим феноменом заинтересовались наши физики-ядерщики. Такой сплав можна использовать в строительстве ядерных реакторов, превышая их мощность во много раз. Наши боевые подлодки и атомоходы-корабли станут более быстрее и эффективнее. Не говоря уже об использовании сплава в мирной атомной энергетике. И третье. Темой заинтересовались врачи-онкологи. Палладий – это элемент, который лечит раковые заболевания. Такое количество палладия спасет тысячи, сотни тысяч онкобольных.

Генерал відкинувся в кріслі й натиснув кнопку виклику.

– Пригласите ко мне Щукина, и побыстрее, – і, вже звертаючись до доповідача, пояснив:

– Это наш куратор Скандинавского региона. Шпицберген – это территория Норвегии. Хотя там есть наше русское поселение Баренцбург, в западной части острова.

– И еще, товарищ генерал, нужно выяснить что это за “Аненербе” такое?

– Да, ты прав. После войны осталось еще много нацистских организаций. В основном в Южной Америке. Но уже столько лет прошло, а мы впервые об ней слышим... – генерал потер чоло, роздумуючи.

– Наведи справки.

– Слушаюсь, товарищ генерал.

– И вот что, полковник. Готовьте спецгруппу для поездки на Шпицберген. Карты у нас нет, но мы не может позволить этому Краузе, и тем более хохлам завладеть редчайшим сплавом. Операцию возглавишь лично.

– Так точно, товарищ генерал.

Полковник зібрав папери до папки, віддав честь і поспішно кинувся виконувати накази.

РОЗДІЛ 18

Перед сном друзі вирішили прогулятися дніпровською набережною, залишивши професора удома. Могутня річка дихала сирістю та запахом водоростів. Її з обох боків обганяли тисячі автомобілів з увімкненими фарами, гальмуючи та сигналячи, а вона собі несла свої води до моря і перебувала в напівсонній задумі.

– Колись давно, понад тисячу років тому, земляки нашого Торгрима плавали тут на своїх дракарах.

Максим широко провів рукою за напрямком річки.

– Ну так, – сказала Жанна, – Торгрим Ніс був сучасником Рюрика, данського конунга, який пізніше став князем Новгородським і помер у 879 році. Можливо, вони навіть були знайомі.

Жанна взяла Максима під руку і пригорнулась до нього. З Дніпра дув свіжий вітер.

– А син Рюрика, князь Ігор, правив Києвом і став основоположником династії Київських князів.

Це підійшов Сергій Корольов, який купив собі гамбургер і намагався поєднати прийом їжі з високоінтелектуальною бесідою. Максим спідлоба поглянув на друга. Йому хотілося перевести розмову з історії на щось більш романтичне.

– Ти впевнений, що тобі одного гамбургера вистачить? – запитав Макс. Сергій ображено тільки пхикнув, але відійшов, під приводом, що хоче зателефонувати батькам.

Молоді люди, обійнявшись, повільно йшли набережною, щось весело розповідаючи одне одному та сміючись, не відчуваючи втоми від насиченого і сповненого подіями дня.

Спати їм цієї ночі не довелось. Тільки-но вони прийшли додому, як назустріч їм вибіг заклопотаний професор Рибачук і заявив:

– Нас всіх відправляють в Осло, а звідти на Шпіцберген. Зараз їдемо на інструктаж до генерала Головчука, а потім – в аеропорт. Часу обмаль!

Студенти нашвидкуруч зібрали свої речі і пішли до автомобіля, який їх уже чекав. Генерал, який також був позбавлений сну, обвівши присутніх спокійним поглядом, сказав:

– Ми дуже вдячні вам, що ви погодились на цю ризиковану, але дуже потрібну нашій державі місію. Останні дані наших учених свідчать, що метеоритний сплав, який, ймовірно, захований на острові Шпіцберген, є надзвичайно цінний для вітчизняної науки. Його вартість у грошовому еквіваленті оцінюють у багато мільйонів доларів, проте його унікальність – безцінна. Ми вже сконтактували із норвезькою владою та спецслужбами, вони всіляко будуть допомагати вам. Молот – як історична знахідка – належить Україні і його потрібно повернути, а скарби Шпіцбергену....

Генерал на мить відволікся через сигнал телефону.

– Не будемо ділити шкіру не вбитого ведмедя. Проте якщо ви знайдете захоронення, можна претендувати на якусь частку, як премію. Враховуючи всі ризики і той фактор, що у цій справі діє терористична організація, ми підсилюємо вашу групу двома нашими співробітниками.

Генерал Головчук вказав рукою на двох чоловіків, які підвелися.

– Це майор Іван Скрипник та капітан Вадим Титаркевич.

Усі звернули свої погляди на двох представлених. Майор, ймовірно, був старший на декілька років і виглядав на сорокарічного. Мав середню тілобудову, невиразне обличчя. Капітан був молодшим, більш спортивної статури й повністю лисим.

– Отже, – підсумував Головчук, – науковою та адміністративною діяльністю керує професор Юрій Рибачук. Силовою сферою, безпекою місії – опікується майор Скрипник. Які в кого будуть запитання?

Професор Рибачук підняв руку.

– А фінансування експедиції?

Генерал високо підняв брови і сплеснув в долоні.

– Справді, одне з найважливіших питань залишили на кінець. Зі спеціальних фондів ми виділяємо достатню суму для всіх потреб вашої місії. Зараз ви отримаєте банківську картку. Крім цього, ми

попросили Посольство України в Норвегії сприяти вам у всьому, що буде потрібно.

– Щиро вдячний, Степане Матвійовичу!

Рибачук хвилювався перед відповідальним завданням.

– Бережи дітей, Юро, – сказав генерал. – Щоб, бува, не заблукали на острові.

*****

У літаку Максимові випало сидіти біля ілюмінатора. Після злету вогні міста швидко зникли, і навкруги була тільки суцільна темрява, лише вогні далеких полісів моментами з'являлися на обрії.

Максим задумався. У більшості народів світу темрява асоціюється зі злом, пекельними силами, які шкодять людям, оскільки занурена в темряву людина стає слабкою, безпомічною. У темряві завжди затаєне щось невідоме, непізнане, а тому і небезпечне. Навіть у Біблії сказано: “Кожен, що чинить зло, ненавидить світло, тож і не йде до світла, щоб і не виявились діла його” (Йо. 3,20). У цьому вся quintaessentia зла, воно сильне, коли діє у темряві, коли людина не здатна досконало його розрізнити від добра, розпізнати його правдиву сутність. При світлі дня темрява зникає, оскільки сама темрява – це просто відсутність світла. Зло – це відсутність добра, безонтологічна дійсність.

І темрява для нього – рідне середовище. Он Краузе під покровом ночі скільки лиха накоїв. Яку чудову людину позбавив життя! Максим здригнувся. Згадав професора Качинського, який сидить у кріслі із простреленою головою. “Ні! З таким монстром мені не по дорозі!”, – в душі вибухнув болем Максим. Зло має бути покаране. Ізольоване від цивілізованого світу. І дуже добре, що він, Максим, і Жанна, і Сергій, і професор Рибачук спробують завадити темним планам Краузе та його огидній організації.

Перебуваючи у таких роздумах, Максим відчув, як Жаннина голова м’яко лягла на його плече. “Добре, що ми разом. Це найголовніше”, – подумав хлопець і заплющив повіки, намагаючись заснути.

ЧАСТИНА ДРУГА

РОЗДІЛ 19

– Пане Краузе, через двадцять хвилин ми сідаємо в місті Лонгїр, – доповів пілот легкого, двомоторного літака EV – 55 Outback.

Краузе кивнув. Поруч із ним на пасажирських місцях сиділа його професійна команда: два науковці та шестеро добре підготовлених бійців. Завдання має бути виконане бездоганно. Таку умову перед ним поставив його шеф і наставник Мартін Вольф, на прийомі у своєму замку Грюневальд. Поруч із Вольфом сидів представник однієї іранської урядової організації, яка б хотіла купити весь метеоритний матеріал за неймовірно високу ціну.

“Наставник хоче продати їм і молот”, – ця думка ненаситним черв’яком точила мозок Краузе й порушувала внутрішню гармонію. Він давно помітив, що Вольфа цікавлять тільки гроші. Але Ріхарда це аж ніяк не влаштовувало. Вихований на ідеології вищості німецької раси та її арійського походження, він прагнув реваншу, домінування німців над іншими народами, у своїй більшості – недолугими та бездарними.

“Аненербе” має нести німцям світло наукових відкриттів, прориви в передових галузях праці вчених та дослідників. Будувати найсучасніші лабораторії та науково-дослідні інститути. Натомість наставник

використав весь золотий запас, який залишився після розгрому організації у 1945 році. На всі кошти він придбав старовинний замок під Берліном та механіко-технологічний комбінат, який став прикриттям для дослідницького центру. Краузе зітхнув.

– Ну що, друзі! Ми майже на місці. Приготуйтеся до висадки!

Літак м'яко торкнувся колесами шасі злітної смуги. Через хвилину пілот оголосив про успішне приземлення. Ріхард на декілька секунд заплющив очі. Інтуїція йому підказувала, що це завдання є доленосним, і його життя ризикує кардинально змінити вектор свого розвитку.

*****

– Зрозумійте, гер Краузе! Задані вами координати пошуків охоплюють досить велику площу, близько десяти квадратних кілометрів.

Норвезький провідник, якого найняли в Лонгїрі, сидів поруч із Краузе в невеликому катері і свої слова активно доповнював жестами, що не дуже характерно для північних народів.

Катер розрізав хвилі своїм гострим носом і швидко переміщався на фоні скелястого берега. На вузьких рівнинних ділянках біля моря грілися не на гарячому літньому сонечку колонії тюленів та пташині зграї. Величезна кількість чайок і полярних

крачок метушилася навколо своїх гнізд, створюючи неймовірний гамір.

– Так, якщо би десь тут довелось виходити на берег, то ми опинилися б по коліна у пташиному лайні.

Слова належали доктору Гансові Меєру, 55-річному професору археології з біло-жовтою шевелюрою та круглими окулярами, на зразок “пенсне”. Він був одягнений в чорний, утеплений шкіряний плащ та мав чорний капелюх на голові, який постійно притримував рукою, остерігаючись вітру.

– О! Повірте професоре, – норвезький гід повернувся до археолога. – Якщо б ви наважились потривожити цих пернатих, вони неодмінно атакували б вас із неймовірною агресією. Могли б завдати серйозних ушкоджень. Такі випадки – не рідкість. Вони зараз сидять у гніздах і висиджують потомство. А молодих мам краще не сердити!

Норвежець награно помахав пальцем. Інший науковець, доктор Клаус Фром, тільки ще більше насупився, звужуючи густі кущоподібні брови, як у сови. Він не любив клоунів, гумористів та жартівників. Його запросили як лінгвіста в цю експедицію.

– Ми вже годину плаваємо вздовж берега. Якщо нічого не знайдемо, то завтра продовжимо пошуки суходолом. Склеп не мав би розміщуватись далеко від моря.

Краузе напружено вдивлявся у берегову лінію, ретельно оглядаючи в бінокль кожен квадратний метр. Цим займалися і його підлеглі. Проте, нажаль, жодної печери чи якогось видимого знаку нордського поховання не було помітно. Але він не падав духом. “In constanti labors spes” – “У постійній праці надія” (злат). Системно та наполегливо рухатися до мети – і результат неодмінно буде. З оптимістичними очікуваннями катер з айнзацгрупою “Аненербе” заплив за черговий мис.

РОЗДІЛ 20

Переліт Київ–Осло–Шпіцберген тривав майже 7 годин. Під час годинної пересадки в міжнародному аеропорту Осло до експедиції підійшов чоловік у коричневому костюмі і представився:

– Щиро вітаємо у Королівстві Норвегія!

Я – Тарас Корж, перший секретар українського посольства. Вчора ввечері ми отримали інструкцію від нашого МЗС технічно укомплектувати вашу експедицію. Дуже приємно з вами познайомитись.

Чиновник почергово потис кожному руку.

– Ваш літак відлітає через 40 хвилин. Ми оформили багаж на ваше ім'я, професоре. Там є геологічний інвентар, рації, супутниковий телефон, сухі пайки і теплий одяг. Хоча на Шпіцбергені зараз майже спека – плюс 7 – вас зустріне наш земляк – Антон Грець. Він гірський інженер, працює на видобуванні кам'яного вугілля і заодно є почесним представником українського посольства у Шпіцбергені. На архіпелазі є близько 400 українців, переважно з Донбасу, які приїхали видобувати вугілля. Більшість має також і російські паспорти, проте трапляються і національно свідомі.

Дипломат усміхнувся і провів групу до реєстраційного терміналу.

Аеропорт острова Шпіцберген мав старовинну назву – Свальбард, як нарекли його колись вікінги,

що відкрили ці “холодні береги”. Розташований на березі моря, біля підніжжя високої гори Платобергет, вершина якої покрита вічним снігом.

Мандрівники відразу відчули кліматичний контраст порівняно зі спекотним Києвом. Температура повітря тут була плюс 6 градусів і над морем здіймався густий туман. Хоча всі були невиспані та втомлені нічним перельотом, проте людський організм має дивну особливість: коли сходить сонце й настає новий день, з’являються бадьорість та сили, особливо якщо на допомогу приходить горнятко запашної кави. Саме цим учасники експедиції зараз і займалися. Присівши у кав’ярні, пили каву з печивом й очікували, поки майор Скрипник та капітан Титаркевич отримають багаж та розпакують теплий одяг.

– Сергію! Дай-но мені карту Торгрима, роздруковану з твого телефону.

Професор Рибачук хотів порівняти сучасну карту острова з стародавньою, шукаючи збіги.

– Як добре, що ти встиг її сфотографувати, – сказала Жанна, відкинувшись на спинку крісла і попиваючи каву.

– В епоху смартфонів це не складно, – Сергій почервонів від несподіваного компліменту.

– А тут дуже красиво правда, Максе?

Жанна своїм кросівком штовхнула Максів кросівок, виводячи хлопця із глибоких роздумів.

Максим поглянув на гігантську прозору стіну зі скла, яка відділяла зовнішній світ від зали очікувань. Весь простір займала велетенська гора чорно-сірого кольору з льодовиковою шапкою.

– Там, де гори – не може бути некрасиво, – підтримав Максим свою подругу.

– Найкраще підходить під контури карти Торгрима острів Баренца, – оголосив професор Рибачук, обвівши всіх поглядом, він продовжив:

– Розташований у східній частині архіпелагу, між островом Едж та Західним Шпіцбергеном. У ділянці протоки Хелей Сунн повний збіг з обрисами берега кістяної карти.

Максим почав шукати карту на планшеті. Жанна сперлась ліктем на його плече й уважно стежила за його рухами.

– Здоровенькі будьте, земляки!

Усі здригнулися від несподіванки й побачили, що до них підійшов невисокий чоловік, трохи за сорок. Руде волосся його помітно поріділо. Особливо виділявся м'ясистий ніс і широка, щира усмішка.

– Вітаю вас у найпівнічнішій точці Норвегії. Я – Антон Грець. Інженер і віце-консул для українців у цьому царстві Снігової Королеви.

Усі привітались, професор Рибачук підвівся і потис Грецеві руку.

– Ви, мабуть, зголодніли з дороги. Їдьмо, перекусимо, познайомимось. Потім я вас поселю в готель і визначимось із подальшими діями.

Одразу стало помітно, що гірник має добрі адміністративні здібності і почувається тут як риба у воді. Підійшли офіцери, принесли теплі куртки. Мандрівники піднялися і вирушили на перше знайомство із Свальбардом.

РОЗДІЛ 21

З аеропорту Антон Грець повіз всіх поселитися в готель “Coal Miners Cabins”, колишній шахтарський гуртожиток. При готелі був непоганий ресторан, у якому вже чекав сніданок, об’єднаний разом з обідом. Мандрівникам подали арктичну юшку з лососем, рагу з оленини, тропічні фрукти, десерти. Перед входом до ресторану необхідно було роззутися. Цю традицію започаткували колись шахтарі, щоб не наносити вугільного пилу.

Коли з’їли перші страви, бесіда пожвавішала.

– Не налякали вас тутешні холоди? – запитав Антон Грець.

– Це трохи незвично переміститися із +27 до +6 градусів, – сказала Жанна, усміхаючись.

– Це ще не холод, хоча тепер літо – могло би бути тепліше. Норвежці часом жартують про Шпіцберген:

– Алло, скільки у вас там градусів?

– Мінус 20 градусів.

– Ой! А нам сказали мінус 50.

– Аааа, так це назовні.

Всі усміхнулися, оцінивши жарт. А. Грець продовжував:

– Тепер полярний день. З квітня по серпень сонце не заходить, тому це створює певний дискомфорт зі сном, але всі швидко адаптовуються.

– Вам повідомили мету нашого приїзду?– запитав Рибачук, відриваючись від планшета.

– Так, звичайно. Ви шукаєте старовинне заховання вікінгів і ваша експедиція археологічна?

– Так, ми – археологи, – чітко сказав майор Скрипник.

– Ну що ж, це доволі цікаво. На архіпелазі ще не знаходили якихось великих нордських поховань. Хоча всі знають: вікінги – першовідкривачі цих земель.

– Вони були володарями цих морів і доплили навіть до берегів Америки.

Сергій Корольов поправив окуляри на носі.

– Щодо “володарів моря”, то згадав анекдот, – розпочав Грець, усміхаючись: – Дракар пливе по морю. Шторм, корабель кидає, немов горіхову шкарлупу, воїни-вікінги повільно готуються до смерті. Тут розходяться хмари, чути голос:

– Вікінги, ви в мене вірите?!

– Віримо, великий Одіне! Віримо!

– Ну тоді одягайте свої обладунки!

Вікінги швидко одягаються, хто у що може.

– Вікінги! Діти мої – ви у мене вірите?!

– Віримо, великий Одіне! Віримо!

– Ну, тоді беріть свою зброю! І скачіть за борт!!!

Вікінги, схопивши всю зброю, повискакували за борт...

Тут поряд із першим просвітом розходяться хмари й інший громовитий голос звучить:

– Локі, ти знову тут жартуєш, га?

Усі знову щиро розсміялися, навіть Скрипник із Титаркевичем.

– Локі – це бог обману та підступу у скандинавській міфології, так, професоре? – Сергій повернувся до Рибачука.

– Саме так. Він не був однозначно злим богом. Радше – веселим бешкетником, який любить покепкувати з людей чи богів.

– Веселенькі жарти! – сказала Жанна. – Скільки людей загинуло!

– Жанно! Це був анекдот.

Максим з усмішкою долив дівчині чаю і поділився своїм тістечком.

– Розкажіть про себе, яким вітром вас сюди занесло? – запитав Іван Скрипник, закидаючи ногу за ногу.

– Вітром заробітчанства, – усміхнувшись, відповів гірник. – Після закінчення гірничо-технічного інституту, мене, молодого мариупольця, заагітували підписувати контракт з “Арктикуголь”, російською компанією, яка тут усім заправляла. Пізніше, як і багато інших, перейшов до норвежців. Платять більше та й порядок і безпека на першому місці.

Учасники експедиції прониклися симпатією та повагою до цього щирого та приємного чоловіка,

який, окрім веселої вдачі, мав гострим розумом, що також усі відзначили.

– Ну що ж, давайте перейдемо до основного питання.

Професор Рибачук підсунув стільця і сів поруч із Грецем.

– На острові Баренца я бував неодноразово, – Антон розгорнув на столі карту архіпелагу. – Більша частина його покрита льодовиком, десь 40% – тундра. Берег у ділянці протоки Хелей Сунн та мису Бессельса – це суцільні скелі та плоскогір'я. Весь острів повністю безлюдний, дикий край, там багато моржів, тюленів та птахів. Часто зустрічається цар місцевої природи – білий ведмідь. Тому варто бути обережними.

– Я думала, що людина – управителька природи, і навіть ведмеді її бояться, – Жанна допитливо дивилась то на Сергія, то на Антона.

– Так то воно так... – зітхнув Антон.

– Проте білого ведмедя тут охороняє закон. Його категорично не можна вбивати. За кожним фактом смерті білого ведмедя засідає суд, який визначає, чи засоби самооборони не перевищили ймовірну потребу. Тому ведмедів тут повноцінно вважають господарями цієї землі.

Скрипник із Титаркевичем переглянулись. По виразу їхніх облич було зрозуміло, що вони не в захваті від місцевого законодавства.

– Що з транспортом? – запитав професор.

– У нашому розпорядженні моторний катер, снігоходи, хоч не впевнений, що вони нам знадобляться.

– А ви також професор? – напівжартома запитав Антон Грець у Сергія. За друга відповіла Жанна.

– Знайомтесь, це Жак Еліасен Франсуа Марі Паганель – вчений енциклопедист, який знає відповіді на всі запитання!

Сергій Корольов почервонів, а всі розсміялись.

– Я студент п'ятого курсу історичного факультету, але скоро стану професором, не сумнівайтесь.

– Він дійсно дуже розумний та обдарований, – сказав на захист свого помічника професор Рибачук.

– Ну що ж, готуємо спорядження і виступаємо. – Майор Скрипник не любив багато говорити й вирішив пришвидшити події.

– Думаю, так.

Рибачук підвівся з місця.

– Почнемо з морської прогулянки, – запропонував Антон Грець.

РОЗДІЛ 22

– Щось розгледіти з моря – це марна справа!

Професор Рибачук сердито обвів супутників своїми блакитними очима.

– Ми вже три годин плаваємо у протоці Хелей Сунн і все безрезультатно. Одні скелі та пташині базари.

– Ну це очевидно, що ваш шановний Торгрим Ніс не позначив місця входу у своє сховище червоним прапорцем, – іронічно сказав майор Скрипник.

– На кістяній карті, якій понад тисячу років, видно тільки контури острова і хрестик, – втрутився у розмову Макс. – Це може бути що завгодно: склеп, печера, схрон у землі. Необхідно висадитись на берег.

Антон Грець, який сидів біля штурвала, розвернувся до всіх:

– Хлопець має рацію. Потрібно висадитись і, розділившись, ретельно дослідити всю місцевість.

– І перекусити не завадило б, – Сергій погладив долонею по округлому животі.

– А, ну це свята справа! – Рибачук засміявся. – Причалуймо до берега!

Катер, яким кермував Антон Грець, оминув гострий мис, і поглядів мандрівників відкрився великий фіорд з неймовірно красивим, гористим берегом. Високі гори із засніженими вершинами живописно

відбивалися у воді дзеркальним відображенням. Сотні тюленів звернули свій погляд на невідомий, шумний об'єкт, який стрімко наближався. Їхній неспокій підтримали незліченні зграї птахів, що гніздилися поряд. Проте мандрівники, цінуючи священний спокій корінних мешканців, обрали місце для зупинки в порожньому місці величезного пляжу. Підпливши до гігантського каменя, який наполовину виринав із води, катер боком “припаркувався” біля нього. Так що мандрівникам не довелося замочити ніг, щоб потрапити на берег.

Тут же, метрів зо п'ять, поряд, мандрівники влаштували обід. Порізали хліб, шинку, відкрили консерви та паштети. Антон Грець дістав із човна великий термос із гарячим чаєм.

– Дивовижне відчуття, коли йдеш по землі, яка не змінювалася сотні тисяч років. – Сергій Корольов жував канапку і ділився емоціями.

– Все тому, що ця земля зазнала мінімального людського втручання, – сказав професор, – а клімат ще тисячу років тому був значно теплішим, ніж є зараз, як і в Ісландії чи Ірландії. Тому то вікінги влаштовували собі на північних островах колонії.

– Я читав, що Гольфстрім, тепла течія, формує такий м'який клімат у цій північній точці планети.

– Чиста правда, – підхопив розмову Антон Грець, – західний Шпіцберген взагалі є найтеплішим місцем

в Арктиці. Влітку тут температура піднімається до 15–20 градусів. Правда, ми на східній частині. А тут вплив Гольфстріму не так відчутний.

– Ой! Дивіться, яка краса! Жанна зірвалася з місця і відбігла до підніжжя невеликого кряжу, що здіймався від узбережжя і тягнувся до гір. Серед кам'яних брил, на невеличких острівцях землі, пучками росли блідо-жовтого кольору арктичні маки. У цьому царстві суворої природи вони красувалися особливо ніжно та неповторно. Максим, який підійшов слідом, зірвав одну квітку і прикрасив нею Жаннине волосся. Дівчина вкрилась рум'янцем і сказала:

– Жовті квіти – це до розлуки.

– Тільки не для людей, які не вірять у забобони.

Максим взяв смартфона і зробив декілька фотографій. У цей момент біля самісінького тимчасового табору мандрівників, на віддалі тридцяти метрів від берега, із води вибухнув великий фонтан води. Сергій від несподіванки випустив термоса із рук, і весь чай вилився у ґрунт. Усі підхопились зі своїх місць, налякані шумом та бризками води.

– Та це ж кит! – закричав Антон Грець. – Тут вони часті гості.

– Це гренландський кит. Бачите, яка у нього велика голова! – професор Юрій Рибачук безстрашно підійшов до краю каменю.

– Тут досить глибоко, от він і підійшов так близько,

– сказав Вадим Титаркевич.

– Цікавиться нами, мабуть.

– Люди йому зараз не вороги, – сказав професор.

– Цей вид китів занесений до Міжнародної червоної книги. Полювання на нього категорично заборонене.

– Єдині, хто становлять небезпеку – це касатки. Вони інколи на нього нападають, – Сергій Корольов обережно підійшов до берега.

Кит, повільно дрейфуючи, віддалявся від берега й раптово зник, як і з'явився.

Майор Скрипник підійшов до професора.

– Які наші подальші дії?

– Думаю, потрібно методично обстежувати суходіл і будемо сподіватися на удачу. Вечоріє, тому пливемо в Лонгїр, а завтра вранці – до праці.

– Обережно! Всі на землю! – закричав Вадим Титаркевич.

У цей момент професор Рибачук та майор Скрипник попадали, зметені ударною хвилею від потужного вибуху. Неймовірний гуркіт, каміння, яке летіло в різні боки, дим та крики – все злилося у незрозумілому хаосі.

Першим на ноги зірвався Максим. Він, як і капітан Титаркевич, побачив постріл гранатомета, який здійснили з катера, що стрімко плив по фіорді. Макс кинувся до Жанни.

– Жива? Ти як?

– Все добре, лікті трішки обдерла, але це дрібниці!

Вибух налякав тисячі птахів, які міриадами літали над затокою. Капітан Титаркевич допомагав підвестись професорові, і він, привставши на одне коліно, тримався рукою за голову. Майор також був неушкоджений і вже біг до Антона та Сергія, які лежали неподалік катера й повільно ворушилися. Грець отримав легке поранення в плече, а у Корольова була травма голови. Камінь, який відірвався від скелі, потрапив хлопцеві прямо в чоло.

– Гатить із протитанкового гранатомета типу М-72! – прокричав Титаркевич. В руці у капітана був пістолет Glock17, він у напівзігнутому положенні переребіг з-під одного великого каменю до іншого. Майор Скрипник підбіг до капітана Титаркевича і закричав:

– За моїм сигналом відкриваємо прицільний вогонь по катеру!

Через якусь мить двоє офіцерів, виглянувши із-за укриття, почали неперервно стріляти по цілі, розрядивши весь боєзапас магазинів.

– Катер задалеко! – сказав майор. – Наші кулі не долітають. Тепер стріляти тільки якщо підпливуть ближче.

Максим і Жанна відтягнули пораненого Сергія до безпечного місця за каменем. До них приєднався професор та Антон Грець.

– Це Краузе! Я його бачив у човні, – сказав Максим,

перев'язуючи Сергієві голову.

– Треба повідомити місцеву поліцію і генерала Головчука! – простогнав професор Рибачук, який від цих подій був у напівшоковому стані. Між тим катер із бойовиками розвернувся і заходив для нової атаки. Коли Вадим Титаркевич виглянув, щоб оцінити ситуацію, декілька автоматних черг затріскотіли одночасно. Кулі лягли за десяток сантиметрів від капітанової голови.

– Працюють явно професіонали! У нас єдиний вихід: під вогневим прикриттям прориватись до нашого катера і валити звідси. Інакше нас тут всіх постріляють, як куріпок, – сказав майор, виглядаючи з-за каменю.

– Ми готові, – професор тримав в одній руці папку зі своїми записами, а другою тримався за Жаннине плече.

– Тоді зараз! – крикнув майор і разом з капітаном відкрили вогонь у напрямку противника.

Рибачук, Грець і студенти, прихилившись, вервичкою побігли до катера. Дякувати Богові в цей час нападники перезаряджали зброю.

– Грець! Сідайте за штурвал! – скерував майор.

– Всі – на дно катера!

Мотор завівся одразу, і човен, рвонувши з місця, швидко почав набирати швидкість. Вода за двигуном забурлила, залишаючи за собою гігантські хвилі та

піну. Офіцери розмістились у задній частині катера і приготувались стріляти.

РОЗДІЛ 23

Краузе стояв на повний зріст і спостерігав зі свого моторного човна, як недавно виявлені опоненти віддаляються на своєму човні.

– За можливості, худого хлопця не вбивати, я його хотів би показати Мартінові Вольфу.

– Будемо намагатися, – пробурчав хтось із штурмовиків. Усі були сердиті, що єдиний наявний постріл із гранатомета виявився безрезультатним.

Двоє бойовиків зайняли позицію у передній частині човна й відкрили вогонь. Проте жодного результату не було. Автомати “УЗІ” дуже ефективні у ближньому бою, а на великих дистанціях розсіяння надто велике. Ймовірність прицільного попадання невисока.

– Sheisse! – викрикнув один із стрільців.

– Нам би снайперську гвинтівку, за три хвилини всіх поклали б!

– Ти ще гаубицю попроси! – гаркнув на нього Краузе. – Стріляй точніше!

– Він витягнув із кобури свій “Walther P.38”, прицілився і вистрілив декілька разів.

*****

В Антона Греця з-під пов’язки на плечі просочилася кров і маленькими крапельками скрапувала на

дно катера, але він на це не звертав уваги. Міцно вчепившись руками за штурвал, Антон впевнено відводив катера від погоні. Сергій Корольов стогнав, у нього боліла голова і він часто блював.

– Типова картина струсу мозку, – поставив діагноз Максим, який сів поруч із Грецем і мовчки вдивлявся в можливу траєкторію їхнього шляху.

Жанна сиділа на дні човна разом із Корольовим та професором, який від переживання та стресу потупив погляд на свої черевики і мовчав.

– У мене остання обойма! – сказав капітан, перезаряджаючи пістолет.

– А я вже пустий, – тихо відповів йому майор. – Бережи кожен патрон. Стрілай тільки тоді, коли підійдуть дуже близько.

Тим часом відстань між втікачами та їхніми супротивниками невпинно скорочувалась. Їхні короткоствольні автомати стали частіше попадати по човну, загрожуючи в будь-який момент влучити в когось із пасажирів.

– Повертай ближче до берега, – крикнув Макс Грецю, – ми зможемо повернути за от цим мисом, можливо, там нам вдасться відірватись.

Антон Грець слухняно змінив курс на декілька градусів праворуч, і берег почав швидко наближатись.

Несподівано Максим побачив прямо по курсу підводну скелю, яка майже повністю була покрита

водою. Він миттєво дотягнувся і, повернувши важіль, перемкнув управління на себе. Грець тільки здивовано закліпав очима. Хлопець схопивши штурвал, стрімко повів човна в напрямку підводної скелі і пройшов від її видимого вершка на відстані метра. Грець швидко перехрестився і видихнув:

– Святі небеса! Це вже занадто!

Усі різко повернули голови назад, де на повній швидкості ворожий катер, який їм наступав на п'яти, налетів на підводний камінь. Від удару він розламався на декілька фрагментів і вибухнув. Пальне, яке потрапило на поверхню моря, почало горіти, виділяючи чорний, їдкий дим. Було помітно декількох людей, які безпорадно плавали поміж уламків.

– Зупиняйтесь не будемо! – віддав наказ майор Скрипник. – Пливемо в Лонгїр і повідомимо місцеву поліцію. Хай вона ними займається.

Максим вивернув штурвала, і мандрівники взяли курс на Шпіцберген, повільно усвідомлюючи, що дивом вислизнули із кістлявих рук смерті, яка вже майже відсвяткувала перемогу.

*****

Краузе лежав на узбережжі, не бажаючи ворухнути рукою чи ногою. Хвилі моментами досягали його ніг, та він все одно не рухався. Коли двоє штурмовиків

витагували його із води, він віддав наказ залишити його і рятувати інших. Їм пощастило, що берег був поряд. Вжити в такій холодній воді можна лише декілька хвилин. Потім смерть. Він був не злий, а радше здивований та розчарований самим собою. За всю багаторічну кар'єру в “Аненербе” він бездоганно виконував всі завдання і заслужено зайняв місце “правої руки” Мартіна Вольфа. Вважали, що не було проблем, які б Ріхард Краузе не зміг би вирішити. “Eisernerjunge” – “залізний хлопчик” – так його назвав бос після перших успішно виконаних місій. І він дійсно був сильним та всемогутнім. Ріхард цінував своє особисте бачення світу, свою гідність, рішучість, раціональність, безоглядність у здійсненні намірів. Це була його релігія, у якій Бог – це він, надлюдина. А такі почуття, як милосердя, доброзичливість, любов та співчуття – це ознака слабкості, яка притаманна більшості людства. І от ця слабка більшість сьогодні диктує свої умови сильній меншості. Проте – до пори, до часу.

Звичайно, Ріхард вірив у Бога. Складний, багатоструктурний світ, населений доскональними біологічними формами, не міг виникнути сам собою, випадково. Творець безумовно існує, проте, надавши цьому світові вектор руху, більше не втручається у його справи. Він десь далеко у своїй трансцендентній дійсності. А Ріхард тут, на землі, і виконує функцію

намісника Бога, своєрідного напівбога. Проте останні події серйозно похитнули позиції цієї теорії богообраності.

– Шефе! Нам вдалося витягнути тільки Томаса і то він дуже серйозно поранений. Верта ніде немає, мабуть, він потонув, – бойовик говорив безпристрасно, повідомляючи тільки факти.

Краузе стрімко зірвався на рівні ноги, немов би після доброго відпочинку на домашньому дивані. Неподалік лежав поранений штурмовик і тихенько стогнав. Свідомість моментами покидала його.

– У нього переламаний хребет, він не відчуває ніг.

– “Падаючого – штовхни”, – Краузе згадав принцип відомого філософа Ніцше. Він швидко дістав пістолета і вистрілив пораненому в голову.

– Закопайте його десь тут швиденько! – командував Краузе. – І наскладайте побільше каміння, а то ведмідь його швидко відкопає.

І, не чекаючи ні секунди, сам взявся зносити величезні каменюки, яких навколо були чимало. Пізніше зупинився, дістав із сумки невеликий ящик, з якого вийняв супутниковий телефон.

“Вода не дісталася... це добре”, – подумав німець. Взявши слухавку, набрав номер:

– Професоре! негайно роздобудьте моторного човна і вирушайте у квадрат G3, згідно з картою, яка у вас є.

РОЗДІЛ 24

Губернатор Шпіцбергена, він же і головний поліцеймейстер острова, Лукас Юхансен уважно слухав заявників, які вже протягом тридцяти хвилин описували йому ситуацію, що сталася з ними на острові Баренца.

– Дорогі друзі! Нажаль, я за спеціальністю не є поліцейський. Тому справою буде займатися лейтенант Ларс Ольсен.

Губернатор Юхансен, який сам був під два метри зросту, надав слово не менш кремезному представникові кримінальної поліції.

– За фактом нападу на вашу групу ми відкриваємо кримінальне провадження. Завтра вранці, о 9.00, відпливаємо на місце події для слідчих дій. Ви впевнені, що не знаєте, хто ці нападники?

– Все відбулося дуже швидко, і ми були надто налякані, щоб когось розгледіти, – відповів за всіх майор Скрипник.

– Ми ж звичайні вчені-археологи. Для нас подібні інциденти не є буденними, – сказав професор Рибачук.

Коли всі вийшли з приймальні губернатора, Максим запитав Скрипника:

– Чому ви не сказали поліцейським про Краузе, про “Аненербе”?

– А навіщо ускладнювати їм і нам життя? Почнуться розпитування, слідство. Це ж терористична

організація. Відповідно і резонанс до справи був би більший, – пояснив майор.

– Не думаю, що вони вижили після такого удару, – сказав Вадим Титаркевич.

– Завтра побачимо! – Антон Грець знову усміхався, хоч рука його була зафіксована пов'язкою.

– Ви плануєте їхати з нами?! – здивовано запитав професор.

– Ну звичайно! – швидко відповів Грець. – Це ж найбільша пригода у моєму житті. Як я можу таке прогавити.

– Гаразд! Ви дійсно нам потрібні. Але дівчина залишається у готелі доглядати пораненого Корольова!

Жанна набрала повні легені повітря і вже зібралася доводити свою значущість в експедиції, але Макс так смикнув її за палець, що повітря вона з шумом видихнула. Покірно опустила голову й мовчки кивнула головою.

– От і добре, – сказав Рибачук. – Тепер всі до готелю. Вечеряти та відпочивати. Завтра – важкий день!

Ідея про вечерю всім сподобалась, оскільки шлунок своїм бурчанням вже давно про себе нагадував.

Ввечері, коли всі розійшлись по своїх кімнатах, Максим підійшов до Жанни і сів біля неї. Поруч на ліжку мирно сопів Сергій Корольов із перев'язаною головою.

– Не дарма кажуть, що сон – це наймиліша річ у світі, – усміхаючись, сказав Макс, – а ще сон – найкращий лікар. Процеси відновлення організму під час сну удвічі швидші.

Жанна схилила голову на Максимове плече.

– Як думаєш, ми знайдемо гробницю Торгрима?

– Можливо, якщо б нам не завадили, то вже би знайшли.

– Я думала в нас вийде цікава, весела подорож, навіть романтична, а тут такі події: вибухи, стрілянина, Сергія мало не вбили.

Максим взяв Жаннину долоню у свою.

– Ми мусимо діяти згідно з обставинами. На нас розраховують вдома. Можливо, цей метеоритний сплав дійсно допоможе тисячам онкохворих людей.

– Моя двоюрідна сестра померла від лейкемії, не дожила до закінчення школи, – сумно сказала Жанна.

– Тобі було страшно сьогодні на острові?

– Дуже. В мене серце мало не вистрибнуло з грудей.

Максим міцно обійняв дівчину і прошепотів.

– Я швидше життя своє віддам, ніж ще раз дозволю такому трапитись.

На ранок мандрівників чекав неприємний сюрприз. Коли професор Рибачук взяв супутниковий телефон, щоб зателефонувати до Києва, до генерала Головчука, то виявилось, що телефон несправний.

– Дивно... ще вчора він добре працював, сказав майор Скрипник.

Іншою проблемою стало те, що раптово захворів капітан Титаркевич.

Серед ночі у нього дуже розболівся живіт, і він не відходив від туалету, періодично блюючи в унітаз.

– Це симптоми отруєння, – констатував Максим. – Я вам зроблю одну підшкірну ін’єкцію, щоб заспокоїти блювотний центр у мозку, а внутрішньо випийте оці ліки. До 10 години, коли прийдуть поліцейські, вам стане суттєво краще.

Через дві години після сніданку група зібралася в холі готелю. На величезний подив усіх капітан Вадим Титаркевич виглядав свіжий і веселий, так ніби і не було ніякої хвороби.

– А ти молодець! – сказав Вадим і поплескав Максима по плечі. – Я вже думав, що нікуди не поїду.

– От і добре! – професор виглядав трохи стомленим. – Після зустрічі з поліцейськими візьмемося за дослідження узбережжя. Територія велика, тому потрібно максимально ретельно і швидко роздивитись кожен закуток. І нехай допоможе нам Бог!

Учасники експедиції взяли сумки та наплечники і пішли до пристані.

РОЗДІЛ 25

– От тут все і сталося, – Грець показав рукою на кам'янисте узбережжя.

– Он ще уламки катера плавають, – додав майор Скрипник.

Лейтенант Ольсен зіскочив з човна, а за ним ще двоє поліцейських і службовий пес, навчений до пошукових робіт. Професор і його команда, які прибули на своєму човні, також висадились на берег. Докладно відтворивши хронологію подій і обстеживши територію, професор сказав Ольсену:

– Ми хочемо ретельно обійти все узбережжя – для цього ми сюди і приїхали.

– Гаразд, – сказав Ольсен, – але самих я вас більше не відпущу. Надто багато клопотів за вами ходить.

Він покликав одного з полісменів, який прибув разом із ним.

– Це сержант Свенн, він піде разом із вами, задля безпеки. Крім того з ним буде службовий собака, так що вам буде веселіше.

Сержант Свенн присвиснув і до нього підбіг лабрадор-ретривер, світло-кавового кольору, подружньому махаючи хвостом. Поліцейський дістав поводок і защепив його на нашійнику.

– Бажаю успіху, професоре! Бережіть себе! – лейтенант Ольсен помахав рукою і повернувся до своїх слідчих справ.

*****

Східна частина острова Баренца була арктичною тундрою. Горбиста місцевість із зруйнованими, давніми гірськими кряжами, каменюки яких розсипались по всій території: від узбережжя до високого плоскогір'я на західній частині острова. Простір між каміннями був заповнений густими, темно-зеленими мохами, на контрасті з якими часто траплялися помаранчевого або білого кольору лишайники. Інколи можна натрапити на оази красивих арктичних квітів: полярних маків чи смолівок, що утворюють яскраві фіолетові ковдри на землі.

Експедиція професора Рибачука розділилася по двоє чоловіків, які обстежували місцевість завширшки декілька кілометрів. Професор був у парі з Грецем і змушений був постійно слухати веселі бувальщини із шахтарського життя, приправлені не завжди дотепним гумором. Майор із капітаном працювали мовчки, зрідка перекидаючись короткими фразами. А Максимові довелось бути в компанії норвезького полісмена сержанта Свенна, який довго розпитував про захоронення вікінгів та історію, що привела їх на цей острів.

“Як там Жанна?”, – подумав Макс. “Мабуть, Корольов прокинувся і, як завжди, помирає з голоду, а Жанна щось йому приготує із сухпайка”.

Пошуки вже тривали понад три години. Час був

післяобідній. У Максима увімкнулась у кишені рація. Прозвучав голос професора:

– Колеги! Збираємося у домовленій точці.

Максим зупинився й окликнув Свенна. Через декілька хвилин вони вже разом рухалися у бік океану, ще не обстеженим маршрутом. Відстань виглядала доволі близькою, не більше кілометра. Проте Макс зрозумів, що на архіпелазі віддаль на око визначити важко. Здається, ніби близенько, а йти доводиться півдня. І дійсно, минуло майже 30 хвилин, допоки Максим почув звук хвиль, які вдаряються об кам'янистий берег. Море було поряд, за декілька сотень метрів.

Лабрадор на ім'я Луна весело гавкав, бігав зигзагами, постійно оглядаючись на свого господаря. Раптом його щось зацікавило і він спочатку загарчав, а потім біля невеликого пагорбу почав скавуліти та рити лапами землю. Максим із сержантом Свенном підійшли ближче. Під зірваним шаром моху був камінь світло-сірого кольору. Несподівано поліцейський зігнувся і почав віддирати мох із поверхні каменю. На кам'яній плиті було чітко видно знаки, які видовбали, мабуть, дуже давно, оскільки місцями вони майже стерлися.

Макс передав по рації:

– Ми щось знайшли, тут камінь з рунами.

Допоки Максим із поліцейським повністю розчистили камінь, уся група була поряд. Професор

водив пальцями по рунах і замальовував їх у своєму блокноті.

– Можете перекласти? – запитав Максим.

– Звичайно. Я вже майже закінчив, – Рибачук був напружений та заклопотаний. Усі дивилися на нього так, немов би він хірург, який щойно прооперував пацієнта і має оголосити свій вердикт.

Отже... “Хеймдаль, морська перлина і промінь сонця, шелест трави та ніжність ранкової роси. Нехай валькірії стережуть твій священний спокій у палаці Фолькванге, а милість Фреї буде тобі утіхою”.

– Оце і є серце Торгрима Носа, яке він залишив на Свальбарді! – закричав схвильовано Максим.

– Хеймдаль – це його дружина або дочка, – припустив професор.

– А як ми здвигнемо цей камінь? Очевидно він закриває вхід до гробниці, – сказав Антон Грець і обома руками спробував його зрушити. Безрезультатно.

Майор з капітаном дістали із своїх сумок невеликі саперні лопатки.

– Давайте обкопаємо його з різних сторін, – запропонував майор Скрипник.

Нікого не довелося двічі просити. Через хвилину навколо каменю кипіла робота.

РОЗДІЛ 26

– А тепер ще раз всі разом! – керував майор, тягнувши обома руками на себе мотузку. Макс, Вадим, професор і полісмен пхали відчайдушно камінь, сопучи, крехчучи та стогнучи.

Врешті чергова спроба виявилась вдалою, камінь підкорився і зрушив з місця. Ще один натиск... і він відкотився вбік.

– Обережно з каменем! Він сам собою цінний артефакт і ввійде в історію острова. – Професор важко дихав і витирав хустинкою спітніле чоло та шию.

На місці, де щойно була кам'яна брила, чорніла велика діра. Коли всі підійшли впритул, то стало зрозуміло, що це вхід під землю, про що свідчили витесані кам'яні сходи, які зникали у темряві.

– Страшнуvато якось... – тихо сказав Грець. – Невідомо, що там попереду.

– Для цього маємо потужні ліхтарі, – капітан Титаркевич продемонстрував свій ліхтар, пустивши потужний промінь світла в темне підземелля.

Усі помітили, що внизу, орієнтовно через п'ять метрів, сходи звертають убік. Мандрівники почали готуватися до спуску. Кожен одягнув на голову шахтарську каску, перевірів справність свого ліхтарика.

– Ну, з Богом! – сказав Скрипник і поставив ногу на першу сходинку. Собака Луна, яка лежала поряд

і грілася на сонці, відпочиваючи після попередньої біганини, раптом злісно загарчала, а потім, зірвавшись з місця і голосно гавкаючи, побігла у бік моря. За мить її вже не було видно, лише нестерпний гавкіт свідчив, що вона недалеко. Раптом вона затихла, а потім декілька разів голосно заскавуліла.

Сержант Свенн дістав із кобури пістолета і повільно почав рухатися у напрямку зниклого собаки.

– Доброго вам дня, панове!

Усі повернули голову у протилежний бік на привітання. Із-за невеликого горба виходив Ріхард Краузе в чорному плащі з пістолетом в руці.

– Раджу не робити дурниць! Особливо ви, полісмене, і ви двос, – німець пістолетом показав на Скрипника і Титаркевича.

– Ви такі ж археологи, як я соліст Віденської опери.

Краузе уважно розглядав присутніх.

– Киньте зброю! – наказав Краузе поліцейському.

Натомість Свенн, миттєво розвернувшись, хотів вистрілити в незваного гостя. Але реакція Краузе була блискавичною. Один єдиний постріл і поліцейський, опустивши руки, повільно почав осідати на землю, а потім впав і більше не рухався.

– Між іншим, всі його колеги також мертві. Ми не могли допустити, щоб нашу людину знайшли й ідентифікували. Так що будьте розумними і проживете довше, ніж цей тупий поліцай.

З боку моря вийшло двоє бойовиків у чорній спецформі з автоматами і стали біля приголомшених мандрівників.

– З деким із присутніх я вже мав честь познайомитись, – Краузе нагородив Максима спопеляючим поглядом своїх водянистих очей.

– Обшукати всіх!

Максим не відвів погляду, а спокійно дивився на німця.

– Мабуть, це саме Провидіння врятувало вас вчора, – продовжував Краузе, – бо якщо б ви загинули, то я не впевнений, що ми б знайшли цю гробницю.

– Що вам від нас треба? – запитав професор.

– Небагато, – Краузе засміявся. – Лише щоб ви склали нам компанію у дослідженні гробниці.

Краузе звернувся до своїх штурмовиків:

– Ви двоє, лізьте вперед. За ними ви, професоре, і всі ваші люди. Я буду йти останній. Попереджаю: покарання за будь-яку самодіяльність – смерть.

Усі мовчки переглянулись і пішли виконувати наказ.

*****

Вхід до підземелля був занизький для людського зросту, мандрівники йшли, пригнувши голови, а коли звід почав підійматись, вони сміливо випростались

і йшли вільно. Коли за кілька метрів спусковий коридор стрімко повернув праворуч, денне світло, яке освічувало зі сторони входу, повністю зникло й навкруги запанував абсолютний морок. Кожен увімкнув свій ліхтарик. Витесані сходи закінчились, як і сам спуск. Попереду усі побачили широкий коридор, у якому вільно могли розміститись двадцять осіб.

– Ймовірно, це природна печера, бачите оці невеликі сталактити? – професор Рибачук освітив ліхтариком стелю, і всі побачили десятки білих, кам'яних стовпчиків, що звисали. Із деяких крапала вода.

– Сходи витесали в камені, щоб полегшити спуск на вході, – зауважив Скрипник.

– Вперед! – гаркнув Краузе, який також ввійшов у коридор. Двоє штурмовиків, які йшли попереду, зупинились.

– Тут декілька проходів!

Краузе, освітлюючи стіни гроту, підійшов до них.

– Потрібно щось робити! – зашепотів капітан на вухо Скрипнику. – Вони не планують випустити нас живими. Ця печера може стати нашою могилою.

– Щось придумаємо, – коротко відповів майор.

Краузе обережно підійшов до одного з проходів.

– Всі за мною! – наказав він і першим ввійшов у коридор. Слідом за ним йшли професор Рибачук, Максим, офіцери, Грець і двоє бойовиків.

Прохід виявився коротким і закінчився великим приміщенням. Коли всі зайшли і світла стало набагато більше, мандрівники зрозуміли, куди потрапили.

– Кузня! – вигукнув Максим.

– Швидше майстерня, – сказав професор.

Одну частину кімнати займав великий ковальський горн, обмурований великими каменями. У стелі чорніла велика діра, яка виконувала колись функцію вентиляційної труби. Поряд біля горна стояла велика піч-плавильня, вимурована із сірого каменю.

– Все чудово збереглося! Хоч минуло вже більше тисячі років! – захоплено сказав Макс.

– Це особливість Шпіцбергену, – пояснив Грець.

– Тут дуже мало мікроорганізмів через низькі температури. Тому нічого не гниє, не тліє. Навіть дерев'яні вироби не псуються сотні років.

– Краузе підійшов до великого стелажа, на якому висіло декілька мечів. Щойно він торкнувся до одного меча, щоб його взяти, як вся конструкція розвалилася, мечі з гуркотом та дзенькотом попадали на кам'яну підлогу.

– От вам і бактерії, – саркастично сказав німець.

У протилежній стіні були видовбані повздовжні ніші, розділені стінками. Максим ступив декілька кроків і опинився біля них. На кам'яних полицях лежали великі шматки руди. Хлопець взяв один до рук і роздивився. На вигляд – великий чорний, важкий камінь.

– Це гематитова залізна руда.

Макс від несподіванки підскочив і випустив каменя з рук. Позаду нього стояв Краузе, який підійшов майже безшумно.

– Нажаль, метеорита тут немає, – сказав німець. – Ну що ж, будемо шукати далі.

– Куди ви поділи наш молот? – різко запитав Максим.

– З чого ви взяли, що він ваш? – Краузе кисло посміхнувся. – Він там, де йому належить бути, у замку Грюневальд у Берліні.

Про щось згадавши, Краузе став поспішати.

– Із цим приміщенням все зрозуміло. Йдемо далі.

Вони знову вийшли в загальний грот. Бойовики освітили ліхтариками другий, ще не обстежений прохід. Було помітно, що коридор вузький і кінець його потопає у темряві.

Професор важко вдихав холодне й сире повітря. Він перший хотів зайти в тунель, керуючись інстинктом першовідкривача, проте Краузе його не пустив. Він подав знак своїм людям і вони двоє, освічуючи собі шлях, пішли вперед. Слідом увійшов Максим із професором, а потім і всі інші.

Коридор був досить вузький, пройти могла тільки одна людина.

Максим торкнувся кам'яної стіни й відчув холод та вологу. Йому згадалася книга Жуля Верна “Подорож до центру землі”. Невідомо скільки тисяч

тонн породи над головою. Проте відчуття страху не було – радше цікавість та інтрига. А також думки, що робити з бандитами, які захопили їх у полон.

Між тим двоє штурмовиків йшли попереду і їхні спини постійно миготіли в Максима перед очима. Коридор розширювався, і вже можна було йти з широко розпростертими руками.

Зненацька один із бойовиків об щось спіткнувся і впав на землю. Максим почув якийсь тріск. На місці, де стояв бійовик, утворилася чорна ямка. Макс встиг побачити, як зі стелі, прямо їм на голови, летять якісь предмети, ззовні дуже схожі на глиняні горщики, завбільшки з відро. Падаючи на землю, вони розбивалися. Один навіть впав на німця, відлетів вбік і також розбився.

Максим сахнувся і відскочив. Миттєво темряву осяяв спалах жовтого світла, і жар гігантського полум'я охопив те місце, де тільки що перебували штурмовики. Хлопець від яскравого вогню заплющив очі, але відчув, що пекельні язики обпалили йому частково волосся та брови. Професор притулився до стіни і злякано спостерігав за пожежею із роззявленим ротом. За ним виглядали майор, капітан і Грець. Відштовхнувши Греця, до полум'я підбіг Краузе. На його обличчі відобразився жах та гнів. Перед ним, охоплені з усіх боків стовпами вогню, корчилились в агонії і згорали живцем його підлеглі.

Він одним рішучим рухом зірвав з Макса куртку і спробував загасити полум'я на одному із бідолашних німців. Нічого не допомогло, тільки Краузе дістав декілька опіків рук.

У той момент точний удар ногою капітана Титаркевича підсік німця, і він гепнувся на землю. Офіцери його скрутили та зв'язали.

Професор підійшов і підняв черепок від керамічного посуду, що розбився. Розглянув у світлі ліхтарика, понюхав.

– Якась летка, самозаймиста речовина. Ймовірно, ефір, сірка і ще щось.

– Жахливо, вони повністю обгоріли, – сказав Максим.

Дихати було важко. Усі задихалися від запаху диму та обгорілої плоті.

– Потрібно йти далі. Перевага тепер на нашому боці, – промовив майор Скрипник і тугіше затягнув мотузку у Краузе на зап'ясті.

– А що з цими? – запитав Грець, вказуючи на обгорілі трупи.

– Залишимо, як є, – сказав Скрипник. – Нехай місцева поліція побачить, як усе сталося.

– Будьте дуже обережними, попереду можливі ще пастки. – Капітан Титаркевич повільно освічував кожен метр шляху.

РОЗДІЛ 27

Майор Скрипник зупинився перед масивними кованими дверима, які від впливу часу дуже поржавіли. Поряд була кімнатка, у якій знайшли глиняний та бронзовий посуд, рештки шкір від тварин, залізний флюгер із корабля та кістяні фігурки воїнів. Оглянувши двері, Вадим Титаркевич сказав:

– Якихось видимих ознак пасток не видно.

Біля дверей зібралася вся група, з цікавістю розглядаючи візерунки, на яких зображено було повсякденне життя вікінгів.

– Відійдіть!

Майор із розгону вдарив по дверях ногою. Замість того, щоб відчинитись, двері зі скрипом та гуркотом завалилися вперед. Завіси, на яких вони трималися, мали дерев'яні елементи, які не витримали випробування часом.

Коли ліхтарики освітили зал, який відкрився перед очима мандрівників, Максимові здалося, що він перенісся до себе на Батьківщину, до Стільська. Де недавно віднайшов майже ідентичний поховальний склеп. У великому приміщенні, у центральній частині, на невисокому підвищенні стояв саркофаг. Повітря тут не було затхлим мабуть тому, що печера мала природну вентиляцію.

Мандрівники підійшли ближче. У саркофазі лежав скелет, одяга на ньому повністю зітліла, лише

на черепі збереглася золота діадема з коштовним камінням.

Професор Рибачук дістав щіточку й очистив череп від товстого шару пилу.

– Думаю, ні в кого не виникає сумніву, що це жінка.

По боках скелета лежали золоті прикраси: браслети, ланцюжки, кулони й невеликий кинджал із золотим руків'ям, прикрашений каменями.

– Зброї не густо, – зауважив Максим. – У Торгрима було набагато більше.

– Загробна участь жінки у вікінгів інша, ніж чоловіка, – сказав Рибачук. – Вікінги-воїни перебувають у палаці Одіна – Вальхалі, де проводять час у боях та бенкетах. Коли настане час Рагнарок, щось на зразок Кінця світу, то всі воїни Одіна підуть в останній бій проти армії мертвих. Із жінками все простіше: їхні душі забирає богиня Фрея і вони живуть з нею у її царстві Фолькванге.

– Дивна релігія, розділяти в раю жінок і чоловіків, – майор криво посміхнувся.

– Ну, це не зовсім так, – сказав професор. – Хорообрі жінки-воїни також потрапляють у Вальхалу.

Максимуму увагу привернув Краузе, який стояв неподалік. Він ретельно розглядав велетенську кам'яну чашу, яка була по інший бік саркофага. Коли Макс побачив, що в ній, то аж присвиснув:

– О Боже! Професоре, здається, ми його знайшли!

Усі кинулись до Максима, який стояв над чашею і освітлював її ліхтариком.

Майор Скрипник дістав невеличкий прилад, завбільшки із телефон, і провів ним над чашею. Прилад запищав і замиготів зеленою лампочкою.

– Так, це він, – сказав майор. – Рівень радіації підвищений. Несуттєво, але як нам повідомили фахівці, власне такий мав би бути у паладієво-родієвому метеориті.

У кам'яній чаші лежало декілька шматків сріблястого металу із блакитним відтінком. Від штучного освітлення він виблискував неймовірним сяйвом. Ніхто із присутніх ніколи подібного не бачив. Навіть молот, знайдений в Україні, виглядав інакше.

Краузе підійшов ближче і схилився до чаші, так що його обличчя опинилося перед самим артефактом. Максим, який спостерігав за німцем, побачив, що в його очах відбився колір від дивного металу, і вони набули моторошно-містичного блиску.

– Годі вже! – крикнув Скрипник і відтягнув Краузе від чаші. – Не в музеї!

– Гадаю, настав час сповістити місцеву владу про знахідку. Ми маємо офіційний дозвіл від норвезького уряду, тому за це все, – професор обвів приміщення гробниці рукою, – нам належить суттєва премія. Щодо метеориту, то ми претендуємо на нього, як на

корисну копалину. У будь-якому разі ми все офіційно задекларуємо.

– Тоді вирушаємо в Лонгїр? – запитав Грець.

– Саме так, – сказав Рибачук. – Острів безлюдний, за декілька годин із гробницею нічого не станеться, проте для безпечності залишимо тут капітана Титаркевича. Ви не проти, Вадиме?

– Слухаюсь! – по-військовому відповів капітан.

Вихід був вже майже поряд. Позаду залишився моторошний коридор із двома обгорілими трупами бойовиків. Ось уже пройшли повз Торгримову майстерню, а вдалині з'явилися круті сходи у проблиску денного світла. В повітрі відчувалась морська свіжість. Максим виходив останнім. Перед ним вийшов на поверхню капітан Титаркевич, який хоч і залишався охороняти гробницю, волів робити це ззовні. Царство мертвих йому було не до душі.

Навколо печери панувала абсолютна тиша, тільки з моря доносився крик чайок. Сонце засліпило Максимові очі, так що він не відразу зрозумів, що сталося. Проте було дивним, що всі мовчки стоять і не ворухнуться. Коли через секунд двадцять очі можна було розплющити, на Макса чекала шокуюча картина: шестеро чоловіків у зеленій, камуфляжній формі з автоматами в руках тримали під прицілом всю їхню групу.

Максим краєм ока помітив, як Вадим Титаркевич дуже повільно витягує свого пістолета. Але тут ста-

лася ще одна несподіванка. Майор Скрипник миттєво дістав свою зброю і приставив її до потилиці капітана. Всі почули звук зведеного курка.

– Без жартів, Вадік. Кидай ствола на землю! – різко віддав наказ майор.

– Так от хто мене траванув і хто супутниковий телефон вивів з ладу, – капітан презирливо сплюнув на землю.

– Без образ, друже. Я хотів тебе виплутати з цієї халепи, так оце сученя зашкодило! – майор зиркнув холодним поглядом на Макса.

– Давно ти їм продався, Юдо?! – капітан процідив крізь зуби.

– Гроші не пахнуть, – не образився майор. – Зате недавно перевіз родину до великої квартири в центрі міста, а ти до пенсії будеш у своїх шістдесяти квадратах тіснитися.

Краузе, який мовчки спостерігав за неочікуваним поворотом подій, з посмішкою промовив:

– Захланність набагато сильніша від інстинкту самозбереження. Вона легко долає найсильніший страх. Це одна з найдавніших сил, які управляють людським родом.

Максим здивовано поглянув на німця. Він спочатку подумав, що зелені штурмовики – це спецоперація порятунку Краузе.

Один із “зелених” підійшов до Скрипника.

– Я – полковник Скворцов. Где объект?

– Объект в гробнице, товарищ полковник, – відрапортував зрадник. – Они собирались все передать норвежским властям.

– Всех обыскать и в наручники! – віддав наказ полковник. – Спускаемся в гробницу!

Поки солдати обшукували професора і його групу, полковник запитав Скрипника:

– Это и есть этот “фриц” из Аненербе?

– Да, он самый, – підтвердив майор.

– У-уу, гнида фашистская! Мой дед вас бил – не добил, а вы все никак не уйметесь. Этого возьмем с собой. Надо выяснить, что он за фрукт такой и его “Аненербе”.

Краузе уважно поглянув на військового, але нічого не сказав. Через хвилину всіх полонених закували в кайданки і повели вниз, знову до склепу.

РОЗДІЛ 28

– Я так розумію, це росіяни? – професор Рибачук йшов упритул до капітана Титаркевича.

– ФСБ або військова розвідка, – сказав Вадим.

– Разговорчики в строю! – крикнув один із солдатів і вдарив капітана прикладом автомата у груди. Вадим впав на одне коліно. Професор і Грець допомогли йому піднятись.

Проходячи повз місце недавньої пожежі, полковник запитав:

– Кто эти люди?

– Они из группы “Аненербе”, угодили в ловушку и сгорели заживо за две минуты, – відповів Скрипник.

– Да уж, не повезло. Мы бы их не больно застрелили.

Росіяни голосно зареготали. У той момент капітан побачив, що у віддаленому кутку лежить автомат “УЗІ”, який відлетів від німця, який догорав. Вадим проковтнув слину.

Тим часом колона увійшла до головного поховального залу.

– Кулагин, Петров! Сгребите все золотые цапки в сумку. Остальные за мной!

Полковник Скворцов і його люди підійшли до кам'яної чаші. Метеорит виблискував срібним сьайвом.

– Здесь где то килограм тридцать, – сказав Скрипник.

– Заберіть його! – віддав наказ полковник, дістаючи супутниковий передавач. – А, черт! Сигнал не проходить.

У той момент Вадим Титаркевич, рвонувши з місця, силою свого тіла штовхнув одного із солдатів, який стояв біля входу до склепу. Той від несподіванки завалився на землю. Капітан зник у чорному проході.

– Стой! Мразь! Застрелю, сволочь!

– Не стрелять! Может срекошетить пуля. Вы трое – за ним!

Тільки-но росіяни розчинилися в темряві, як пролунало кілька автоматичних черг і приглушений стогін. Через кілька секунд у дверному отворі стояв капітан Титаркевич. Його сковані наручниками руки тримали автомат і цілились у росіян.

– Руки вгору! Стріляю без попередження!

Вадимів голос був різкий і владний. Проте полковник миттєво приклав пістолет до професорової голови.

– Не глуми, боец. Всех не перестреляеш! – полковник глянув на Скрипника, той легенько покивав головою, мовляв, “Обережно! Він вистрелить!”.

– Мы медленно выходим и оставляем тебе твоих друзей, окей?

Не чекаючи відповіді, полковник дав знак, і всі солдати з сумками попрямували до виходу. Капітан

повільно відійшов, тримаючи автомат наведеним на полковника.

– Ключі від наручників, швидко! – гаркнув Титаркевич.

Майор Скрипник дістав ключі і кинув їх на землю.

– Главное – успокойся! – сказав полковник, повільно відходячи до дверей і тягнучи за собою професора Рибачука.

Майор Скрипник штовхнув Краузе у дверний отвір і сам пішов слідом. Полковник усвідомлював, що як тільки спробує забрати зі собою професора, відразу отримає кулю. Підійшовши до дверей, він відштовхнув старого, а сам зник у проході. Вже звідти він крикнув:

– Не радуйтесь убудки! Все равно вы живыми отсюда не выйдете!

Ще якийсь час звуки його кроків долинали до зали. На виході з печери до полковника підбіг Скрипник.

– Что будем делать? Как мы их оттуда выкурим?

– Никак. Заминируем выход и взорвем. Пусть подохнут с голоду или от жажды. О гробнице больше никто не знает?

– Никто. Если б не полицейская собака, мы бы ее никогда не нашли.

– Ну и хорошо. Приступим.

*****

Максим був останній, із кого капітан Титаркевич зняв наручники. Зап'ястя нили від перетискання. Хлопець обережно підійшов до вибитих дверей і прислухався. Тиша.

– Вони сидять у засідці біля головного входу, – сказав Вадим.

– Ну і як нам тепер вибиратися звідси, – запитав Грець, розминаючи руки.

– Головне, що ми не під їхнім прицілом. Щось придумаємо, – капітан виглядав бадьорим і впевненим.

Зненацька їхній діалог обірвав потужний вибух. Земля сколихнулася під ногами, зі стелі посипались сталактити й уламки породи. Гуркіт, тріск та шум від ударів каміння об землю змішався із дзенькотом у вухах. Через хвилину мандрівники почали приходити до тями і підійматись, обтрушуючи одяг.

– Всі цілі? – запитав капітан. – Максиме, оглянь професора, здається, камінець влучив йому по голові.

– Це подряпина. Заживе, – відмахнувся Рибачук. Проте Макс точними рухами, швидко наклеїв йому на чоло пластир.

Капітан Титаркевич і Грець вийшли в коридор і, пройшовши до кінця, побачили величезний завал із каміння, що утворився на місці недавнього входу.

– Матір рідна! – закричав Грець. – Нас завалили. Ми ізольовані. Тут деякі каменюки важать близько тонни. Ми ніколи не розберемо це нагромадження глиб.

– Не панікуйте, Антоне! Проблеми вирішуються на холодну голову.

Капітан водив променем ліхтарика по різних краях завалу, оцінюючи ситуацію.

– Нас замурували заживо, – сказав професор, який щойно підійшов. – Як Монтрезор замурував Фортунато в оповіданні Едгара По “Бочка амонтільядо”.

– І що, цей Фортунато якось врятувався? – запитав Максим.

– Ні, на жаль, він помер від спраги, – печально відповів професор.

– Нас такий варіант не влаштовує, – сердито буркнув Грець.

– Давайте повернемося в зал і спокійно все обдумаємо, – запропонував капітан і рушив у протилежному до завалу напрямку.

РОЗДІЛ 29

Катер із росіянами причалив до пристані міста Лонґір. Полковник Скворцов першим вискочив на пірс. Небо в другій половині дня затягнуло хмарами і стало похмурим, як і настрої полковника. Йому вже давно хотілося опинитися на “Накаті”, військовому корветі, що чекав їх у нейтральних водах. Швиденько доплисти до Сєвероморська, а звідти – до Москви на доповідь до генерала Нефьодова. Завдання вважав практично виконаним, проте майор Скрипник заявив, що в Лонґірі залишились ще двоє з групи археологів і їх необхідно зачистити. Що ж... у цьому є резон. Скворцов зітхнув.

– Двое остаются охранять груз и немца. Все остальные за мной! Командует операцией майор Скрипник. Автоматы оставляем в катере. Одеть гражданские куртки!

Через три хвилини група з п'яти чоловіків вирушила до міста. Здалеку їх можна було прийняти за звичайних шахтарів чи навіть туристів. Кольорові куртки надавали їм буденного вигляду. На однакові зелені, камуфльовані штани та армійські берці мало хто звертав увагу.

– Гостиница в десяти минутах ходьбы отсюда, – сказав Скрипник, хижацьки оглядаючи мирне містечко. – Толстяка и девку надо по тихому забрать и

уже в море решити вопрос с ними. Пускай все думают, что они пропали вместе со всей группой.

Ніхто не ставив зайвих запитань. Всім було зрозуміло, що двоє українських студентів мали упокоїтися на дні Північно-Льодовитого океану.

*****

Мандрівники сіли один навпроти одного, поряд із саркофагом. Задля економії залишили увімкненими тільки два ліхтарики. Коли на якусь мить усі стихли, стало зрозуміло, у яке безвихідне становище вони потрапили. Завалені в підземеллі, про яке ніхто не знає. Ймовірність що хтось колись їх врятує – дорівнювала нулю. Навіть якщо би була їжа, все одно за декілька годин виснажаться батареї ліхтариків і тоді абсолютна темрява знову запанує у цих Богом забутих залах та коридорах. Макс дістав із наплічника плитку шоколаду, розламав і поділився з колегами. Кожен перевірів наявність провізії серед своїх речей.

– Не густо, – підсумував Вадим. – Два сандвічі, п'ять батончиків, шоколад і чипси.

– І дві пляшки води, – додав Грець.

– Єдиний вихід – це розбирати кам'яні завали, – сказав професор. – Поки ми ще маємо сили і трішки їжі.

– Частково запас води можна поповнити із сталактитів, – Грець узяв ліхтарика й навів на кам'яні бурульки, що звисали із печерного заводу. – Із них постійно крапає вода. Можна її збирати.

– Непогана ідея! – капітан зірвався з місця і акуратно підставив порожню пляшку під падаючі краплі. Скоро удари по пластику змінилися легким хлюпанням.

– Ех! – професор важко видихнув повітря. – Потрапили ми в халепу. Втратили безцінний метеорит, артефакти. Напевно згинемо тут у цій печері Торгрима Носа!

– Професоре! А це ж тут, мабуть, цей Торгрим викував свій молот? – запитав Максим.

– Цілком можливо, – відповів Рибачук. – Якщо кузня, майстерня тут, у цій печері, то чом би й ні?

Максим став на коліна.

– А ви бачили отвір над ковальським горном. Коли кузня працює, жар і дим мали б кудись виходити?

– Отвір там досить великий! – вигукнув Титаркевич, зриваючись на ноги. – Ходімо якнайшвидше туди!

Професор і Антон Грець також підвелись. Через декілька хвилин мандрівники вже стояли біля горна і світили ліхтариками в чорну діру у стелі.

– Якщо ширина однакова в усьому каналі, то ти, Максе, маєш всі шанси пролізти, – капітан Титаркевич

допитливо подивився на хлопця.

– Високо. Як я туди дістанусь?

– Вилізеши мені на плечі, а там упрешся руками й ногами у стінку і поповзеши вгору. Якщо впадеши – я тебе підхоплю. Не бійся!

Капітан поплескав хлопця по плечу. Ще п'ятнадцять хвилин докладно обговорювали Максимові дії, принесли мотузку, яку хлопець пов'язав на пояс. Один із ліхтариків заблимав декілька разів і почав світити слабше, а потім повністю згас.

– Потрібно поспішати, – сказав Грець, – скоро вони всі загаснуть.

– Візьми мій ніж, там, вгорі, можливо, все засипано ґрунтом. Треба буде розчищати.

Вадим запхав ніж Максимові в кишеню.

– Ну! З Богом! – видихнув професор Рибачук і перехрестив хлопця.

Максим виліз капітанові на плечі, потім став на них ногами у повний зріст. Його голова та спина увійшли в димохід.

– Тут є кам'яні виступи й заглибини, – сказав Макс глухим голосом. – Я можу якийсь час триматися!

– Антоне! Давай мені на плечі, будеш підтримувати хлопця.

Максим думав, що минула ціла вічність, поки Грець виліз Титаркевичу на плечі. Його руки почало зводити судомами, і гострий біль став нестерпний.

“Зараз впаду”, – подумав Макс і розчепив пальці,

які тримали випуклий камінь. Цієї секунди ноги знайшли опору і він не впав.

– Давай, хлопче! Лізь вперед, ти наша остання надія! – Грець говорив крізь зуби. Сильно заболіло плече, у яке напередодні влучив осколок. Але напружившись, він мовчки терпів біль, поки Максимові ноги стояли на його плечах. Нарешті ноги зникли. Це Макс знайшов надійну опору для рук і міцно вперся ногами об стінку.

Попереду була суцільна чорнота, дихати було важко, пальці постиралися до крові об шорстку поверхню. Проте хлопець метр за метром просувався вгору. Ця ситуація асоціювалась йому із проходження дитини крізь родові шляхи під час народження: тіснота, біль, страх та стрес. Проте все закінчується великою радістю, коли нова людина з'являється на світ.

Нарешті його голова вперлася об тверду поверхню, яка міцним склепінням перервала Максимові шлях. “Тупик, наглухо закритий каменем отвір”, – подумав Макс.

– Спробуй підважити ножем! – крикнув капітан.

Знайшовши надійну точку опори для спини та ніг, Максим взявся ножем розколупувати один край з'єднання каменю й отвору.

– Він рухається! – радісним голосом хлопець повідомив новину своїм друзям. Знизу почулися радісні вигуки. Декілька поштовхів і камінь

відсунувся, на третину відкривши отвір. Знову, вже вдруге, Макса засліпило денне світло. Хоча яскравого сонця вже не було. Небо почало зтягувати хмарами. Декілька зусиль і камінь було усунуто повністю, а Максим зміг вилізти на поверхню.

“Воїстину друге народження”, – подумав Макс перевертаючись по м’якій ковдрі зеленого моху. Легені жадібно вдихали свіже морське повітря.

Проте реальність швидко витіснила п’янку ейфорію, і хлопець, ставши на карачки, підповз до діри.

– Що робити далі? – крикнув він, як у криницю в дитинстві.

– Знайди міцну опору й обв’яжи об неї мотузку! – долинуло знизу.

Макс оглянувся. Неподалік був величезний камінь. “Цей точно витримає, добре, що мотузка довга”.

Обв’язавши шнур навколо глиби, хлопець гукнув:
– Можете підійматись!

Першим дістався Титаркевич. Емоції і вираз обличчя підказали Максові, що він також переживає друге народження. Капітан зробив міцну петлю і так вони з Максом витягнули Греця та професора.

– Цим каменем закривали димар у неробочий час, – сказав Грець, оглядаючи плоский камінь.

– Ти геній, Максиме! – професор міцно обняв хлопця, його щоками котилися сльози.

– Зараз не час для сентиментів! – перервав їх Титаркевич. – Нам терміново потрібно до губернатора Лукаса Юхансена, щоб про все повідомити. Крім того, Жанна і Сергій можуть бути у небезпеці.

Слова капітана всіх отямили. Найбільше підганяв Максим.

– Швидше, до катера йти не близько.

– Якщо він ще там є, – песимістично припустив Грець.

Однак катер знайшли там, де і залишили. Росіяни не стали витрачати часу, щоб його відшукати. Мотор із ревом погнав їх повз берег у напрямку Лонгіру, де мандрівники сподівалися застати Жанну та Сергія.

РОЗДІЛ 30

У човні, що мирно погойдувався на хвилях біля причалу, сидів Краузе й насолоджувався свіжим подувом морського бризу, який голубив його обличчя і розбурхував біле волосся. Він був абсолютно спокійний. За весь період перебування у статусі полоненого Краузе чемно виконував усі накази, не робив різких рухів, ні про що не просив, одне слово, нічим не виявляв своєї присутності. Уже минуло п'ять хвилин, як зникла з очей штурмова група полковника Скворцова. Солдати, які його стерегли, весело про щось між собою розмовляли. Краузе голосно кашлянув і ламаною російською мовою сказав:

– Извините, мне нужно в туалет!

Один із вояків незадоволено зиркнув на німця.

– Если не хочешь идти под себя, ссы прямо за борт. Здесь тебя никто не увидит!

Росіяни голосно розсміялися.

– Хорошо, – німець підвівся і почав розціпати ширінку. Раптом захитався, ніби втрачаючи рівновагу й завалився у воду, здіймаючи величезні бризки.

– А! А! Помогиииите, тону! – кричав Краузе, конвульсійно борсаючись у темно-синій воді.

Солдати схопились з місць й оторопіло дивились на бідного німця, що от-от мав піти на дно. Один із них, нагнувшись, простягнув руку.

– Хватайся! Тупой фриц! Я тебя вытащу!

– Краузе підплив ближче, і росіянин схопив його за зап'ястя. Тієї миті на очах розгубленого солдата німець з неймовірною силою потягнув співслуживця за собою у море. Бідолаха перевів автомат у бойовий режим і бігав човном туди-сюди. Проте за бортом нікого не було. Лише вода в місці падіння бурлила та вирувала, немов у киплячому казані. Нарешті все затихло. Бульбашки та піна розчинилися, так ніби їх і не було. Вода знову розхитувала катер помірними хвилями.

Проте на душі в солдата було аж ніяк не спокійно. Полонений і його бойовий побратим зникли під водою.

“Что теперь будет?! Что я скажу командиру?!”.

Він нахилився за борт, марно намагаючись щось розгледіти. Зненацька з води вистрибнув Краузе, немов велика біла акула за тюленем, і блискавичним ударом увігнав бойовий ніж росіянинові в око. Останній, не видавши ні звука, мовчки шубовснув у воду, забарвлюючи її червоним кольором. Німець заліз у човен, озирнувся на всі боки. Здається, ніхто не помітив їхньої баталії.

– Sehr gut!² – сам до себе заговорив Краузе.

Кайданок на руках у нього вже не було. Він встиг їх зняти під водою ключем, який відібрав в росіянина.

Він оглянув нашвидкуруч сумки, які лежали на дні човна. Взяв одну з них і швидко, по-молодецьки, вискочив на пірс. Ще раз обернувшись, подивився на човен. Залишився задоволеним від побаченого. Поправив розбурхане волосся і, набираючи швидкість, швидко закрокував у напрямку аеродрому.

*****

Жанні було нудно в цьому сірому готелі. Після обіду вона півгодини гуляла містом. Піднялася в номер до Сергія, змінила йому пов'язку. Легке відчуття образи не залишало серце: “Її не взяли, тому що вона жінка! Слабка стать!”

Цей факт пригнічував й одночасно дратував. Щоб трохи відволіктися, вона зручно вмостилася на дивані

2 Дуже добре! (з нім.)

й дістала книжку Крістін Генна “Соловей”. Читання завжди захоплювало її. Крім того, це одне із спільних хобі з Максом. Проте післяобідній час не даремно називають “сієстою” у країнах Середземномор’я. В організмі відбувається природний відтік крові від нервової системи до органів травлення, що викликає сонливість. Як розповідала в дитинстві мама: “Маленькі ельфи скачуть по обличчі й ніжно гладять повіки очей пучком золотистих трав”.

Поруч мирно спав Сергій, рівномірно вдихаючи повітря. Історія молодої французьки із книги, яка ревно боролася із нацистами у лавах Опору плавно перейшла на Жаннину історію. От вона самотньо іде темним лісом. Гігантські кедри не пропускають сонячного світла, тому навкруги панує напівтемрява. І пташки чомусь не співають... І квітів взагалі немає... Якийсь дивний цей ліс! Аж тут раптом біля однієї сосни Жанна побачила великий гриб боровик. Не менший, ніж трилітрова банка. Оце так знахідка!

Жанна хутко підбігла до гриба і простягнула руки, щоб його зірвати. Але з-під гриба вилізла велика сіра змія, з ромбовидним візерунком на спині, і боляче вкусила дівчину за руку.

“Гадюка!”, – жахнулася Жанна. “Тепер я помру!”. Якийсь незрозумілий стукіт долинав з усіх боків. Жанна підвела голову, шукаючи дятла на дереві, але в цей момент Сергій сонно сказав:

– Жанно! Відчини двері! До нас хтось прийшов.

Приголомшена дівчина встала з дивана, оглянула руку: “Ціла! Ні подряпини”, – і відчинила двері.

На порозі стояв майор Скрипник, а за ним ще двоє незнайомих людей. Не промовивши жодного слова, офіцер безцеремонно штовхнув студентку до середини кімнати, а сам із супутниками зайшов слідом, захлопнувши за собою двері.

– Слушай сюда, куриця! – сказав один із незнайомців. – Сейчас ты быстренько соберешься и пойдешь с нами!

– Хто ці люди? – Жанна здивовано звернулась до майора, проте він мовчав.

– И ты, Джабба Хатт! Тоже собирайся. Быстро!

Обличчя людей, які увірвалися до їхнього номера, не віщували нічого доброго. Тому Жанна швиденько одягнулась та взулась. Допомогла одягнутися Сергію.

– Если кто то из вас хоть пикнет по дороге – прирежу, как свинью! Понятно!?

– Раджу прислухатись, Жанно! – майор Скрипник строго подивився на дівчину.

Через декілька хвилин всі вони спустились до вестибюля, де до них приєдналося ще двоє, з вигляду військових.

І тут Жанну покинуло початкове заціпеніння, яке спонукало чемно виконувати накази. Вона закричала пронизливим, диким голосом, як тільки змогла.

– Допоможіть!!! Нас викрадають! Рятуйте!!!

У холі сиділо до десяти людей. Декілька осіб стояло біля реєстраційної стійки. Тепер уся їхня увага була зосереджена на винуватцях гвалту, що зчинився посеред вестибюля.

Солдати міцно тримали Жанну за лікті, а вона пручалася, впираючись ногами об підлогу й поводитись так, немов одержима під час сеансу екзорцизму.

Гості готелю зірвалися на ноги. Із кав'ярні на крик також почали виходити занепокоєні відвідувачі.

– Я викликаю поліцію! – сказав консьєрж, беручи до рук телефон.

Полковник Скворцов бачачи, що по-тихому не вийде, вдарив кулаком дівчину по голові і, схопивши її за волосся, виволік на вулицю. Сергієве обличчя було бліде, як молоко, він ледве пересував ногами, що також затримувало викрадачів.

– Давай быстрее! – проревів полковник. – Толкай этого кабана! Надо было их в комнате пристрелить!

Назустріч нападникам з автобуса вийшла група туристів, які щойно прилетіли в Лонгїр і зібрались поселятися у готелі. Вони оторопіло дивились на жорстоку сцену, коли здоровило тягне за волосся тендітну дівчину.

Почулися голоси протесту й незадоволення. З вестибюля на вулицю повибігали всі присутні. У багатьох в руках була мисливська зброя. Дехто

почав стріляти у повітря. Полковник, відступаючи до причалу, затравлено обернувся до натовпу, який усе більше розпалювався і повільно наближався. Він дістав свій пістолет і вистрілив у декількох найактивніших та озброєних громадян. Один із них впав. Почулися крики, проте їх більше не переслідували. Попереду пристань і моторний катер. Але що це? Човен був порожній, а у воді на хвилях розгойдувалося тіло одного з його вояків. Варіантів було небагато.

– Все в лодку! – віддав наказ полковник.

Через хвилину катер, набираючи швидкість, віддалявся від берега.

РОЗДІЛ 31

– Щось забагато людей на пристані, – зауважив Максим.

– Може, зустрічають кого? – припустив професор.

Коли човен підплив ближче, мандрівники побачили моторошну картину. На пірсі лежало двоє мертвих солдатів із російської штурмової групи. В одного з ока стирчав ніж, у другого – кривава рана в ділянці серця. Люди, які стояли навкруги, збуджено обговорювали недавні події. Двоє поліцейських обшуковували трупи загиблих.

Вадимові Титаркевичу вистачило двох хвилин, щоб з'ясувати, що тут сталося.

– Росіяни викрали двох людей із готелю.

– Застрелили туриста з Великої Британії.

– Хто вбив цих двох – не відомо, але у них російські військові документи.

Про те, що Краузе втік з полону, вбивши двох спецпризначенців, Вадим навіть не сумнівався. Але зараз було не до цього.

– Необхідно рятувати Жанну і Сергія, – капітан підійшов до професора й Максима.

– Пливемо за ними! – Максим показав рукою на відкрите море, що все більше хвилювалося від вітру, що посилювався щомиті.

– І що? Будемо воювати з ними? – капітан похитав

головою. – Вони нас швидко всіх переб'ють. У них тут корабель або субмарина.

– Що ж робити? – Грець із кислотою міною дивився на Титаркевича.

– План такий! – чітко, як на плановій лінійці відчеканив капітан. – Я пливу на катері і стежу за ними. Зв'язок через рацію. Ви всі йдете до губернатора і звітуєте йому про все, що сталося на острові Баренца і тут. А також зв'яжіться із генералом Головчуком і про все йому розкажіть.

– Все зрозумів, – коротко відповів професор.

– Я з вами! – Максим, благаючи, дивився на капітана. – Там Жанна. А я один тут з глузду з'їду, не знаючи, що із нею. Ну, будь ласка!?

– Гарзд! Ми і так вже неодноразово ризикували життям.

– Дякую! Я ваш боржник! – радісно викрикнув Макс, застрибуючи до катера.

– Професоре, поспішайте! Час – на вагу золота!

– Вже біжу, біжу! – Рибачук із Грецем швидко побігли до центру міста, де був розташований офіс губернатора.

*****

Резиденція губернатора Шніцбергену

18:05 за місцевим часом.

Губернатор Лукас Юхансен сидів приголомшений у робочому кріслі й дивився на двох відвідувачів,

не вірячи, що таке, про що вони йому розповіли, взагалі можливо. Проте повідомлення поліцейських підтверджували найгірші побоювання. Зник зв'язок із лейтенантом Ольсеном та його людьми. Російські військові вбили туриста з Лондона і викрали ще двох. Це жах! Це агресія на суверенній території Норвегії. На території, яку він призначений оберігати та захищати. У тому, що професор і місцевий гірник говорять правду, Юхансен не сумнівався. Але ж яка нахабність! Яка зухвалість! Вбити трьох поліцейських, пограбувати археологічну експедицію, викрасти людей у центрі Лонгіра, на очах півсотні свідків. Багато відео вже потрапило в інтернет. Оце так скандал! Можливо, уряд тепер навіть перегляне Шпіцбергенський трактат від 1920 року, і росіян повністю витіснять з архіпелагу. У будь-якому разі ситуація зміниться, у цьому Лукас анітрохи не сумнівався.

Пролунав гудок і на панелі зв'язку загорілась зелена лампочка. Голос секретарки повідомив:

– На лінії голова уряду, пане губернаторе.

Лукас Юхансен натиснув кнопку.

– Пані прем'єр-міністр! Я маю повідомити вам про події надзвичайної державної ваги! На нас напали росіяни!

*****

*Бойовий есмінець ВМС США “Хоппер”.
Гренландське море, 18:35*

– Увага! Капітан на містку!

Капітан корабля Томас Фруд впевненим кроком зайшов на місток і зайняв своє місце. Старший помічник відрепортував:

– Капітане! Корабель йде заданим курсом. Усі системи функціонують відмінно!

– Дякую, старпеме! Я би хотів побачити звіт старшого механіка.

Підійшла офіцер зв'язку.

– Сер! На лінії командувач атлантичним флотом адмірал Грегорі Рокк.

– Увімкнути зв'язок.

– Привіт, Томе! Як життя?

– Дякую, сер! Готуємось до навчань, корабель готовий до будь-якого завдання!

– Радий це чути. До нас надійшла директива від головнокомандувача об'єднаних сил НАТО у Європі. Він просить надіслати кораблі в зону архіпелагу Шпіцберген. Там російський спецназ атакував місцеву поліцію та туристів. Є жертви. Туди прямує фрегат норвезьких королівських ВМС “Фрїтьйоф Нансен”, але він буде тільки за чотири години. Ви – найближче до цілі. Росіяни прибули на військовому корветі “Накат”, поки що перебувають у межах територіальних вод. Ваше бойове завдання: блокувати “Накат” й арештувати офіцерський склад. Кожне застосування важкої зброї тільки із санкцій штабу атлантичного флоту.

– Він може нас атакувати, – зауважив капітан.

– У випадку атаки дозволяю відкрити вогонь у відповідь. Томе, будь пильний і розсудливий. Тут така колотнеча розгоряється. Через годину розпочнеться екстрене засідання Радбезу ООН. Діяти необхідно дуже швидко.

– Завдання зрозумів! Виконую!

На другому кінці адмірал відімкнув зв'язок. Капітан Томас Фруд на якусь мить замислився. Вогні від моніторів та кнопок відбивались на його блідому обличчі.

– Змінити курс за новими координатами. Підготувати всі системи озброєння. Повідомте гелікоптерну команду, що сьогодні буде виліт!

Офіцери кинулись виконувати накази. Сигнал бойової тривоги заповнив всі відсіки корабля. Бойовий есмінець “Хоппер”, розсікаючи холодні води океану, взяв курс на Шпіцберген.

*Військовий корвет ВМФ Росії “Накат”
територіальні води Норвегії, Шпіцберген, 20:15*

– Вы меня подставили, полковник! Вы нас всех подставили!

Обличчя капітана І рангу Ігоря Тарасова перекосило від гніву. Він несамовито кричав уже п'ять хвилин, щедро розбавляючи слова добірним російським матом. Вени напнулись на його чолі, очі

ось-ось повилазять з орбіт, а руки крутилися у повітрі, як лопасті вітряка.

– Я не несу ответственность за исправность судна. Это ваша забота. Если бы вы вовремя починили корабль, нас тут уже бы не было, – полковник Скворцов похмурым поглядом зміряв командира корабля.

– Зачем было тащить их на борт?! Не могли утопить по-тихому? – Тарасов від крику закашлявся. – Что прикажеш тепер с ними делать?

– Ситуация вышла из под контроля, мы их использовали как заложников.

– Ну ты идиот! – заверещав Тарасов. – Мы военный корабль ВМФ Российской Федерации, а не террористы какие то! Груз просрали, захватили мирных гражданских! Это конец, Скворцов! Это трибунал!

Полковник вийшов геть від волаючого капітана. Свіже, холодне повітря вдарило в обличчя. Сонце так само високо висіло над горизонтом, не спускаючись у полярний день. Золотиста доріжка від його блиску створювала неймовірно красивий пейзаж на морі. До Скворцова підійшов майор Скрипник.

– Скоро здесь будут Норвежские военно-морские силы. Нас всех арестуют!

– Что поделаешь, – спокійно відповів полковник. – Такова, видать, судьба. Не парся! Норвежские тюрьмы одни из лучших в мире по комфорту. Кормят,

как в санатории; за работу – прилично платят, даже можно второе образование получить.

Скворцов ехидно засміявся.

– Нельзя мне под арест! – закричал Скрипник. – Они меня выдадут украинским властям, а те – посадят за измену Родине! И мне пожизненно придется мотать срок в украинской тюрьме!

– Сочувствую, – коротко сказав полковник, повернувся і пішов геть.

У цей момент із дверей виглянув капітан Тарасов, який крикнув у спину Скворцову:

– На связь вышел американский есминец “Хоппер”, приказывает нам сдаться!

Полковник, не обертаючись, тільки махнув рукою. Майор Скрипник стиснув кулаки й кинувся на задню палубу. Через 10 хвилин моторний катер із ним на борту відокремився від російського корабля і швидко поплив у море.

РОЗДІЛ 32

Човен рівномірно погойдувався на хвилях, і якби не крики поодиноких чайок, то від цього похитування можна було б легко заснути. Капітан Титаркевич вкотре приклав бінокль до очей.

– Як це не дивно, але вони дрейфують. Або ще на когось чекають, або банально стали на ремонт.

– Сподіваюсь, із Жанною і Корольовим все буде гаразд, – сам себе обнадіював Макс.

– Ми вже тут близько двох годин, – сказав Титаркевич, – губернатор вже давно викликав підмогу, яка скоро буде тут.

Максим потер замерзлі пальці й випрямив ноги, які затекли. Потім звернувся до капітана:

– Ви вірите у надприродні сили?

– Якось не дуже, – відповів офіцер.

– А мені от здається, що коли я провалився в цю гробницю у Стільську, то пробудив якесь прокляття, якесь зло, що дрімало. Недарма кажуть, що старовинні кургани зі скарбами охороняють злі духи, які потім переслідують всіх, хто їх потурбував.

– Сільські побрехеньки, – засміявся Вадим.

– Та ні, – вів далі Максим. – Я про це багато читав. Та й уся команда “Аненербе” полягла...

– От тут ти, брате, не правий! – Титаркевич високо підняв вказівний палець. – Краузе втік, відправивши на той світ своїх сторожів. І я не здивуюся, якщо всі

наші знахідки у нього.

– Не легко буде його знайти, – сказав Макс.

– Спочатку потрібно визволити наших з полону, а там Інтерпол долучимо, спецслужби країн ЄС. Надія є.

Тут Титаркевич швидко дістав бінокля і напружено почав вдивлятися у бік “Накату”.

– Від корабля відплив моторний човен у бік архіпелагу! – вигукнув капітан. – Заводь двигун!

Максима не потрібно було просити двічі. Він кинувся виконувати наказ і через мить вони вже рухалися у бік втікача, який взяв курс на острів Серкапейя, частину Шпіцбергенських островів.

Через п’ятнадцять хвилин Титаркевич озвучив нові дані, які отримав через бінокль.

– У човні тільки одна людина. Скоро його наздоженемо.

Він примружив очі й міцно стиснув зуби, роздумуючи про якісь свої інтуїтивні здогадки.

*****

Скрипник вискочив на кам’янистий берег, немов ошпарений. Він бачив, що його переслідує ворожий

катер, і дистанція між ними невблаганно скорочується. “Головне максимально відбігти від берега, а там за кам’яними брилами можна відсидітись”, – міркував собі майор. Його візит потривожив велетенський пташиний базар, який розкинувся на цьому безлюдному узбережжі. Тисячі крачок, чайок, казарок та моївок закричали не своїм голосом, боронячи гнізда, у яких уже з’явилися пташенята. Майор прокляв їх усіх, разом із потомством. Тепер будь-хто може дізнатися його місце висадки.

Проминувши пташине пекло, майор дістався до напівзруйнованого скельного кряжу, який місцями заріс зеленим мохом. Не сповільнюючи темпу, він оббіг великий темно-сірий камінь і завалився на мох. “Здається, пронесло”, – подумав майор. Десь хвилину чоловік насолоджувався релаксацією на арктичній природі, але до тям його привів звук низького, сердитого ричання, яке прозвучало майже над головою. Скрипник різко перевернувся на спину. Його зіниці миттєво розширились від жаху, який мав матеріальне втілення. Велетенський білий полярний ведмідь стояв неподалік і дивився злими, голодними очима. Майор швидко схопився за пістолет, але різкий рух спровокував хижака і той накинувся на бідолаху усією своєю 600-кілограмовою вагою. Ведмідь декілька разів вдарив своєю могутньою лапою по корпусу, а потім почав гризти шию

та голову. Через хвилину майор уже не сіпався. Яскраво-червона кров забруднила всю голову звіра. Та він, незважаючи на це, продовжував свою королівську трапезу.

Раптом він перервав бенкет і тривожно поглянув у бік моря. Двоє людей спостерігали за ним. Клишоногому це дуже не сподобалось і він проревів застережливий звук.

– Зріст – не менше трьох метрів. Вага – більше півтонни. 42 зуби, а довжина ікол – 7см. Тиск щелеп – 81 атмосфера. Кігті – до 15см завдовжки. Максим заворожено бурмотів, пригадуючи інформацію про полярних ведмедів із телеканалу “Discovery”.

– Гадаю, він не буде нас атакувати, – сказав тихо Титаркевич. – Відходимо помаленьку.

Ведмідь зрозумівши, що остерігатись нікого, продовжив трапезу. Розірвавши жертві живіт, він почав їсти кишки. Голова майора, напіввідірвана, легенько смикалась, через маніпуляції хижака.

– Кращого правосуддя годі вигадати, – прошепотів капітан і пішов геть.

РОЗДІЛ 33

*Штаб-квартира Федеральної Служби Безпеки
Російської Федерації*

*Москва, Лубянська площа
кабінет генерала Нефьодова*

Директор ФСБ зайшов без стуку.

– Собирайся! Через час мы с тобой должны быть в кабинете министра обороны. И я уверен, что выйдешь ты оттуда в кандалах!

Шеф голосно гримнув дверима. Від цього задрижали вікна, а рибки в акваріумі хаотично заметались. Генерал піднявся із свого місця, підійшов до акваріума й почав насипати корм.

“Полковник Скворцов і декілька солдатів арештовані”, – пригадував він недавню доповідь секретаря. “Накат” взяв під охорону американський есмінець. Норвегія вислала всіх російських дипломатів, а також відкликала з Москви своїх. А! Ще не все! Норвегія порушила питання на Радбезі ООН про розірвання Шпіцбергенського трактату”.

Нефьодов постукав по склі, відганяючи золоту рибку. Вона з цікавістю розглядала свого господаря.

“Найбільша криза з часів Карибської!”, – надрукували газети.

“Один із генералів ФСБ проявив ознаки психічного захворювання. Діяв виключно з власної ініціативи.

Російська влада не має до цього інциденту жодного стосунку”, – такий коментар дав пресі міністр закордонних справ.

“Корвет “Накат” списаний зі служби і чекав на утилізацію”, – заявив командувач Північного військово-морського флоту.

Генерал Нефьодов втомлено посміхнувся і підійшов до вікна. Місто вирувало своїм життям. Згадалася мама, яка його змалку вчила правильно переходити дорогу й завжди дотримуватись правил. Завжди і в усьому. Батько, який спонукував самому собі вигадувати покарання за погані вчинки. Недаремно таки стоїк Хрісіпп вважав ознакою мудрості безжальність до себе і відсутність поблажливості до інших. Бо послаблення, жалість та поступливість – прояви нікчемності людської душі.

Генерал взяв лійку й акуратно підлив усі вазони, що були в кабінеті. Підійшов до свого робочого столу, дістав із шафи мундир, одягнув і застібнув на всі гудзики. “Ми не маємо права жалітися на життя: воно нікого не тримає, – писав Луцій Сенека, – можеш повертатися туди, звідки прийшов...”. Генерал Нефьодов зітхнув і відсунув шухляду робочого столу.

Молода секретарка в сусідній приймальні розкладала папки з документами на стелажі, а оскільки верхня полиця була надто високо, то дівчина роззулася і стала на крісло.

Постріл...

– Ой! – скрикнула з переляку секретарка й усі папки з паперами посипались на підлогу, густо її встеляючи. До приймальні вбіг співробітник відомства й відразу до генералового кабінету. Проте пізно.

Земний шлях генерала Нефьодова закінчився.

*****

Аеропорт Свальбард, м. Лонгїр

– Щиро дякую вам, друзі! – губернатор Юхансен кожному тис руку. – Ваше відкриття змінило уявлення про історію Шпіцбергена і ви ризикували своїм життям, щоб це відкриття захистити.

– Ми дуже раді, що всі цінності із гробниці повернуті. Дасть Бог – і метеорит знайдемо, – сказав професор Рибачук.

– Вас всіх номіновано до державної нагороди, – продовжував Лукас. – Ви завжди бажані гості на Шпіцбергені.

Після ще багатьох теплих слів мандрівники нарешті звільнилися від щирих обіймів проводжальників і, зареєструвавшись на літак, сіли у крісла в залі очікувань.

– У Берліні нас вже чекає генерал Головчук, – капітан Титаркевич втомлено відкинувся на спинку крісла.

– Ви думаєте Краузе і вкрадений метеорит у замку Грюневальд? – запитала Жанна.

– Більше інформації ми не маємо, – пробурмотів Титаркевич крізь дрімоту. – Хоча генерал сказав телефоном, що по прильоті розповість щось цікаве.

– А мене, нажаль, відправляють до Києва, – сказав Сергій Корольов, розгортаючи шоколадний батончик.

– Подякуй Всевишньому, що тебе не було з нами в печері, а то ти в димохід аж ніяк не проліз би, – засміявся Максим. – Так би сидів у темряві на дієті, допоки рятувальники не розберуть завал.

– А я би пролізла! Та ви мене не взяли! – Жанна сперлася Максимові на плече.

– Спіть, герої, – майже прошепотів Вадим, – ледве живі залишилися, а далі пригод шукають.

Проте часу на сон вже не було. Оголосили посадку на літак і професор Рибачук зі своїми супутниками, піднявшись із теплих місць, пішли до терміналу.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

РОЗДІЛ 34

Замок Грюневальд

Південно-західна околиця Берліна

Мартін Вольф сидів за робочим столом, схилившись над документами. У кабінеті тихо звучала музика Й. С. Баха “Варіації Гольдберга”. Легкі фортепіанні звуки створюють спокійний фон для праці і, як стверджують науковці, стимулюють розум до нових ідей. Звичайно, для такого твору ідеально б підійшов клавесин, щоб звучало так, як в оригіналі. Проте у цьому світі залишається усе менше автентичних речей, а все більше копій, дублікатів, муляжів... Вольф зітхнув і відклав документи. Зняв слухавку.

– Гретто, принеси, будь ласка, чаю.

Проходячи повз стіл, мимоволі торкнувся рукою і покрутив великий, старовинний глобус XVIII століття. Моря, океани, материки – всі дружно закруtilись, підштовхнуті його рукою.

Через відчинене вікно відкривався захопливий вид на озеро і ліс. М’які, природні кольори заспокоювали. “Таки природа – це храм”, – подумав Вольф. “Питання, а хто у цьому храмі Первосвященик? Хто має владу і право заколювати жертвних ягнят і спалювати на метафізичному вівтарі, ім’я якому влада, політика, наука...”

Коли тобі вісімнадцять років, то, здається, весь світ лежить біля твоїх ніг. Будь-що можна легко досягти. Молоді лікарі мріють про панацею від раку; молоді політики – потрапити до парламенту; інженери – винайти новий тип двигуна. Молодість характеризується мрійливістю, авантюристю, бажанням ризикувати, не оглядаючись. Ну і, звичайно, любити... А коли на порозі шістдесят? Ввійшла економка, майже нечутно відчинивши двері.

– Ваш чай, гер Мартіне. З ромашкою та корицею, як ви любите.

– Дякую, Гретто. Можеш бути вільна.

– Там прибув автомобіль гера Краузе. Охорона просила вас повідомити.

Вольф різко повернувся, у його очах горіли вогники.

– Принеси ще один чайний прибор.

*****

– А от і наш славний Танатос повернувся. Вольф гречно обняв Краузе й поплескав по плечі.

– Дорогою ціною, але ти таки добув метеорит!

– Так наставнику, за цей артефакт віддали свої життя шестеро наших найкращих бійців.

Краузе поклав сумку на невеликий столик біля старовинного, оздобленого у стилі бароко, каміна.

– Їхня жертва не даремна! – вигукнув Вольф. – Завдяки цьому безцінному скарбові наша могутність перевершить усе, про що ми могли тільки мріяти. За молот і ці шматки металу іранці вже завтра перерахують нам півмільярда євро!

Вольфові очі, і так завжди колючі, звузились і набрали зловісного вигляду.

– Молот – рідкісна реліквія. Ми – “Аненербе”, спадщина предків. Якщо ми будемо розбазарювати наші надбання, то тоді втратимо духовний зв’язок із засновниками.

Краузе показав на стіну, де в дорогих рамах висіли портрети Вольфрама Зіверса та Генріха Гімлера.

– За гроші ми розширимо та зміцнимо наші ряди! Удосконалимо технічну базу! Завербуємо впливових чиновників та підприємців.

Мартін Вольф випромінював ентузіазм та був одержимий ідеями.

– Вже сьогодні більшість наших співпрацівників – це найманці, які за гроші матір рідну продадуть. Краузе взяв зі столу горнятко з чаєм і додав цукру. – Вони сміються з нашої ідеї. У кращому разі сприймають це все, як гру.

– Добре. А що ти пропонуєш? – Вольф сів навпроти Краузе в м’яке, шкіряне крісло.

Ріхард уважно подивився опонентові в очі:

– Самим досліджувати! Стати в авангарді світової

науки, нарівні зі США та Китаєм. І так сприяти розвитку Великої Німеччини!

Вольф важко видихнув повітря і перевернув на столі старовинний пісочний годинник із червоного дерева.

– Мій юний друже! – господар кабінету піднявся з крісла. – На жаль, наші з тобою погляди щодо мети і шляху до цієї мети кардинально різняться. Єдине у чому ми однакові – це різноманіття засобів, які можна використовувати, досягаючи цієї мети. Є гарне слово, яке пояснює нашу сутність – це індиферентність. Нам байдуже, що з цього чи іншого питання говорить Біблія чи Коран; чи згідний з нашими діями Кримінальний кодекс; чи підпадаємо ми під моральний осуд суспільства. Нам на все це начхати!

Мартін Вольф ходив по кабінету. Стало душно, і Краузе розстебнув два гудзики на сорочці.

– Бачиш оці полиці з документами? – Вольф підійшов до великої шафи й відчинив скляні двері. – Це наша рабовласницька імперія! А кожна папка – це десятки й сотні душ, які довіку є і будуть нашими рабами. Політики, бізнесмени, державні чиновники, перспективні вчені – багато їх тут! Їхні слабкості, хиби, схильність до заборонених пристрастей, подружні та бізнесові зради. От, наприклад, депутат Європарламенту, схильний до рідкісного збочення,

такого, що ніякої євротолерантності нікому не вистачить, щоб це прийняти. Або цей, – Вольф розгорнув іншу папку, – хворіє на важке психічне захворювання, яке успішно контролюють лікарі. Проте він суддя Гаазького трибуналу. І таких – сотні!

– Вражає! – коротко відповів Краузе.

– Я десятиліттями збирав цей архів, платив хабарі спецслужбам різних країн, приватним детективним агентствам, які за золото чи валюту продавали мені секрети сильних світу цього. Ці стоси паперів дарують таку владу, яку ніякою ідеологією та вірністю не здобудеш. Це влада страху! Влада сили! Мільярди євро підкріплені такою владою здатні талановиту людину зробити володарем світу!

“А талановита людина – це ти!”, – подумав Краузе.

– Вибачте, наставнику, – Краузе піднявся з місця, – проте я змушений з вами не погодитись!

Ставши на ноги, Ріхард відзначив дивну важкість у кінцівках і легке запаморочення. Різка слабкість тіла мимоволі знову опустила його у крісло.

– О! Час скінчився! – вказав Вольф на пісочний годинник, який повністю пересипав вміст піску в нижню камеру. – Час скінчився і в тебе, Ріхарде! У прямому розумінні цього слова. Я вирішив позбавити тебе можливості стати новим Юдою Іскаріотським і не дати тобі шансу зрадити свого Учителя.

Вольф взяв порожню чашку і подивився крізь неї.

– Рідкісна і смертельна отрута, яку добувають у Південній Америці зі шкіри жабок дереволазів. Діє не одразу, але надійно. – Вольф підступно розсміявся.

Лише декілька секунд потрібно було Краузе, щоб усвідомити, що це останні хвилини його життя. Але в його плани не входило померати сьогодні. Він здійснив блискавичний стрибок, збив Вольфа з ніг й ударом у сонячне сплетіння заблокував йому дихання. Через спазм діафрагми той не зміг ні вдихнути, ні видихнути. Краузе взяв зі столу фарфоровий чайничок і почав заливати отруєний чай у рот лежачому на підлозі наставнику.

– Антидот!? Швидко! – крикнув Краузе.

Дихання Вольфа поступово налагоджувалось, і він тремтячими пальцями вказав у бік шухляди робочого столу.

Ріхард швидко знайшов маленьку пляшечку із світло-салатовою рідиною. Отримавши підтвердження від шефа, що це протиотрута, він одним рухом повністю її спорожнив.

– Ах ти змія! – простогнав Вольф, побачивши, що рятувати його підопічний не збирається. Він із зусиллям почав відповзати убік вхідних дверей, шукаючи порятунку.

Краузе перегородив йому шлях.

– Sic semper tyrannis!³ – цими словами він міцно схопив Вольфа за голову й різко повернув її вбік. Звук зламаних хребців засвідчив смерть директора “Аненербе”.

Краузе безсило опустився у крісло і витер обличчя від поту. Рухатися було важко, проте часу на релаксацію не було, необхідно багато чого зробити.

---

3   Така доля тиранів! (з лат.).

РОЗДІЛ 35

Брифінг у Головному управлінні кримінальної поліції м. Берліна розпочався. Зал для конференцій був переповнений найрізноманітнішими учасниками силових організацій, які беруть участь у спецоперації. Професор Рибачук, капітан Титаркевич, Максим та Жанна сиділи в останньому ряду. Їхня роль у подальших подіях була визначена доволі скромною: після силового захоплення терористичної групи впізнати вкрадені історичні артефакти. Генерала Головчука, який напередодні прилетів із Києва, почесно посадили у перший ряд – генерал все ж таки!

Заступниця міністра МВС Ельза Кохлер оголосила:

– Це спільна спецоперація, яка відбуватиметься під керівництвом Федеральної служби захисту Конституції Німеччини. Також буде задіяний підрозділ кримінальної поліції, а також Головне управління розслідувань злочинів націонал-соціалістів в особі полковника Наймана.

Далі слово взяв безпосередній керівник спецзагону, який мав проводити штурм, полковник Карл Бремер. Він докладно розповідав про операції, водячи лазерною указкою по схемах та картах. Співробітники в залі підіймали руки і ставили різноманітні запитання, на які полковник чітко, по-військовому відповідав.

Жанна позіхнула.

– Навіщо ми взагалі тут потрібні. Нудно.

– Скоро все закінчиться.

Максим взяв її руку і затиснув легенько своєю.

– Ми будемо чекати в автомобілі недалеко від замку Грюневальд, у парку, – прошепотів Титаркевич.

– Коли все закінчиться – ідентифікуємо молот, метеорит і поїдемо додому.

– Антон Грець написав, – Максим показав смартфона, – запрошує у гості.

– Ні, краще нехай він до нас! – емоційно прошепотіла Жанна. – У нас літо, спека. Та й вистачить нам того Шпіцбергену!

Від активного шепотіння молодих людей прокинувся професор Рибачук, який собі мирно дрімав, опустивши голову на груди. Озирнувшись на всі боки і усвідомивши, де він перебуває, суворо сказав: – Слухайте уважно доповідь!

І знову задрімав.

*****

Від напівпритомного стану Краузе вивів вибух, який прогримів десь зовсім поряд. Німець зірвався з місця і виглянув у вікно. У цій частині замку все було спокійно. Із мисливського будиночку вийшли дві покоївки. Саме там Вольф поселив тегеранських

гостей. Ліс. Озеро. Ніби все гаразд. Краузе сів за робочий стіл і увімкнув на моніторі комп'ютера вигляд зі всіх відеокамер Грюневальду.

Відповідь прийшла швидко. Воєнізована поліція штурмує замок! Вибухом знесло вхідні ворота, крізь які на територію один за одним проникають поліцейський командос у шоломах з автоматами в руках.

Краузе, стиснувши зуби, перемкнувся на інші зображення.

Поліцейських штурмовиків зустріла вогнем особиста охорона Мартіна Вольфа, всього дев'ять чоловіків, але добре тренуваних бійців. Всі ветерани спецслужб або учасники бойових дій у гарячих точках планети.

У дворі замку, поміж аркових перекриттів та колон, точився справжній бій. Двоє поліцейських лежали нерухомо біля скульптури дикого кабана, якого догризають мисливські собаки. Один з охоронців замку влаштував кулеметне гніздо на даху одного з корпусів, не даючи спецпризначенцям висунути голову. Інші відстрілювались з вікон другого поверху і ховались за колонами. Поміж тим кількість поліцейських усе прибувала і вони готувались до контрнаступу.

Точним пострілом у голову снайпер примусив замовкнути кулеметника назавжди. Той, без ознак

життя, з'їхав по цегляного кольору черепиці до краю, а потім гепнувся на землю. Силовики кинули декілька гранат і так вивели з бою ще трьох оборонців замку. Краузе вимкнув монітор. Більше не було на що дивитись. “Потрібно забиратися звідси”.

Перевіривши свій пістолет, він підійшов до скляної шафи з документами й вибрав декілька папок, які кинув до сумки. Глянув на колишнього наставника. Підійшов до нього й ногою перевернув тіло.

Злякане, бліде обличчя дивилося мертвими очима в порожнечу. – “Пішов вовк по вовну, та й позбувся шкури”, – згадав Краузе німецьку приказку й усміхнувся. Легко вклонившись у бік мерця, він розвернувся і швидко покинув кабінет.

*****

Грюневальдський парк дихав літньою свіжістю. Вікові соснові дерева в поєднанні з мальовничим озером створювали справді райський куток, куди полюбляють приїжджати берлінці, щоб розвіятись після міської суєти та задухи. Молодята тут прогулюються, обійнявшись і розповідаючи свої романтичні переживання. Молоді мами вивозять своїх малюків, які на свіжому повітрі поринають у глибокий сон, даючи можливість мамі сісти на лавочку й безтурботно заглибитись у соцмережі. Часто трапляються колонії бабусь, які неперервно

переповідають інтимні подробиці життя своїх сусідів або рецепти вишневого пирога, якого світ ще не бачив.

Саме тут, на одній з алей перед замком, припаркувалось автозпасажирами, які тривожно поглядали в бік замку й тихо перемовлялись між собою.

– Коли нас викличуть, ми піднімемось ось цими кам’яними сходами і через південну браму потрапимо в замок.

Професор Рибачук виглядав стурбованим.

– Будемо сподіватись, що все в них відбудеться як на брифінгу, – спокійно сказав Вадим, який сидів за кермом.

– Як тут красиво! – Жанна, яка сиділа поруч із Максимом, відчинила дверцята автівки і широко підняла руки, бажаючи розчинитись у лісовому ароматі.

– Це все творіння кюрфюста Йоахима II Гектора, – зауважив професор. – Він побудував собі мисливський фільварок у 1542 році на березі озера, який з часом перетворився на палац. А назва “Грюневальд” з німецької означає “Зелений ліс”.

– Так банально? – Жанна пхикнула.

– Зате як красиво, – додав Максим.

– Спочатку замок побудували в ренесансному стилі, проте на початку XVIII століття його реконструювали, додавши достатньо багато барокових елементів.

Професор, обернувшись, помітив, що молодь

його неуважно слухає і насупив брови. Вадим Титаркевич теж думав про щось своє.

– І кому я це розповідаю?

– Професоре! Я затамував подих, слухаючи вас!

– Максим зробив щиру міну на обличчі. Жанна пирснула, тамуючи сміх. Раптом з боку замку почулися вибухи й автоматні черги. Велика згряя голубів зірвалася зі сторожової вежі і, облетівши озеро, знайшли собі місце на старій пристані. Люди, які мирно прогулювались, не звернули увагу на тривожні звуки, гадаючи, що тут укотре знімають кіно.

– Ну от і почалось, – капітан Титаркевич про всяк випадок перевірів пістолет у кобурі й забарабанив пальцями по керму.

РОЗДІЛ 36

Широкий коридор був встелений перським килимом, на стінах висіли картини у важких позолочених рамах. Краузе рухався безшумно, немов тигр перед нападом. У руці він тримав пістолета, до якого прикрутив глушника. Із протилежного кінця коридору вибігла перелякана економка й істерично закричала:

– На нас напали! Гер Краузе! Що нам робити?

– Найперше, зберігайте спокій, Гретто. Йдіть до своєї кімнати і не виходьте, поки вас не покличуть.

– А з паном Мартіном усе гаразд? Я забула принести йому шлункові краплі.

– Гера Вольфа не турбувати ні в якому разі! Це його наказ, – Краузе кинув на жінку свій жорсткий, льодяний погляд. Вона мовчки позадкувала до виходу і швидко вибігла, гримнувши дверима.

На першому поверсі почувся тупіт ніг та відчиняння. “От і гості”, – подумав Ріхард.

Йому необхідно було пробратися до південного крила замку. Там є давній таємний хід, який виведе його за територію. Краузе вийшов на широкий сходовий майданчик, від якого до потрібної кімнати вже близько. Важка сумка різала ременями плечі й утруднювала хід.

Попереду з’явилися троє спецпризначенців, які вийшли із однієї з кімнат. Ріхард, ставши на одне

коліно, вистрілив кожному в обличчя. Без варіантів. Усі інші частини тіла захищені бронежилетами та шоломами. Стріляв Краузе бездоганно.

Проходячи повз вбитих, його погляд вловив рухи одного з них. Швидко підняв пістолета, але відразу опустив – це лише рефлекторні, посмертні конвульсії. Повітря у приміщенні наповнилося гідким запахом фекалій.

Неприємна річ і побічний ефект смерті. Коли організм помирає, то ректальні м'язи повністю відпружуються і вміст кишок виходить назовні. Краузе бачив багато смертей, до більшості з них він навіть був причетний. Проте звикнути до цього бридкого запаху не зміг, тому швидко спустився сходами потягнув за дверну ручку.

Бібліотека. Тисячі томів старих та нових книжок акуратно розкладені по книжкових шафах та стелажах. Царство спокою та інтелекту. Він любив книги. Як і господар замку – Мартін Вольф. У давні часи, коли вони зимовими вечорами за чаркою віскі сиділи тут біля каміна, то разом із багаттям розпалювали гарячі дискусії: про політку, філософію, економіку. Краузе криво посміхнувся: “Цей диспут ти програв, Мартіне”.

Підійшовши до каміна, німець опинився лицем до старовинного мідного герба: два олені, готові зійтися у бійці. Він пальцями натиснув кожному оленю на

голову, опускаючи їх вниз. І коли їхні роги зчепилися між собою – увімкнувся механізм, і камін із гуркотом від'їхав вбік, відкриваючи таємний хід. Спустившись туди, Краузе потягнув мідне кільце на стіні й замкнув хід.

Попереду був темний, вузький коридор. Пахло сирістю та мишами.

*****

Очікування було тривалим та тривожним. Професор неспокійно дрімав, щоразу підстрибуючи, немов побоюючись прогавити свого потяга. Капітан Титаркевич мовчки сидів за кермом і був весь напружений. На запитання відповідав коротко, простими реченнями.

Максим із Жанною розглядали фото, зроблені на Шпіцбергені, а пізніше Жанні захотілося морозива і вона сама виявила бажання піти до літньої крамнички неподалік. Уже повертаючись, поруч із авто вона уповільнила крок, щоб подати Максові знак, мовляв: “Відчини дверцята – в мене руки зайняті!”. А в руках дійсно було чотири ріжки з морозивом. Аж тут її увагу привернув фонтан у вигляді великої ведмежої голови, що був вмонтований просто в невеликій горі. Вода стікала з його пащі тонким струмком у невеликий мармуровий жолоб, а звідти – під землю.

Так от, дивина!

Потік води припинився і велетенська ведмежа голова почала рухатися! Жанна злякано скрикнула й морозиво успішно гепнулось на землю. Далі ще цікавіше: голова ведмедя різко відійшла на бік, а у дверному отворі, що утворився на її місці, стояв чоловік.

– Краузе!!! – викрикнула Жанна.

Професор, перелякавшись крику, прокинувся і крутився, намагаючись впізнати місцевість. Титаркевич із Максимом дружно вискочили з автомобіля. Капітан на ходу дістав пістолета.

Та німець даремно часу не гаяв. Розуміючи, що його виявили, він одним різким рухом закинув на плечі важку сумку, а потім дістав свій “Walther p38” із глушником і почав обстрілювати автомобіль. Кулі пробили колесо, лобове скло у декількох місцях. Макс, капітан та Жанна попадали на землю.

– Професоре! Як ви, цілі? – крикнув Титаркевич.

– Зі мною все гаразд! – професор відчинив дверцята і швидко, як міг, виліз із автівки.

– Він тікає! – заверещала Жанна.

– Я за ним, а ви – повідомте поліцейських у замку, – капітан показав пальцем на всіх трьох.

– Я з вами! – Максим всім своїм виглядом продемонстрував, що не збирається виконувати його наказ.

– Добре. Тримайся позаду! Вперед!

Із цими словами капітан і Макс обережно рушили вслід за втікачем.

Між деревами виднілись його чорний піджак і темно-сині джинси.

Жанна із професором Рибачуком підбігли до великих кам'яних сходів, які піднімались прямо до південної брами замку Грюневальд.

РОЗДІЛ 37

Краузе навіть не дуже здивувався, що знову довелось зустрітись із цим Максимом і його українськими колегами. Молот Торгрима був сповнений якоїсь містичної сили, і ця сила поєднувала тепер їх обох: його і цього чорнявого хлопця. Цікаво, як вони зуміли вибратися із заваленої гробниці на острові? Знову пощастило!?

Німець біг сосновим лісом, петляючи поміж деревами. Шлях йшов по схилу пагорба, внизу виднілася річка, яка й була основною метою Краузе. Куля пролетіла біля його голови і влучила в дерево, вибиваючи дрібки кори. Ріхард не став відстрілюватись у відповідь. Важка ноша ослаблювала його ще не до кінця здорове тіло після отруєння. “Головне добігти до пірса”, – думав Краузе.

От і ліс закінчився. На набережній річки Хафель було велелюдно. Багато відпочивальників, спортивних рибалок, плавців і людей, які приїхали на пікнік, наповнили весь широкий простір навколо водойми аж до самого лісу.

“Тут ви точно стріляти не будете”, – Краузе підбіг до човнової станції.

Біля пірса плавало з десятків човнів. У дерев’яній синій будці сидів пенсіонер і читав якусь книгу. Поряд вивіска: “Оренда човна: 50 євро/год. Денний абонемент – 250 євро”.

– Мені потрібен моторний човен, – задихано сказав Краузе.

– Моторний катер коштує 120 євро на годину, – монотонно відповів службовець, не підводячи очей.
– Заповніть абонемент.

– Давай сюди! – Краузе вихопив ключі із рук остовпілого дідугана й кинув йому 500 євро. – Сподіваюсь, книга цікава?

– “Рекомендації з раціонального харчування”, – пробелькотів дід.

Проте Краузе його вже не слухав. Він миттю опинився в човні й завів двигуна.

У цей момент до будки підбіг капітан Титаркевич із Максом. Вадим на ходу дістав своє службове посвідчення і тицьнув працівникові під ніс:

– Polizei! – крикнув Титаркевич.

Працівник станції мовчки подав йому ключі та номерок. Капітан із хлопцем заскочили до човна.

– Він вже набирає швидкість! – Максим дивився на Краузе, який віддалявся.

– Доженемо! Нікуди не дінеться! – впевнено сказав Титаркевич, натискаючи важіль швидкості.

*****

Річка Хафель була доволі широкою. Періодично в поле зору Максима потрапляли приватні яхти, річкові

трамваї та великі пасажирські катери, на борту яких нудьгуючі туристи під веселу музику милувалися краєвидами в післяобідній час.

На берегах облюбували собі місця численні рибалки, які, закинувши вудки та спінінги у воду, годинами, до болю в очах, вдивлялися у крихітні поплавки. Чи, бува, не зникли під водою? Та саме цього дня улов їм, мабуть, не судився.

Спочатку Краузе, а потім Титаркевич на моторних човнах із шаленою швидкістю промчалися неподалік берега, створюючи гігантські хвилі й надовго розполохуючи потенційний набір для рибної юшки. Рибалки позривалися з місць і, викрикуючи прокльони, стали витягати свої рибальські знаряддя, знаючи, що все, тепер не клюватиме!

Тим часом переслідування продовжувалося. Декілька невдалих маневрів змарнували фору, яку Краузе отримав на старті й тепер відстань між ним і човном, що його доганяв, скоротилася.

– Тримай кермо, – сказав Титаркевич. – Я спробую поцілити у двигун.

Він декілька разів вистрелив і, можливо, влучив у човен, проте на його швидкості це не позначилося.

– Мушу берегти патрони, їх залишилось усього шість.

– Я зв'язався із професором. Він був поруч із генералом Головчуком. Сюди їде вся Берлінська

поліція.

– Молодець, Максе! Нам головне його не втрачати з виду.

Поза тим ландшафт берегів змінювався. Ліс закінчився. На березі тепер була автострада із сотнями автомашин. Вони наближались до Берліна.

*****

Човен стукнувся об бетонний бордюр, і Краузе перестрибнув на сушу. Доля плавального засобу його більше не цікавила. Він оглянувся і помітив, що переслідувачі через хвилину його наздоженуть.

Закинувши дорогоцінну сумку на плечі, Краузе швидким кроком пішов до підземного переходу, через який можна було потрапити на велику площу по інший бік автотраси. На площі було дуже багато людей, голосно грала музика. Величезний плакат сповіщав: “Берлінський фестиваль електронної музики вітає гостей!”.

Раптом різкий голос пролунав за спиною:

– Пане! Зупиніться! Перевірка документів.

Ріхард став, як монумент, а потім повільно повернувся. Біля поліцейської машини стояв огрядний страж порядку із великими рудими вусами. Одна його рука лежала на кобурі.

– Звичайно, сер! Одну хвилинку, – Краузе скинув

із себе вантаж і, засуваючи руку у внутрішню кишеню літньої куртки, повільно підійшов до копа.

– Я приїхав із Вісмара на фестиваль, – усміхнувся він поліцейському.

– Щось ви застарий для цієї публіки! – поліціант кивнув на натовп молодиків, розфарбованих і у шкіряних куртках.

– Музика не має вікових обмежень, – приязно зауважив Краузе й одним різким рухом махнув перед головою полісмена.

Останній схопився руками за горло. Потекла кров. Він ступив крок назад і щось незрозуміле похрипів. Криваві бульбашки здувалися на його блідих губах. Краузе схопив його під руки й посадив в автомобіль, зачинивши дверцята. Німець витер серветкою коротке лезо “Гарпі” і заховав ніж у кишеню.

– Стій! Поліція!

Краузе схопив сумку і кинувся у багатолюдний перехід. Краєм ока він помітив, що це напарник поліцейського повернувся з маленької крамниці поряд. З іншого боку, з’явилися старі знайомі з України.

Вони підбігли до полісмена, на ходу викрикуючи слова.

Поліцейський щось передав по рації. Ситуація набувала ознак критичної. Що ближче він підходив до площі, то більше людей йому траплялося. Вийшовши із переходу, йому довелося їх обходити або навіть

проштовхуватись поміж них. Переважно це були молоді хлопці та дівчата з характерною зовнішністю для вузької субкультури. Отруйних кольорів волосся, пірсинг у всіх частинах обличчя та всеможливі татуювання. Краузе на цьому карнавалі неформалів зі своїм класичним стилем одягу та важкою сумкою виглядав не те що білою вороною, а щонайменше страусом-альбіносом.

“У такому середовищі не розчинишся”, – подумав він, усе більше заглиблюючись у натовп.

Натовп. Коли ми в нього потрапляємо, як навчав великий Зігмунд Фройд, тоді наша свідомість слабшає, а пригнічені раніше інстинкти виринають на поверхню. Свого часу Ріхард захоплювався Фройдом зокрема і психологією загалом. Ці знання йому багато допомогли в житті. От і зараз його очі загорілися вогнем нової ідеї.

Натовп є каталізатором взаємного обміну інстинктами та почуттями. Іншими словами, швидкість передавання і позитивних, і негативних емоцій одна від одного надзвичайно висока. Блискавично передаються ейфорія та задоволення, але також страх, паніка...

Краузе дістався місця, де було максимальне скупчення людей. Запахи шкіряного одягу, немитих тіл змішалися з гулом голосів зі всіх боків. Музиканти якраз готувалися до виконання чергової пісні, налаштовуючи

інструменти. Він дістав пістолет і вистрелив декілька разів у повітря з криками: “Аллах акбар”!

На мить усі навколо завмерли, не розуміючи, що сталося. Проте через долю секунди вся людська маса заревіла від жаху й кинулася тікати. Більшість навіть не чула пострілів, проте імпульс паніки охопив усіх.

– Бомба! Тут бомба!

– Терористи!

– Тут розстрілюють людей!

– Рятуйте!

Інстинкт самозбереження повністю заволодів умами та волею тисячі людей, що були на площі. Цей гігантський мурашник почав розповзатися у різні боки, змітаючи все на своєму шляху. Деякі люди падали й піднятися їм було вже непросто, оскільки зі всіх сторін напірали інші, топтали ногами. У такому хаосі ніхто ні на кого більше не звертав уваги, і Краузе, влившись у натовп, кинувся у потрібному йому напрямку.

РОЗДІЛ 38

– Я його бачу! – закричав Максим, проштовхуючись поміж численних меломанів.

– Не зводь із нього очей! – наказав капітан Титаркевич, який відстав на десяток метрів. Поруч із ним був напарник вбитого поліцейського, молодий юнак, тільки після академії. Позаду почулися сирени. Підїхало декілька поліцейських автомобілів, з яких вистрибували полісмени. Раптом Максим побачив, як Краузе висунувся на якесь узвишшя і декілька разів вистрілив у повітря. Хвиля жаху та паніки миттєво прокотилася поміж присутніх на площі. Переляканий натовп кинувся на всі боки, тиснучи, топчучи і відштовхуючи всіх підряд.

Макс відчув, що його затискають зі всіх сторін, і він за допомогою ліктів заледве може продиратися вперед. Під ногами він наступив на щось м'яке, усвідомлення, що це тіло людини, холодним жахом охопило його душу. Але про те, щоб зупинитись і допомогти лежачому, не могло бути й мови. Людська стихія гнала його вперед.

Титаркевич з молодим полісменом, немов ніж у масло, врзалися в несамовито кричущий натовп і продовжували рухатись за Максимом. Якась тендітна дівчина закричала відчайдушним голосом:

– Ichersticke!⁴

---

4   Задихаюсь! (з нім.)

Максим побачив, що декілька кремезних чоловіків, затиснули її з різних боків, і вона не мала змоги підняти руки і створити простір навколо грудей, щоб вдихнути. Обличчя її посиніло, а очі закотилися. Вона помирала. Макс клином вставив дві руки поміж здорованів і з величезним зусиллям протиснувся між них.

Маленького простору, що утворився, виявилось достатньо, щоб вона з шумом вдихнула повітря.

– Danke⁵, – прошепотіла вона, не розплющуючи очей.

Тим часом натовп виніс їх в інший кінець площі, де починалася вулиця із крамницями, кав'ярнями та офісами. Тиснява потроху почала спадати. Уже не було чути відчайдушних криків про допомогу.

Проте плач і стогін лунав звідусіль. Чорна куртка Краузе із зеленою сумкою на плечах промигтіли у кінці площі.

– Капітане, він втікає! – Макс повернувся і побачив Титаркевича за метр, позаду від себе. Німецький поліцейський передав свіжу інформацію по рації.

*****

– Ти впевнений, що він сюди забіг?

Вадим Титаркевич розглядав вузьку вуличку зі старовинними триповерховими будинками, балкони

5 Дякую (з нім.)

яких потопали у різноманітних квітах.

– Сто відсотків, – лаконічно відповів Максим. Він стомлено пересував ноги, ця гонитва його виснажила.

Поліцейський із Титаркевичем, тримаючи пістолети напоготові, маленькими кроками рухалися вуличкою, пильно оглядаючись на всі боки. Моментами свіжий літній вітерець задував між будинки і грюкав віконними кватирками, розганяючи горобців.

Людей не було взагалі. Попереду темними тінями чорнів арковий тунель проходу на сусідній великий проспект. Звідки долітав міській гамір, шум автомобілів. А тут панував архаїчний спокій, який, мабуть, не порушувався від часів Отто фон Бісмарка.

Зненацька Максим почув декілька глухих звуків, ніби одночасно тріснули надувні кульки. Німецький поліцейський мовчки завалився на бруківку, ніби якась невидима сила миттєво відняла йому ноги.

Під його головою утворювалась велика калюжа крові. Найжахливішим було те, що капітан Титаркевич, підійшовши декілька метрів до стіни будинку, сперся об неї спиною і повільно сповз вниз. Скривавленою рукою він закривав прострелені груди.

Із темного під'їзду вийшов Краузе.

– Ну що ж, мій юний друже, від долі не втечеш! – німець розсміявся. – Ми знову зустрілися.

– Ви вбивця і злочинець! – закричав Максим і

підбіг до капітана Титаркевича, який хрипів і марно намагався схопити повітря.

Хлопець дістав хустинку і притиснув нею рану. Кровотеча зменшилась, але було очевидно, що права легеня наповнена кров'ю, і Вадим от-от помре.

– Якщо ти думаєш, що я відчуваю радість чи насолоду від подібного, – Краузе дулом пістолета показав в бік Титаркевича, – то ти дуже помиляєшся. Я зробив це виключно з вимушеної необхідності. Якщо б не я їх, тоді однозначно – вони мене.

Краузе підійшов до трупа поліцейського і носиком черевика поштурхав тіло.

– Для сучасної людини смерть – це трагедія, – по-філософськи зауважив німець, – оскільки все людське життя і його мета – це насолода. А коли поросятко з епікурейського саду забирають, воно звісно починає верещати. Ми живемо у світі, де мільйони людей паразитують на своїх ближніх, на природних багатствах, на державних устроях, на чому завгодно! Вони звикли отримувати насолоду, хоча вони банально її зводять до підтримки власного метаболізму. Якою мукою має бути таке існування, якщо воно наповнене таким нікчемним сенсом? Тому то Вища Сила обирає собі робітників, щоб вичистити ці Авгієві стайні; виполоти ці некорисні бур'яни. Ти бачив скільки тупоголової худоби було сьогодні на площі?

Максим не відповів. Кров із рани більше не текла, проте капітан дихав поверхово й нерівномірно.

– Я дуже сподіваюсь, що ці паразити суспільства із свідомістю інфузорії позатоптували одне одного!

Очі Краузе блиснули гнівом. Він почав ходити маленькими кроками навколо Максима.

– Та хто ви такий, щоб визначити: хто корисний, а хто паразит? Кому жити, а кому померти!? – Максим випростався і стиснув кулаки. Він дивився німцеві прямо в очі. – Нацисти, застосовуючи принципи євгеніки, винищували сотні тисяч психічно хворих, інвалідів. Людство дорого заплатило за таку ідеологію й експерименти!

– Саме так! – Краузе задоволено посміхнувся. – Я маю честь бути продовжувачем справи свого діда Вольфганга Краузе, директора дослідницького центру “Аненербе”, який все життя присвятив, щоб Велика Німеччина несла світло всім народам, щоб світом керували сильні, просвічені знаннями люди, а не раса слабаків, кожен другий з яких навіть не білошкірий. Я хочу покінчити з цим і готовий за досягнення цієї мети пожертвувати власним життям.

– Людина – це образ Бога Творця. Про це говорить більшість релігій. І немає значення, який у неї колір шкіри.

Капітан голосно застогнав, Максим знову зігнувся до нього й намацав пульс, слабкий і

переривчастий.

– Ти розумний і талановитий. Я даю тобі останній шанс: йдемо зі мною. Я відчуваю в тобі особливу силу чи харизму... Ми спільно відродимо “Аненербе”, а разом з цим і Європейську цивілізацію. Ми розгадаємо тисячі таємниць, про які сучасні вчені й гадки не мають. Ми знайдемо заховані давні міста в Південній Америці. Я маю про них достовірні дані. Ми змінимо цей світ разом: Ти і я; учень та Вчитель.

– Ви жорстокий і холоднокривний вбивця! – сказав Макс, не піднімаючи голови. – Я ніколи б не пішов за вами! Це означало б зрадити самого себе, своїх батьків, своє серце!

– Ну що ж....

Максим почув, як клацнув зведений курок пістолета. Він заплющив очі й чув, як прискорено забилося його серця. Спину покрив липкий, холодний піт.

Постріл. Хлопець підскочив, мов вжалений. Оглянувся, ніби цілий, ніде ніяких пошкоджень. Краузе з пістолетом у руці мовчки впав на землю, широко розкинувши руки. В арковому тунелі, наприкінці вулички, стояв генерал Головчук та полковник поліцейського спецзагону Карл Бремер. Генерал опустив пістолета й запитав:

– Він живий? Титаркевич?

– Ледве дихає. У нього гемоторакс, прострелена

легеня.

– У “швидку” його! – віддав наказ Бремер і декілька поліцейських підбігли з ношами.

– Як ти? Синку?

Генерал підійшов до Максима й обійняв його.

– Я то добре, а от капітан...

– Уже майор. Йому присвоїли нове звання.

– Круто! – сказав Максим. – Головне, щоб він дожив до отримання нових нашивок.

– Доживе! У нього, мов у kota, дев'ять життів. А ти також подумай. Що тобі та медицина? Інша річ у нас, у розвідці! Захищати інтереси держави, інколи по всьому світі.

Максим здивовано поглянув на Головчука.

– Як Жанна?

– Нічого. Сидить із професором в авто ось за цим будинком.

Максим різко рвонув з місця і побіг у напрямку виходу. Генерал усміхнувся і покивав головою. Він також колись був молодим.

ЕПІЛОГ

*Посольство Королівства Норвегії в Україні
м. Київ*

– Приємно бути кавалером ордена! – Сергій Корольов притиснув маленьку коробочку до грудей.

– Не ордена! – Жанна подивилась у посвідчення.
– Медаль святого Олафа з дубовою гілочкою. “За мужність та заслуги перед народом Норвегії”.

– Шкода, що Антон Грець не зміг прилетіти, – сказав Максим, йдучи з Жанною.

– Нагорода знайде свого героя на острові Шпіцберген, – додав Сергій.

Друзі вийшли сходами до великого вестибюля, де стояли професор Рибачук та генерал Головчук. Обоє були в доброму гуморі та дружно про щось розмовляли.

– А от і наші юні герої! Степане Матвійовичу, ходімо привітаємось.

– Ну звісно! – генерал був у військовому мундирі, з бойовими нагородами. – Вам вітання від Вадима Титаркевича, тепер уже майора!

Генерал підняв вказівного пальця і скривив поважну міну на обличчі.

– Як він, Степане Матвійовичу? – спитала Жанна.

– Одужує. Через тиждень випишуть із госпіталю.

Я чув, що норвежці попросили вас передати йому нагороду? От і чудова нагода провідати.

– Вадим справжній друг і бойовий товариш.

– О! Максиме, ти говориш вже як солдат! – генерал поплескав хлопця по плечу. – Про мою пропозицію не забувай.

– Невідомо, як би ми вижили на острові, якби не він! – Жанна пальцем стерла маленьку сльозу.

– Між іншим... – генерал понизив голос. – Є і одна ложка дьогтю в цій історії. Краузе... Цей німецький терорист. Він втік просто із карети швидкої допомоги ще того дня, коли все сталося, у Берліні. Дивно це все... Сам важкопоранений, він оглушив лікаря і травмував водія “швидкої”.

– Який жах! – Жанна прикрила уста руками.

– Його розшукує Інтерпол і ще купа різних організацій.

Знайдуть!

– А у мене хороша новина, – сказав професор. – Наш уряд передав метеорит, який ми привезли, Національному інституту раку. У новому проекті зі створення ліків візьмуть участь вчені з Німеччини, Норвегії та інших країн. За попереднім прогнозом вдасться врятувати десятки тисяч важкохворих. Паладієво-родієвий сплав унікальний.

– Хто зна, які ще дива можуть бути у глибинах космосу! – поважно промовив Корольов. –

Можливо, десь літають тонни золота, платини чи навіть алмазів!

– Молот Торгрима виставили в Національному історичному музеї, – вів далі професор. – Через місяць заплановано всесвітній конгрес археологів у Києві. Ми суттєво розширили знання про вікінгів. Світила археології хочуть це обговорити.

Усі вийшли з приміщення посольства. Свіжий вітер не давав липневому сонцю надмірно припікати. Зелені каштани, на яких уже зав'язувались плоди, кидали великі тіні, так що Максим згадав околиці замку Грюневальд.

Раптом якийсь дзвінкий голос закликав:

– Ну нарешті ми вас знайшли! Тепер вам від нас не втекти!

Біля білого мікроавтобуса стояла жінка у квітчастій сукні, а також пані поважного віку та молода дівчина.

– Та це ж та мала, що її Макс після аварії врятував! – скрикнула Жанна.

– Ми всіх вас запрошуємо на обід, – сказала поважна пані. – Ресторан уже замовлено.

– А ми й забули, що Максим у нас подвійний герой, – сказав професор Рибачук і всі дружно розсміялися

ЗМІСТ

ПРОЛОГ	5
ЧАСТИНА ПЕРША.....	9
ЧАСТИНА ДРУГА	82
ЧАСТИНА ТРЕТЯ.....	165
ЕПІЛОГ	199

Пригодницький роман

Юрій Грешко

Таємниця холодного Свальбарду

Дизайн та верстка Любомири Куськів

Підписано до друку 05.06.2019
Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman
Зам. 152 а.

**Відруковано у друкарні МПП «ТАЛЯ»
смт. Брошнів-Осада, вул. Шкільна, 2.
тел./факс: (03474) 46-8-98, 46-4-38, 2-06-44
e-mail: pp.talya@ukr.net**